

MINISTERUL DE INTERNE

2505961

D 008712, Vol. 1P46

INFRAȚIUNI
CONTRA
A VUTULUI OBȘTESC

Delapidarea
Furtul • Tîlhăria
Abuzul de încredere
Gestiunea frauduloasă
Înșelăciunea • Însușirea
Distrugerea • Tulburarea
de posesie
Tăinuirea

SERVICIUL EDITORIAL ȘI CINEMATOGRAFIC
1987

008712/vol 1P46

MINISTERUL DE INTERNE

UZ INTERN

INFRAȚIUNI CONTRA AVUTULUI OBȘTESC

SERVICIUL EDITORIAL ȘI CINEMATOGRAFIC
- 1987 -

Lucrare realizată de:

— colonel dr. VARȘA TIBERIU

— maior IVAN STELIAN

CUPRINSUL

CAPITOLUL I — Noțiunea de avut obștesc. Sarcinile ce revin organelor Ministerului de Interne în prevenirea și combaterea faptelor ce prejudiciază avutul obștesc	7
<i>Secțiunea I — Noțiunea de avut obștesc și importanța acestei valori sociale în țara noastră</i>	7
<i>Secțiunea a II-a — Sarcini ce revin organelor Ministerului de Interne în apărarea avutului obștesc</i>	12
CAPITOLUL II — Caracterizarea generală a infracțiunilor contra avutului obștesc	16
<i>Secțiunea I — Conceptul și cadrul infracțiunilor</i>	16
<i>Secțiunea a II-a — Elementele constitutive ale infracțiunilor contra avutului obștesc</i>	18
<i>Secțiunea a III-a — Formele și regimul de sancționare a infracțiunilor contra avutului obștesc</i>	29
<i>Secțiunea a IV-a — Calcularea pagubelor cauzate avutului obștesc și unele aspecte procesuale</i>	35
<i>Secțiunea a V-a — Unele aspecte de ordin criminologic cu privire la infracțiunile contra avutului obștesc</i>	41
<i>Secțiunea a VI-a — Tehnica încadrării juridice a infracțiunilor contra avutului obștesc</i>	48
CAPITOLUL III — Delapidarea și celelalte infracțiuni la regimul activității de gestionare a bunurilor organizațiilor socialiste	53
<i>Secțiunea I — Delapidarea</i>	53
<i>Secțiunea a II-a — Infracțiuni la regimul activității de gestionare a bunurilor organizațiilor socialiste</i>	64
CAPITOLUL IV — Furtul și tâlhăria în paguba avutului obștesc	73
<i>Secțiunea I — Infracțiunea de furt în paguba avutului obștesc</i>	73

Redactor: lt.-col. IOAN CHILOM
Tehnoredactor: RADU STOIAN

Comanda nr. 51033. Dat la cules: 24.01.1987.
C. nr. 709/1987. Ban de tipar 31.03.1987
Lucrarea conține 128 pagini.

C. 23. I. P. Informația
Str. Brezoianu nr. 23—25.
București

ABREVIERI

<i>Secțiunea a II-a</i> — Furtul calificat în paguba avutului obștesc	78
<i>Secțiunea a III-a</i> — Tihăria în paguba avutului obștesc	82
CAPITOLUL V — Infracțiunile de abuz de încredere, gestiune frauduloasă, înșelăciune și însușire în paguba avutului obștesc a bunului găsit	88
<i>Secțiunea I</i> — Abuzul de încredere în paguba avutului obștesc	88
<i>Secțiunea a II-a</i> — Gestiunea frauduloasă în paguba avutului obștesc	94
<i>Secțiunea a III-a</i> — Înșelăciunea în paguba avutului obștesc	97
<i>Secțiunea a IV-a</i> — Înșușirea în paguba avutului obștesc a bunului găsit	107
CAPITOLUL VI — Infracțiunile de distrugere în paguba avutului obștesc	112
<i>Secțiunea I</i> — Distrugerea intenționată contra avutului obștesc	112
<i>Secțiunea a II-a</i> — Distrugerea calificată în paguba avutului obștesc	117
<i>Secțiunea a III-a</i> — Distrugerea din culpă în paguba avutului obștesc	118
<i>Secțiunea a IV-a</i> — Infracțiuni de distrugere prevăzute în legi speciale	119
CAPITOLUL VII — Tulburarea de posesie și tănuirea în paguba avutului obștesc	120
<i>Secțiunea I</i> — Infracțiunea de tulburare de posesie în paguba avutului obștesc	120
<i>Secțiunea a II-a</i> — Infracțiunea de tănuire în paguba avutului obștesc	123

alin.	— alineatul
art.	— articolul
cap.	— capitolul
C. civ.	— Codul civil
C. pen.	— Codul penal
C. proc. pen.	— Codul de procedură penală
Col. pen.	— Colegiul penal
Col. mil.	— Colegiul militar
Compl. mil.	— Completul militar
C.D.	— Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem
Dec.	— Decizia
D.C.S.	— Decretul Consiliului de Stat
H.C.M.	— Hotărîre a Consiliului de Miniștri
I.S.P.	— În slujba patriei
J.N.	— Justiția nouă
Jud.	— Judecătoria
L.P.	— Legalitatea populară
lit.	— litera
nr.	— numărul
pag.	— pagina
pct.	— punctul
R.R.D.	— Revista română de drept
Sect. mil.	— Secția militară
Sect. pen.	— Secția penală
Sent. pen.	— Sentința penală
Trib. jud.	— Tribunalul județean
Trib. municip.	— Tribunalul municipiului
Trib. reg.	— Tribunalul regional
Trib. Suprem	— Tribunalul Suprem

CAPITOLUL I

Noțiunea de avut obștesc.

Sarcinile ce revin organelor Ministerului de Interne în prevenirea și combaterea faptelor ce prejudiciază avutul obștesc

SECȚIUNEA I

NOTIUNEA DE AVUT OBȘTESC ȘI IMPORTANȚA ACESTEI VALORI SOCIALE ÎN ȚARA NOASTRA

În societatea noastră socialistă fundamentul relațiilor de producție este alcătuit din proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție. Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție determină și proprietatea socialistă asupra produselor producției, precum și repartizarea acestor produse în funcție de munca depusă de fiecare membru al societății.

Proprietatea socialistă este temelia orînduirii noastre socialiste; ea determină și asigură superioritatea economiei socialiste. După cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, „Nu trebuie să uităm nici un moment că baza orînduirii noastre, a ridicării generale a țării și nivelului de trai, a întăririi capacității de apărare și a înaintării spre comunism este strîns legată de consolidarea și întărirea proprietății socialiste de stat și cooperatiste!”¹

Potrivit art. 6 din Constituția R.S.R., proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție este fie proprietate de stat — asupra bunurilor aparținînd întregului popor —, fie proprietate cooperatistă — asupra bunurilor aparținînd fiecărei organizații cooperatiste.

Conform art. 7, bogățiile de orice natură ale subsolului, minele, terenurile din fondul funciar de stat, pădurile, apele, izvoarele de energie naturală, fabricile și uzinele, băncile, întreprinderile agricole de stat, stațiunile pentru mecanizarea agriculturii, căile de comunicație, mijloacele de transport și

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Plenara C.C. al P.C.R.* — 13 noiembrie 1985, Editura politică, București, 1985, pag. 20.

telecomunicații de stat, fondul de stat de clădiri și locuințe, baza materială a instituțiilor social-culturale de stat, aparțin întregului popor, sint proprietate de stat.

Potrivit noului concept de proprietate socialistă de stat, statul, ca reprezentant al poporului, exercită controlul și veghează ca această proprietate să fie mai bine gospodărită, să nu fie risipită și să se dezvolte continuu. Ca urmare, după cum se apreciază în documentele partidului nostru, este necesar să se aducă unele clarificări asupra noțiunilor de proprietate, pentru a le pune într-un acord mai deplin cu realitățile societății noastre socialiste. Așa cum aprecia secretarul general al partidului, în mod greșit se identifică proprietatea socială, proprietatea întregului popor, cu proprietatea de stat. Statul nu este și nu trebuie să fie proprietar în sensul juridic al cuvântului; proprietatea socială aparține poporului.¹

Cea de-a doua formă a proprietății socialiste o constituie proprietatea cooperatistă. Ea este formată din proprietatea obștească a cooperativelor de producție și din proprietatea celorlalte organizații cooperatiste cum sint, de pildă, cooperativele de producție meșteșugărească. Potrivit art. 9 din Constituție, pământul cooperativelor agricole de producție, animalele, uneltele, instalațiile și construcțiile ce le aparțin sint proprietate cooperatistă. Constituie, de asemenea, proprietate cooperatistă și lotul de pământ aflat, conform Statutului cooperativelor agricole de producție, în folosința gospodăriilor familiale ale țăranilor cooperatori, precum și uneltele, mașinile, instalațiile și construcțiile cooperativelor meșteșugărești și ale cooperativelor de consum. Altfel zis, această proprietate este formată din inventarul cooperativelor de producție agricolă sau al celorlalte organizații cooperatiste, din producția realizată de acestea, precum și din întreprinderile și construcțiile ce le aparțin.

În literatura de specialitate s-a exprimat părerea că este necesar să lichidăm definitiv mentalitatea după care această formă de proprietate ar fi inferioară celei dintîi.² De altfel, în documentele de partid s-a subliniat că proprietatea socialistă cooperatistă asupra mijloacelor de producție corespunde

¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului* — 1—2 iunie 1982, Editura politică, București, 1982, pag. 29.

² A se vedea V. Dongoroz și colab., *Infracțiuni contra avutului obștesc*, Editura Academiei R.P.R., București, 1963, pag. 9.

pe deplin principiilor socialiste și ea trebuie dezvoltată, apărată, atît în agricultură, cît și în cooperația meșteșugărească.

Reglementind proprietatea socialistă, Constituția R.S.R. are în vedere nu numai proprietatea întregului popor, a cooperativelor agricole de producție și a celorlalte organizații cooperatiste, ci și proprietatea socialistă a altor organizații obștești, cum ar fi: syndicatele, diferitele uniuni de creație, asociațiile profesionale, culturale, sportive etc.

În terminologia folosită în sfera dreptului penal, cele două forme ale proprietății socialiste sint cuprinse în denumirea de „avut obștesc”. Deși legislația noastră penală folosește în mod curent expresia „avut obștesc”, ea totuși nu conține o explicație a înțelesului acestei noțiuni. În literatura de specialitate s-a susținut că prin „avut” se înțelege o universalitate de drepturi și obligații cu valoare economică, precum și bunurile la care acestea se referă, aparținînd unei persoane fizice sau juridice și ale cărei nevoi ori sarcini sint destinate să le satisfacă.¹

Noțiunea de avut, echivalentă cu aceea de patrimoniu, este mult mai largă decît cea de proprietate, întrucît cuprinde, în afară de dreptul de proprietate, toate celelalte drepturi reale și de creanță, ca și obligațiile corelative acestora, precum și orice situație care prezintă chiar numai o aparență de drept.

Termenul „obștesc” este explicat în Titlul VIII din partea generală a Codului penal, art. 145. Conform textului, prin acest termen se înțelege tot ce interesează organizațiile de stat, organizațiile obștești sau orice organizație care desfășoară o activitate utilă din punct de vedere social și care funcționează potrivit legii.

În lumina celor arătate, constituie avut obștesc următoarele categorii de bunuri:

— bunurile întregului popor aflate în administrarea statului și încredințate de acesta organizațiilor de stat (organelor centrale și locale ale puterii de stat, organelor administrației de stat, instituțiilor de stat — bănci, universități, școli etc. —, organizațiilor economice de stat — fabrici, uzine, întreprinderi comerciale etc.);

¹ T. Vasiliu și colab., *Codul penal al R. S. România, comentat și adnotat, partea specială*, vol. I, Editura științifică și enciclopedică, București, 1975, pag. 355; C. Barbu, *Delapidarea și furtul în paguba avutului obștesc*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1973, pag. 5.

— bunurile care aparțin organizațiilor cooperatiste de orice fel (cooperative agricole de producție, cooperative meșteșugărești etc.);

— bunurile care aparțin organizațiilor obștești de orice fel (organizații sindicale, organizații profesionale, cluburi și asociații sportive etc.);

— bunurile celorlalte organizații care desfășoară o activitate utilă din punct de vedere social și care funcționează potrivit legii (case de ajutor reciproc, comitete de părinți pe școală,¹ asociații de locatari etc.);

— bunurile care aparțin unor cetățeni, dar care au fost încredințate unor organizații de stat ori obștești în vederea transportului sau în scopul păstrării ori al reparării sau al vânzării. Deși nu devin, propriu-zis, avut obștesc, aceste bunuri, fiind încredințate unor organizații socialiste, sînt bunuri asimilate avutului obștesc, deoarece organizațiile respective răspund de existența și integritatea lor;

— bunurile din avutul obștesc încredințate legal unor persoane fizice, cu condiția ca făptuitorul să fi cunoscut apartenența reală a bunului. De exemplu, casierul unei organizații socialiste care are asupra sa o sumă de bani spre a plăti retribuția unor oameni ai muncii aflați într-un anumit punct de lucru.²

Simplul fapt că bunurile aparțin mai multor persoane nu le poate atribui acestora caracter de avut obștesc. Astfel, Tribunalul Suprem a statuat că asociația unor proprietari de oi dintr-o localitate, înființată pentru pășunatul în comun al oilor și împărțirea produselor realizate într-un sezon, întrucît urmărește numai satisfacerea intereselor personale ale celor care o compun, nu poate fi considerată o organizație ce desfășoară o activitate utilă din punct de vedere social și care funcționează potrivit legii. Sustragerea unor oi ce aparțin unei asemenea asociații constituie infracțiune în dauna avutului personal.³

La fel, nu constituie avut obștesc banii strînși de la personalul unei unități socialiste pentru realizarea de abonamente la ziare sau reviste, pentru o înmormîntare, pentru efectuarea unei excursii etc. Cînd însușirea acestora s-a făcut chiar de persoana care i-a strîns, va fi abuz de încredere în paguba

¹ Trib. reg. Crișana, Dec. pen. nr. 115/1965, J.N. nr. 7/1965, pag. 168.

² Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 941/1969, R.R.D. nr. 10/1969, pag. 158.

³ A se vedea C. Barbu, *op. cit.*, pag. 9.

avutului personal, pentru că ea a primit banii în calitate de mandatar al personalului respectiv, și nu de gestionar.¹ Dimpotrivă, constituie avut obștesc sumele vărsate drept cotizații organizațiilor socialiste, aceste sume avînd ca destinație satisfacerea unui interes obștesc (potrivit art. 145 C. pen.).

De asemenea, fac parte din avutul obștesc și bunurile care au intrat în acest patrimoniu prin mijloace frauduloase sau din eroare, deoarece numai organizația socialistă este îndreptățită să dispună de ele, în condițiile legii, dîndu-le destinația corespunzătoare (de exemplu, restituindu-le celor păgubiti).²

Cît privește fondul silvic, cel piscicol și cel de vînătoare, deși ele constituie avut obștesc, faptele prin care li se aduce atingere nu sînt considerate infracțiuni contra avutului obștesc, deoarece au fost incriminate distinct în legi speciale.³ Numai cînd obiectul material se referă la lemne tăiate, fasonate sau stivuite ori la vinat viu sau pește ținut în captivitate de o organizație socialistă, ne aflăm în prezența infracțiunilor contra avutului obștesc, deoarece asemenea bunuri au fost scoase din starea lor naturală și li s-a sporit valoarea prin muncă.⁴

Proprietatea socialistă, asigurînd dezvoltarea vertiginoasă a forțelor de producție, concordanța acestora cu relațiile de producție și dezvoltarea planificată a întregii economii, exclude exploatarea omului de către om și constituie garanția realizării tuturor drepturilor și libertăților cetățenești, a ridicării neîncetate a nivelului de trai material și spiritual al întregului popor. Totodată, avutul obștesc are un rol deosebit de important în asigurarea independenței și suveranității noastre naționale. De aceea, apărarea, dezvoltarea și consolidarea avutului obștesc constituie o sarcină importantă a statului nostru socialist și, în același timp, o îndatorire fundamentală a fiecărui cetățean (art. 13 și art. 39 din Constituția R.S.R.).

Apărarea avutului obștesc este, deci, o obligație impusă prin legile statului nostru tuturor cetățenilor (individual și colectiv), tuturor organelor de stat și organizațiilor obștești. Ocrotirea și dezvoltarea avutului obștesc reprezintă, de ase-

¹ C. Barbu, *op. cit.*, pag. 10; Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 1146/1966, C.D. 1966, pag. 397.

² O. Lăghin, A. Filipaș, *Drept penal, partea specială*, Editura didactică și pedagogică, București, 1983, pag. 156.

³ Codul silvic, Legea nr. 12/1974 și Legea nr. 26/1976.

⁴ Jud. Alba Iulia, Sent. pen. nr. 644/1969, R.R.D. nr. 9/1969, pag. 164.

menea, una dintre funcțiile statului nostru socialist, pentru realizarea căreia se utilizează fie mijloace și măsuri de educație a cetățenilor în spiritul grijii și respectului față de avutul obștesc, fie mijloace de constrângere.

Metodele și mijloacele de ocrotire a avutului obștesc — multiple și variate — pot fi atât extrajuridice, cât și juridice, ele îmbinându-se în mod armonios.

SECȚIUNEA A II-A

SARCINI CE REVIN ORGANELOR MINISTERULUI DE INTERNE ÎN APĂRAREA AVUTULUI OBȘTESC

Potrivit prevederilor Constituției, sarcina apărării și dezvoltării avutului obștesc revine întregului nostru popor, tuturor oamenilor muncii. Atribuții speciale în acest domeniu însă au organele Ministerului de Interne, în special miliția și securitatea.

Astfel, Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism arată că în apărarea avutului obștesc, a cuceririlor revoluționare ale poporului nostru, un rol important revine organelor Ministerului de Interne, miliției și securității. Ele au sarcina să acționeze cu fermitate pentru apărarea proprietății obștești, a bunurilor întregului popor, împotriva oricui ar încerca, sub o formă sau alta, să știrbească averea noastră națională.¹

De asemenea, Programul de măsuri privind apărarea avutului obștesc, aprobat de comandantul suprem, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cuprinzând activitățile ce urmează a fi întreprinse de unitățile Ministerului de Interne în vederea creșterii eficienței muncii desfășurate pentru apărarea fermă a avutului obștesc, constituie un document de orientare cu valabilitate îndelungată în munca noastră.

În Raportul prezentat la cel de-al XIII-lea Congres al P.C.R. de către secretarul general al partidului, precum și în Rezoluția Congresului, referindu-se la necesitatea perfecționării activității organelor Ministerului de Interne, procuraturii

¹ Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura politică, București, 1975, pag. 127.

și justiției, astfel ca ele să-și poată îndeplini în cele mai bune condiții misiunea de apărare a cuceririlor revoluționare, se subliniază rolul deosebit de important al acestora în consolidarea și dezvoltarea proprietății socialiste, ca bază trainică a făuririi socialismului și comunismului în patria noastră.

De altfel, încă la Adunarea activului de partid și a cadrelor de conducere din Ministerul de Interne din 23 decembrie 1976, secretarul general al partidului, punând în fața aparatului datoria de a veghea cu hotărâre la întărirea legalității socialiste, sublinia sarcina deosebit de importantă de a lua măsuri împotriva tuturor acelor care încalcă legile sau se abat de la normele de conviețuire socială, care, sub o formă sau alta, aduc pagube proprietății socialiste, producând astfel prejudicii construcției socialiste, întăririi statului nostru.¹ Accentul trebuie pus pe împiedicarea oricăror acțiuni care pot leza proprietatea socialistă, pot lovi în interesele societății, proprietatea obștească constituind baza societății noastre, a dezvoltării continue a țării, a ridicării bunăstării întregului popor.²

În cadrul operei de dezvoltare și întărire a orânduirii socialiste, miliția, desfășurându-și întreaga activitate sub conducerea partidului, este chemată să vegheze, împreună cu toți cei ce muncesc, cu celelalte organe de stat, la apărarea proprietății socialiste, temelia orânduirii noastre, a progresului multilateral al patriei, a bunăstării și fericirii fiecărui om al muncii.³

În realizarea sarcinii de edificare a noii orânduirii, partidul acordă o atenție permanentă perfecționării întregii activități, în vederea ridicării la un nivel tot mai înalt a rolului organelor de miliție care au sarcini de prim ordin în apărarea averii naționale, a proprietății socialiste, a averii oamenilor muncii, a liniștii și ordinii în societatea noastră. În centrul atenției organelor de miliție trebuie să stea în permanență grija și preocuparea pentru salvagardarea averii naționale, a creației materiale și spirituale a oamenilor muncii, a mărețelor realizări ale construcției socialiste. Ele trebuie să-și întă-

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Adunarea activului de partid și a cadrelor de conducere din Ministerul de Interne* — 23 decembrie 1976, Editura politică, București, 1976, pag. 11.

² *Ibidem*, pag. 14.

³ Nicolae Ceaușescu, *Scrisoare de salut adresată lucrătorilor miliției cu prilejul aniversării a 20 de ani de la înființarea miliției* — 6 iunie 1969, în „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”, vol. 4, Editura politică, București, 1970, pag. 59.

rească vigilența și să acționeze cu fermitate împotriva oricui ar încerca să lovească în proprietatea obștească, să deterioreze sau să sustragă din bunurile poporului.¹

Activitatea de apărare și consolidare a proprietății socialiste, de respectare a normelor buneii conviețuirii sociale este o parte integrantă, obiectiv necesară, a întregii activități de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, de creștere a gradului de civilizație și bunăstare a poporului nostru. De aceea, ea reprezintă o înaltă răspundere a organelor de miliție, precum și o datorie civică a fiecărui cetățean, a tuturor oamenilor muncii, chemați să-și aducă contribuția la înfăptuirea întregii politici interne și externe a partidului și statului.²

Documentele partidului nostru prevăd că în această privință și organele de securitate trebuie să fie cât mai active, să conlucreze mai strâns cu miliția, cu organismele chemate să se ocupe de infracțiunile care lezează proprietatea socialistă. De fapt, uneori este dificil să se facă o delimitare netă între infracțiunile contra avutului obștesc și unele infracțiuni contra securității statului (acte de diversiune, sabotaj, subminarea economiei naționale), întrucât toate lovesc în interesele poporului — creatorul și proprietarul mijloacelor de producție, al bunurilor materiale din țara noastră, al întregii avuții naționale.

Împotriva celor care comit infracțiuni contra avutului obștesc, care subminează proprietatea obștească, trebuie acționat cu toată fermitatea. Nimeni în societatea noastră nu are dreptul să sustragă ori să prejudicieze în vreun fel proprietatea obștească.³

Indicațiile și orientările de partid își găsesc o amplă consacrare pe plan legislativ. Astfel, potrivit art. 1 din Legea nr. 21/1969 privind organizarea și funcționarea miliției, în înfăptuirea politicii partidului și statului miliția are sarcina de a contribui la apărarea cuceririlor revoluționare ale poporului, a avutului obștesc, a ordinii de drept statornicite

¹ Nicolae Ceaușescu, *Mesaj adresat cu prilejul aniversării a 25 de ani de la înființarea organelor de miliție* — 7 iunie 1974, în „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”, vol. 10, Editura politică, București, 1974, pag. 339.

² *Ibidem*, pag. 340.

³ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor de bază din securitate, miliție, procuratură și justiție* — 9 aprilie 1970, în „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”, vol. 4, Editura politică, București, 1970, pag. 741.

în România. De asemenea, potrivit art. 3 lit. b, miliția are ca atribuție apărarea proprietății socialiste împotriva acțiunilor întreprinse de infractori sau alte persoane care lezează avutul obștesc. Aceleași atribuții sînt prevăzute pentru organele de miliție și în Decretul nr. 121/1978 privind organizarea și funcționarea Ministerului de Interne, care, în cap. II art. 5 pct. II lit. b, precizează că miliția apără proprietatea socialistă împotriva acțiunilor întreprinse de infractori sau alte persoane care lezează avutul obștesc și participă, potrivit legii, la activitatea de ocrotire a patrimoniului cultural-național.

Atribuții pe linia apărării și dezvoltării avutului obștesc revin și organelor de securitate, care, potrivit cap. II art. 5 pct. 1 lit. e din Decretul nr. 121/1978, acționează pentru cunoașterea, prevenirea și lichidarea oricăror fapte de natură să submineze economia națională și să aducă atingere securității statului.

Sarcini importante pe linia apărării avutului obștesc revin și altor organe din Ministerul de Interne, ca, de exemplu, trupelor de securitate, care asigură paza unor obiective (art. 5 pct. III lit. c din același decret) și unităților militare de pompieri, care desfășoară activitate de prevenire și stingere a incendiilor și participă la înlăturarea urmărilor calamităților sau catastrofelor, la salvarea valorilor materiale (art. 5 pct. IV lit. a și c din decret).

CAPITOLUL II

Caracterizarea generală a infracțiunilor contra avutului obștesc

SECȚIUNEA I

CONCEPTUL ȘI CADRUL INFRACTIUNILOR

Infracțiunile contra avutului obștesc sînt acele acțiuni săvîrșite, în general, cu intenție, care produc pagube avutului obștesc și sînt incriminate în legea penală.

Faptele ce aduc atingere avutului obștesc pot fi împărțite în două categorii, și anume: în prima categorie sînt cuprinse infracțiuni îndreptate contra avutului obștesc și infracțiuni îndreptate contra altor relații sociale, dar care aduc obișnuit sau eventual o pagubă și avutului obștesc. În cadrul infracțiunilor contra avutului obștesc sînt cuprinse infracțiunile îndreptate direct contra acestuia, adică infracțiunile care au ca obiect juridic principal relațiile sociale de ordin patrimonial legate de avutul obștesc și sînt în genere cele mai periculoase pentru acest avut.¹

În a doua categorie sînt cuprinse infracțiuni ce nu sînt îndreptate direct contra avutului obștesc și care, de regulă, nu periclitizează direct proprietatea socialistă, dar care, prin natura lor sau în mod eventual aduc și o pagubă acesteia, ca de exemplu: unele infracțiuni îndreptate contra securității statului, cum sînt trădarea prin ajutarea inamicului (art. 156 C. pen.), actele de diversiune (art. 163 C. pen.), sabotajul (art. 164 C. pen.), subminarea economiei naționale (art. 165 C. pen.); unele infracțiuni îndreptate contra autorității, ca sustragerea de sub sechestru (art. 244 C. pen.); unele infracțiuni care aduc atingere activității organizațiilor de stat, ca abuzul în serviciu contra intereselor obștești (art. 248 C. pen.), neglijența în serviciu (art. 249 C. pen.).

¹ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pag. 585.

Infracțiunile contra avutului obștesc își au sediul, în principal, în Codul penal, partea specială, Titlul IV (art. 223—235). Cadrul juridic în materia infracțiunilor contra avutului obștesc mai cuprinde și alte acte normative: D.C.S. nr. 306/1981 privind măsuri pentru prevenirea și combaterea unor fapte care afectează buna aprovizionare a populației, Legea nr. 22/1969 privind încadrarea gestionarilor, constituirea de garanții și răspunderea în legătură cu gestionarea bunurilor unităților socialiste, D.C.S. nr. 620/1973 cu privire la economisirea combustibililor și a energiei, D.C.S. nr. 208/1976 cu privire la calcularea prejudiciilor cauzate avutului obștesc prin infracțiuni, D.C.S. nr. 260/1982 pentru sancționarea unor fapte privind bunurile încredințate spre transport unităților socialiste, D.C.S. nr. 400/1981 pentru instituirea unor reguli privind exploatarea și întreținerea instalațiilor, utilajelor și mașinilor, întărirea ordinii și disciplinei în muncă în unitățile cu foc continuu sau care au instalații cu grad ridicat de pericol în exploatare etc.

În sistemul Codului nostru penal, infracțiunile contra avutului obștesc sînt prevăzute distinct de acelea ce aduc atingere patrimoniului personal sau particular, subliniindu-se, în acest mod, importanța pe care legiuitorul o acordă relațiilor sociale care, direct sau indirect, depind în evoluția lor de integritatea avutului obștesc.

Cadrul infracțiunilor contra avutului obștesc nu cuprinde subdiviziuni legislative, ca în cazul infracțiunilor contra persoanei ori al altor infracțiuni. Totuși, în raport cu felul acțiunii prin care se aduce atingere avutului obștesc, în literatura juridică¹ ele au fost clasificate în trei categorii:

- a) infracțiuni de sustragere (delapidarea, furtul, tilhăria, pirateria și tăinuirea);
- b) infracțiuni de fraudă (abuzul de încredere, gestiunea frauduloasă, înșelăciunea și însușirea bunului găsit);
- c) infracțiuni de samavolnicie (distrugerea și tulburarea de posesie).

Considerăm că o asemenea clasificare nu este riguros științifică, Codul penal actualmente în vigoare nefăcînd vreo referire în acest sens. De altfel, legislația noastră penală introduce, în cadrul faptelor de sustragere, nu numai delapidarea, furtul, tilhăria și pirateria, ci și înșelăciunea, abuzul de încre-

¹ C. Bulai, *Curs de drept penal, partea specială*, vol. I, București, 1975, pag. 254.

dere, gestiunea frauduloasă și însușirea bunului găsit.¹ Această subgrupare a infracțiunilor a fost criticată și în literatura juridică,² existând unele puncte de interferență între cele trei categorii de infracțiuni contra avutului, ceea ce poate prilejui neajunsuri practice.

SECȚIUNEA A II-A

ELEMENTELE CONSTITUTIVE ALE INFRAȚIUNILOR CONTRA AVUTULUI OBȘTESC

Referitor la elementele constitutive ale infracțiunilor contra avutului obștesc, există anumite aspecte comune acestor fapte.

1. Obiectul juridic al infracțiunilor contra avutului obștesc.

Așa cum se cunoaște, obiectul juridic al infracțiunii, în general, îl constituie relațiile sociale, a căror formare, desfășurare și dezvoltare sînt legate de ocrotirea juridică a unor importante valori din societatea noastră. În cazul infracțiunilor contra avutului obștesc obiectul juridic îl constituie relațiile sociale de ordin patrimonial care asigură existența și dezvoltarea acestui avut,³ relații sociale a căror formare, desfășurare și dezvoltare sînt puse în pericol prin infracțiunile contra avutului obștesc.⁴

Rezultă că infracțiunile contra avutului obștesc pun în pericol relații sociale privind societatea socialistă, ceea ce determină ca toate aceste infracțiuni să aibă același obiect generic (comun, de grup).⁵ Dezvoltarea avutului obștesc este condiționată și, deci, asigurată printr-o adecvată și eficientă apărare a sa cu mijloacele legii penale. În orînduirea socialistă avutul obștesc reprezintă o valoare socială fundamentală, de existență și dezvoltarea sa depinzînd însăși consolidarea orînduirii. Din această cauză, Codul penal prevede (în art. 1) printre scopurile legii penale și acela de a apăra proprietatea socialistă împotriva infracțiunilor.

¹ Vezi art. 5 alin. 1 din D.C.S. nr. 306/1981.

² V. Dongoroz și colab., *Infracțiuni contra avutului obștesc*, Editura Academiei R.S.R., București, 1963, pag. 69.

³ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 355.

⁴ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pag. 587.

⁵ O. Loghin, *Drept penal, partea specială*, vol. II, Iași, 1976, pag. 112.

2. Obiectul material al infracțiunilor contra avutului obștesc.

Obiectul material al infracțiunii este format din lucrul, entitatea materială care reprezintă o valoare patrimonială, adică bunul asupra căruia se efectuează acțiunea sau inacțiunea incriminată.

Toate infracțiunile contra avutului obștesc au un obiect material format din bunuri patrimoniale, cum ar fi: obiecte, bani, valori, înscrisuri sau energii cu valoare economică, mașini, mărfuri, produse industriale, materii prime, vehicule etc.

Obiect material al acestor infracțiuni pot fi și produsele agricole ce se obțin din cultura plantelor de cîmp (cereale, leguminoase, oleaginoase, textile, tuberculifere și rădăcinoase, plante de nutreț cultivate, tutunul, plante medicinale și arome); din legumicultură (plante alimentare de la care se folosesc rădăcini, frunze, tulpini tuberculizate, bulbi, fructe); din pomicultură (fructe, lemnul unor pomi din care se confecționează mobilă) și viticultură (struguri, vinuri și alte produse viticole). Tot produse agricole pot fi obținute și din ramura zootehniei, care are ca producție animalieră bovinele, cabalinele, porcinele, ovinele și caprinele, păsările domestice, iepurii de casă, apiculturii (albinele), sericiculturii (viermii de mătase), pisciculturii, animalelor pentru blană și altele.¹ Aceste bunuri, care pot forma obiectul material al infracțiunilor, aparțin avutului obștesc sau, deși nu fac parte din avutul obștesc, se găsesc în sfera relațiilor patrimoniale ale unei organizații socialiste.² Obiectul material al infracțiunilor contra avutului obștesc este format, de regulă, din bunuri mobile. În unele cazuri, însă, pot fi obiect al infracțiunilor și bunuri imobile, așa cum este cazul infracțiunii de distrugere în paguba avutului obștesc, unde obiect material poate fi și o clădire.

În ceea ce privește valoarea economică a obiectului material, ea trebuie apreciată în mod obiectiv, în raport cu natura și destinația acestuia, și nu subiectiv, în funcție de părerea ce și-a format-o autorul infracțiunii. Ca atare, constituie obiect material al acestor infracțiuni nu numai bunurile care pot fi întrebuințate potrivit destinației lor inițiale (mașini, produse,

¹ Trib. jud. Dolj, Dec. pen. nr. 323/1983, R.R.D. nr. 2/1985, cu nota aprobativă de A. V. Pop, pag. 58—61.

² V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pag. 587.

materii prime etc.), ci și bunuri care și-au pierdut unele calități dar pot fi utilizate în altă formă. Așa este cazul rebuturilor, deșeurilor etc. rezultate din procesul de producție, care, după recondiționare, capătă o valoare economică, ceea ce înseamnă că pot fi obiect material al acestor infracțiuni în caz de sustragere sau distrugere. Dacă însă asemenea lucruri nu reprezintă în mod obiectiv nici o valoare ori au o valoare cu totul neînsemnată și sint abandonate de o unitate socialistă, ele nu pot constitui obiect material al infracțiunilor contra avutului obștesc.¹

Obiectul material al infracțiunilor contra avutului obștesc este întotdeauna deosebit de obiectul lor juridic, astfel că nu trebuie confundate. Obiectul material este lucrul asupra căruia se efectuează nemijlocit acțiunea sau inacțiunea incriminată și care suportă imediat urmările lor. Prin aceasta însă se aduce atingere și relației sociale ocrotite prin incriminarea diferitelor fapte care formează obiectul juridic al infracțiunii.

O problemă ce s-a ridicat în activitatea organelor judiciare cu câțiva ani în urmă și care a revenit în actualitate cu prilejul intrării în vigoare a D.C.S. nr. 306/1981 a fost cea referitoare la încadrarea juridică a sustragerii de produse agricole de pe cîmp după ce recoltatul a fost încheiat, cînd s-a raportat terminarea recoltării ori utilajele și mașinile au fost retrase sau cînd produsele agricole au fost transportate la bazele de depozitare (de exemplu, însușirea resturilor știuleților de porumb).

După cum s-a hotărît în practica juridică, și în asemenea cazuri fapta constituie infracțiune, deoarece a hotărî altfel înseamnă a crea precedente dăunătoare pentru integritatea avutului obștesc, unele persoane răufăcătoare putînd lăsa produse neculese tocmai pentru a și le însuși după ce lucrările de recoltare se vor fi încheiat.²

De altfel, practica a demonstrat că, uneori, chiar după ce s-a raportat încheierea recoltării au rămas produse pe cîmp, fie în locuri de depozitare improvizate, fie datorită lipsei de preocupare a diferitelor persoane de a aduna întreaga recoltă.

Numai în cazurile în care de la recoltare a trecut o asemenea perioadă de timp încît resturile de produse agricole rămase pe cîmp nu mai prezintă nici o valoare pentru unitate, sustragerea lor nu constituie infracțiune. De pildă, s-a statuat

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 357—358.

² Trib. Suprem, Sec. pen., Dec. nr. 2650/1969, C.D. 1969, pag. 339.

că nu constituie infracțiune fapta de însușire de pe terenul unei unități agricole a unei cantități de resturi de cartofi ori de sfeclă care rămăseseră pe cîmp după ce recolta se ridicase și terenul fusese din nou arat, deci pregătit pentru viitoarea recoltă.¹

3. Subiecții infracțiunilor contra avutului obștesc.

În analiza infracțiunilor se face distincție între subiectul activ și subiectul pasiv. Prin subiect activ înțelegem persoana sau persoanele care săvîrșesc fapte prevăzute de legea penală și care sint chemate la răspundere penală. Potrivit art. 144 C. pen., prin săvîrșirea unei infracțiuni se înțelege comiterea unei fapte consumate ori tentative pedepsibile, la care se acționează în calitate de autor, instigator sau complice.

Subiect activ al infracțiunilor pe care le analizăm poate fi, de regulă, orice persoană, cu alte cuvinte nu se cere ca persoana făptuitorului să îndeplinească vreo condiție. Așa este cazul furtului, tâlhăriei, înșelăciunii, distrugerii etc. Există, totuși, în cadrul acestor infracțiuni unele fapte al căror autor nu poate fi decît o anumită persoană, care trebuie să îndeplinească calitățile cerute de norma incriminătoare. Astfel, la delapidare, el trebuie să fie un „funcționar” ori „alt salariat” cu atribuții de gestionare sau administrare de bunuri din avutul obștesc.

Infracțiunile contra avutului obștesc pot fi comise și în participație, îmbrăcînd toate formele acesteia — coautorat, instigare, complicitate, ca și sub forma participației improprie. Cînd legea condiționează existența infracțiunii de vreo calitate a subiectului activ, aceasta se referă numai la autor (coautori), nu și la ceilalți participanți. Așa, de exemplu, o persoană oarecare poate fi instigator sau complice la infracțiunea de delapidare, legea cerînd calitatea de funcționar ori alt salariat doar pentru autor.

Este de reținut că atunci cînd infracțiunile contra avutului obștesc sint săvîrșite de către trei sau mai multe persoane împreună, se vor aplica dispozițiile art. 75 lit. a și 78 C. pen., această împrejurare constituînd o circumstanță agravantă. Săvîrșirea faptei împreună înseamnă cooperare simultană a participanților, indiferent dacă toți sint coautori ori există printre ei și instigatori ori complici. Această agra-

¹ Trib. Jud. Mureș, Dec. pen. nr. 56/1969, R.R.D. nr. 5/1969, pag. 179.

vanță se reține numai dacă trei sau mai multe persoane acționează efectiv împreună, deoarece doar conlucrarea concomitentă, în comun, a mai multor infractori imprimă infracțiunii săvârșite de ei un grad sporit de pericol social, prin aceea că mărește forța de acțiune a făptuitorilor, le dă mai multă siguranță și îndrăzneală.¹

După cum reiese din practica judiciară, săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună poate fi reținută nu numai în cazul în care se stabilește o înțelegere expresă între participanți, ci și în cazul unui acord tacit, exteriorizat prin acțiuni din care să rezulte existența neîndoieală a ei.² Această circumstanță poate fi reținută numai dacă trei sau mai multe persoane, acționând concomitent, au contribuit la săvârșirea aceleiași fapte, iar nu și atunci când fiecare din ele a comis infracțiuni distincte.³

În cazul când conlucrarea are un caracter organizat, de o anumită durată în timp, pe lângă infracțiunea contra avutului obștesc se va reține în concurs și cea de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni prevăzută de art. 323 C. pen.

Subiect activ al infracțiunilor contra avutului obștesc poate fi chiar și proprietarul bunului dacă obiectul dreptului sau de proprietate a fost încredințat legal unei organizații socialiste.⁴

Infracțiunile contra avutului obștesc cunosc și un subiect pasiv, respectiv cel care a suferit de pe urma infracțiunii. Subiectul pasiv general — ca la orice infracțiune — este statul ca reprezentant al societății socialiste ale cărei interese sînt întotdeauna periclitare prin săvârșirea de infracțiuni.⁵ Subiectul pasiv special este o unitate socialistă: organizație de stat, organizație obștească sau orice altă organizație care desfășoară o activitate utilă din punct de vedere social și funcționează potrivit legii.

Organizația socialistă este subiect unic atunci cînd bunul este în proprietatea sa (ori în administrarea operativă directă) și unitatea avea posesia lui în momentul săvârșirii faptei. Dar

fapta poate avea și un subiect pasiv complex¹ sau plural, ca în cazul în care bunul este deținut de o altă unitate sau chiar de o altă persoană fizică decît proprietarul. Într-o asemenea situație va exista un subiect pasiv principal, reprezentat de unitatea căreia îi aparține bunul, și un subiect pasiv secundar, în persoana detentorului acelui bun.

În cazul în care bunul aflat în patrimoniul obștesc este proprietatea unei persoane fizice, subiect pasiv principal va fi tot organizația care are răspunderea juridică pentru bunul ce i s-a încredințat.

4. Latura obiectivă a infracțiunilor contra avutului obștesc.

Latura obiectivă constă în actele de conduită exterioară ale subiectului activ și cuprinde un element material, o urmare imediată și o legătură de cauzalitate.

a) *Elementul material* al acestor infracțiuni se caracterizează prin activitatea de schimbare fără drept a poziției de fapt pe care bunul o ocupă în patrimoniul unei unități socialiste.² La majoritatea infracțiunilor de acest gen, elementul material apare sub forma acțiunii, adică prin desfășurarea unei activități împotriva bunului, prohibită de legea penală. El se prezintă sub o multitudine de aspecte, cum ar fi: luare, însușire, dispunere, refuz de restituire, inducere în eroare, distrugere etc.

Dacă la unele infracțiuni elementul material se poate realiza doar printr-o singură activitate (spre exemplu, furtul se comite prin acțiunea de luare), la altele el apare în modalități alternative (de exemplu, delapidarea se comite prin însușire, folosire sau traficare). La infracțiunile contra avutului, implicit la cele contra avutului obștesc, elementul material — cu excepția infracțiunii de distrugere — constă în activitatea de sustragere a bunului din patrimoniul unei unități socialiste. Noțiunea de sustragere nu este întâlnită în Codul penal, ea fiind utilizată de legiuitor în Legea nr. 59/1968, Decretul nr. 306/1981, precum și în alte acte normative, pentru a desemna luarea, însușirea, folosirea, dispunerea, refuzul restituirii etc. bunului obștesc.

Trebuie făcută precizarea existenței în legislația noastră a infracțiunii de nerespectare a regimului de ocrotire a unor

¹ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 157.

² C. Barbu, *op. cit.*, pag. 31.

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2153/1971, R.R.D. nr. 1/1972, pag. 154; Dec. nr. 2994/1974, C.D. 1974, pag. 330.

² Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1887/1975, în V. Papadopol, M. Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969—1975*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1977, pag. 61.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 3060/1974, C.D. 1974, pag. 332.

⁴ Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 1407/1964, C.D. 1964, pag. 346.

⁵ G. Antoniu, C. Bulai, G. Chivulescu, *Dicționar juridic penal*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976, pag. 266.

bunuri introdusă în Codul penal — art. 280¹ — prin Decretul nr. 365/1976. Potrivit acestui text de lege, care se referă la bunuri atit din avutul personal, dar și din cel obștesc, constituie infracțiune înstrăinarea, ascunderea sau orice altă faptă prin care se pricinuieste pierderea pentru patrimoniul cultural național sau pentru fondul arhivistic național a unui bun care, potrivit legii, face parte din acel patrimoniu sau fond.¹ Aceste fapte pot constitui, după caz, delapidare, furt, abuz de încredere, înșelăciune ori distrugere în paguba avutului obștesc.

Deși, în principiu, sînt infracțiuni comise, nu trebuie totuși exclusă posibilitatea ca unele dintre infracțiunile contra avutului obștesc să fie săvîrșite prin omisiuni, așa cum este cazul infracțiunii de abuz de încredere, cînd infractorul refuză să restituie un bun ce aparține avutului obștesc. Elementul material poate să apară și printr-o inacțiune, ca de exemplu, la infracțiunea de însușire a bunului găsit, în varianta de a nu preda în termen de 10 zile un bun găsit, și care aparține unei organizații socialiste, caz în care ne aflăm în fața unei infracțiuni omisive.

La unele infracțiuni se cer îndeplinite anumite condiții de loc, timp, mod de săvîrșire etc. Sustragerea de produse agricole, de exemplu, constituie infracțiune numai dacă acestea se află în anumite locuri, și anume: pe cîmp, în mijloacele de transport, în locurile de depozitare sau desfacere.

Spunem că bunurile se află pe cîmp atunci cînd se găsesc — indiferent că au fost ori nu culese — pe o parcelă, tarla, lan, grădină, fermă, livadă, podgorie, precum și în construcții special amenajate cu climat artificial dirijat, cum ar fi: răsadnițe, sere, ferme animaliere, avicole, apicole, gospodări anexe sau în alt loc de producție. Sînt considerate în mijloace de transport atunci cînd bunurile ce aparțin avutului obștesc se găsesc în autocamioane, remorci, căruțe, vagoane, șlepuri sau chiar combine, indiferent dacă acestea circulă ori staționează.²

Prin locuri de depozitare se înțeleg acele spații special amenajate ori improvizate în vederea păstrării unor asemenea produse, cum ar fi: magazii, rampe, baze de recepție, silozuri etc., amplasate fie pe cîmp, fie în localități. Locurile de

desfacere privesc acele spații amenajate în vederea vînzării ori repartizării către populație sau unități socialiste a produselor agricole, ca, spre exemplu, magazine, chioșcuri, centre, tonete etc.

b) *Urmarea imediată*, a doua componentă obligatorie a laturii obiective a infracțiunilor contra avutului obștesc, constă în crearea unei noi situații de fapt, în care bunurile scoase ilicit din sfera patrimoniului obștesc se află la dispoziția făptuitorului sau bunurile nimicite ori degradate nu mai pot fi utilizate potrivit destinației lor inițiale.¹ Cu alte cuvinte, urmarea imediată se materializează în desființarea, schimbarea sau alterarea realității preexistente care forma substanța situației-premisă. Această urmare produsă prin săvîrșirea oricăreia dintre infracțiunile contra avutului obștesc constituie o vătămare de drept penal, deoarece ea este aceea prin mijlocirea căreia se aduce atingere relațiilor sociale privind societatea socialistă și care sînt apărute de normele dreptului penal.²

Astfel, la infracțiunile al căror element material constă în sustragere, urmarea imediată se materializează în aceea că bunul asupra căruia s-a săvîrșit acțiunea și-a pierdut poziția de fapt ce o avea anterior, ceea ce face ca el să nu se mai găsească la dispoziția celor interesați. În cazul infracțiunilor săvîrșite prin abuz sau amăgire, urmarea constă în violarea încrederii pe care o implică raporturile juridice sau anumite obligații preexistente într-o perioadă dată. Respectarea încrederii pe care o implică asemenea situații conduce la formarea și dezvoltarea relațiilor sociale ocrotite de lege. În sfîrșit, la infracțiunile săvîrșite prin distrugere, degradare sau tulburare, urmarea constă fie în desființarea, schimbarea sau alterarea stării materiale a bunului, fie în împiedicarea utilizării lui, ceea ce face să se încalce acele relații sociale cu privire la respectarea stării materiale a bunului și pașnica lui utilizare. Rezultă, deci, că în cazul tuturor infracțiunilor contra avutului obștesc, urmarea imediată constă într-o pagubă adusă unei organizații socialiste, și anume aceleia căreia îi aparține sau în gestiunea căreia se află bunul ce formează obiectul material al infracțiunii.³

¹ A se vedea Legea nr. 63/1974 privind ocrotirea patrimoniului cultural național și Decretul nr. 472/1971 privind fondul arhivistic național.

² C. Barbu, *op. cit.*, pag. 31.

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 360.

² V. Dongoroz și colab., *Infracțiuni contra avutului obștesc*, Editura Academiei R.S.R., București, 1963, pag. 80.

³ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 361.

c) *Legătura de cauzalitate*, a treia componentă a laturii obiective, constă în aceea că între acțiunea sau inacțiunea incriminată și urmarea imediată ce s-a produs trebuie să existe un raport de la cauză la efect. În materia infracțiunilor contra avutului obștesc, legătura de cauzalitate nu ridică nici o problemă specială, fiind comună pentru toate aceste infracțiuni. La stabilirea legăturii de cauzalitate însă trebuie luată în considerație urmarea imediată a activității infracționale, adică vătămarea penală propriu-zisă, și nu consecința civilă constând în paguba materială produsă prin infracțiune. În cazul delapidării trebuie observat că nu orice lipsă în gestiune constituie fapta incriminată de art. 223 C. pen., ci numai aceea care este o urmare a activității infracționale a persoanei care gestionează bunuri ori are drept de administrare asupra lor. Având în vedere specificul urmărilor în cazul infracțiunilor contra avutului obștesc — paguba produsă avutului obștesc — existența legăturii de cauzalitate trebuie demonstrată prin probe, lipsa acestora ducând la inexistența infracțiunii respective.

5. Latura subiectivă a infracțiunilor contra avutului obștesc.

Alcătuită din elemente intelective, volitive și afective, care determină și însoțesc actul fizic de executare, latura subiectivă a oricărei infracțiuni are drept componente: vinovăția, mobilul și scopul.

a) *Vinovăția*, componenta principală a laturii subiective la majoritatea infracțiunilor contra avutului obștesc, apare sub forma intenției. Aceasta rezultă din imbinarea textelor de incriminare cu prevederile din art. 19 C. pen., care demonstrează că în conștiința făptuitorului apare ideea săvârșirii infracțiunii, ca și reprezentarea urmărilor acesteia. Sub raportul actului de conștiință, infractorul prevede urmările socialmente periculoase ale infracțiunii comise, adică are reprezentarea lor efectivă. Pentru aceasta, este necesar ca făptuitorul să cunoască faptul că bunul asupra căruia acționează face parte din avutul obștesc și că, deci, prin acțiunea întreprinsă, produce o pagubă acestuia, în caz contrar fapta va fi considerată ca infracțiune contra avutului personal sau particular.¹ Din

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 361; O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 158; în sens contrar, a se vedea C. Barbu, *op. cit.*, pag. 34.

punctul de vedere al factorului de voință, pentru existența elementului subiectiv se mai cere ca fapta să fie voită, infractorul urmărind sau doar acceptând posibilitatea producerii consecințelor dăunătoare pentru proprietatea socialistă. Dacă infractorul prevede schimbarea poziției de fapt a bunului și producerea unei pagube avutului obștesc și în mod voit urmărește aceasta, intenția sa este directă. Tot intenție directă va exista și în cazul când infractorul întreprinde activitatea incriminată asupra unui alt bun din avutul obștesc decât cel vizat anterior, deoarece și în acest caz rezultatul prevăzut și dorit corespunde textului incriminator. Dimpotrivă, dacă făptuitorul, datorită unei erori de fapt, crede că bunul aparține avutului obștesc, deși în realitate el aparține unei persoane fizice, fapta nu constituie o tentativă de infracțiune contra avutului obștesc, ci o infracțiune consumată contra avutului personal sau particular, întrucât actele de executare s-au purtat și și-au produs efectele față de un asemenea bun.

Dacă infractorul se află în indoială asupra apartenenței bunului, fiindu-i indiferent cui aparține acel bun (avutului obștesc ori celui personal sau particular), fapta se califică în raport cu apartenența lui reală, deoarece subiectul acceptă oricare din cele două alternative.⁴ Iată, deci, că la infracțiunile contra avutului obștesc, ca formă de vinovăție poate să apară și intenția indirectă, făptuitorul prevăzând rezultatul faptei sale pe care nu-l urmărește, acceptând totuși posibilitatea producerii lui.

Există o singură infracțiune contra avutului obștesc care se sancționează și atunci când se săvârșește din culpă, fie sub forma ușurinței, fie a neglijenței (distrugere din culpă asupra avutului obștesc — art. 232 C. pen.).

În mod excepțional, la unele infracțiuni contra avutului obștesc — tilhărie și distrugere — putem întâlni și praeterintenția, atunci când infractorul prevede și urmărește un anumit rezultat, însă cel care apare în realitate este mult mai grav. Acest rezultat mai grav apărut a fost prevăzut dar nu a fost acceptat de făptuitor, socotind fără temei că el nu se va produce, sau nu a fost prevăzut, însă putea și trebuia să-l prevadă.

b) *Mobilul*, o altă componentă a laturii subiective, constă în impulsul interior care determină la făptuitor hotărîrea de

⁴ A se vedea și V. Papadopol, *Considerații asupra laturii subiective a infracțiunii de furt în paguba avutului obștesc*, R.R.D. nr. 1/1979, pag. 29.

FORMELE ȘI REGIMUL DE SANȚIONARE A INFRAȚIUNILOR CONTRA AVUTULUI OBȘTESC

1. Formele infracțiunilor contra avutului obștesc.

Fiind fapte intenționate, formele pe care le îmbracă activitatea infracțională contra avutului obștesc în desfășurarea sa sînt: actele pregătitoare (de pregătire, preparatorii), fapta tentată (tentativa) și fapta consumată, eventual fapta epuizată.

În ce privește actele pregătitoare, în lipsa unei dispoziții exprese de incriminare, acestea nu sînt sancționate. Precizăm însă că dacă actele pregătitoare sînt comise de o persoană în vederea săvîrșirii unei infracțiuni contra avutului obștesc de către o altă persoană, ele vor fi sancționate ca fiind acte de complicitate anterioară, dacă executarea a fost începută.

Tentativa, posibilă la majoritatea infracțiunilor contra avutului obștesc, este sancționată potrivit dispozițiilor art. 20, 21 și 235 C. pen.

Consumarea infracțiunilor contra avutului obștesc are loc în momentul în care executarea acțiunii intenționate este dusă pînă la capăt, producîndu-se și urmarea periculoasă specifică acestor infracțiuni, respectiv o pagubă avutului obștesc.

La aceste infracțiuni, executarea se poate prelungi în timp prin repetarea actelor în baza aceleiași rezoluții (îndeosebi la delapidare¹, furt² și înșelăciune³), astfel încît distingem și un moment al epuizării, care este momentul săvîrșirii ultimei acțiuni, aplicîndu-se dispozițiile art. 41 alin. 2 și 42 C. pen. privind infracțiunea continuată cu consecințe corespunzătoare pe planul răspunderii penale.

Formele agravate comune majorității infracțiunilor contra avutului obștesc constau în producerea de consecințe grave sau deosebit de grave. Aceste infracțiuni sînt delapidarea, furtul, tîlhăria, pirateria, înșelăciunea și distrugerea.

¹ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 798/1970, R.R.D. nr. 9/1970, pag. 166; Dec. nr. 785/1975, C.D. 1975, pag. 287; Dec. nr. 561/1975, C.D. 1975, pag. 286.

² Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 1201/1981 și nr. 423/1982, citate de O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 167; Dec. nr. 1201/1981, C.D. 1981, pag. 255.

³ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 2852/1974, C.D. 1974, pag. 358; Dec. nr. 35/1981, C.D. 1981, pag. 256.

a săvîrși o infracțiune contra avutului obștesc. El poate fi materializat în dorința de îmbogățire, în satisfacerea anumitor necesități, interese, sentimente etc. La infracțiunile contra avutului obștesc, mobilul nu este cerut expres de lege, el trebuind să fie stabilit de organele judiciare, deoarece ajută la individualizarea sancțiunilor.

c) *Scopul*, materializat în reprezentarea pe plan mintal a ceea ce infractorul urmărește prin comiterea faptei, ca element subiectiv, există la toate infracțiunile îndreptate împotriva avutului obștesc. La unele dintre acestea scopul este cerut expres de lege, astfel că el trebuie stabilit și probat (în cazurile de furt, tîlhărie, înșelăciune etc.). Pentru existența infracțiunilor contra avutului obștesc nu este necesar ca scopul urmărit să fie realizat și în fapt, așa cum ar fi, spre exemplu, în cazul însușirii unui bun sau al obținerii unui profit etc. Scopul poate fi imediat, de exemplu, la delapidare — însușirea unei sume de bani — sau mai îndepărtat, cînd infractorul urmărește ca, prin sustragerea sumei, să-și cumpere ulterior un obiect de valoare.

Rezultă, așadar, că spre deosebire de mobil, scopul face parte din conținutul infracțiunilor respective. După cum s-a arătat, așa este cazul infracțiunilor de furt, tîlhărie, înșelăciune etc., unde scopul constituie un factor al întregirii activității conștiente a infractorului. Fiind prevăzut expres de lege, scopul trebuie dovedit, în caz contrar fapta nefiind infracțiune. Existența infracțiunii nu este condiționată însă de realizarea efectivă a acestui scop, fiind suficient ca făptuitorul să-l fi urmărit în momentul săvîrșirii faptei. La infracțiunile la care se cere scopul, forma de vinovăție este intenția directă, calificată, întrucît infractorul urmărește producerea unei pagube avutului obștesc. Astfel, este posibil ca o persoană fizică ce are un drept asupra unui bun aflat în deținerea unei organizații socialiste (de pildă, este proprietarul bunului), să se considere îndreptățită (datorită lemerii că el va dispărea) să-l ia înapoi. Întrucît a urmărit apărarea unui interes legitim și nu a ascuns fapta sa, aceasta nu va fi infracțiune.¹

¹ C. Barbu, *op. cit.*, pag. 35.

Potrivit art. 146 C. pen., infracțiunile contra avutului obștesc se consideră că au avut „consecințe grave” sau „consecințe deosebit de grave”, atunci când au provocat pagube materiale mari, au avut repercusiuni asupra realizării planului de stat sau al unității, au produs o stinjenire importantă activității unității ori au cauzat alte asemenea urmări.

Rezultă că fapta săvârșită se consideră că a avut consecințe grave sau consecințe deosebit de grave, în primul rând, atunci când a produs pagube materiale mari. Se ridică problema de a ști ce se înțelege prin pagube materiale mari. Deoarece în practică s-au ivit deosebiri de soluții în această privință, Plenul Tribunalului Suprem, prin Decizia de îndrumare nr. 1/1969, a statuat că elementul determinant al caracterului simplu sau agravat al infracțiunilor contra avutului obștesc este întinderea pagubei materiale.

Sarcina stabilirii acestui quantum revine organelor judiciare, evident, cu concursul experților, Codul penal nefixând limitele quantumului pagubei în raport cu care o infracțiune contra avutului obștesc trebuie considerată că a produs consecințe grave ori deosebit de grave. Ținând seama de modul cum sînt prevăzute pedepsele pentru infracțiunile contra avutului obștesc (simple sau agravate) față de sistemul general al pedepselor cuprins în Codul penal, avînd în vedere importanța relațiilor sociale lezate prin astfel de fapte și luînd în considerare experiența dedusă din activitatea organelor judiciare în raport cu starea infracțională, Tribunalul Suprem a dat îndrumarea în sensul că un prejudiciu evaluat la mai mult de 30 000 lei constituie o pagubă materială mare, ce ar putea caracteriza o infracțiune ca avînd consecințe grave.

Dînd curs acestei îndrumări, organele judiciare s-au pronunțat în sensul că nu există consecințe grave în cazul în care faptele au creat pagube de 25 121 lei, 28 000 lei sau altă sumă ce nu depășește 30 000 lei.

Decizia de îndrumare nu face însă nici o precizare referitoare la delimitarea consecințelor grave de consecințele deosebit de grave. Considerăm că consecințele deosebit de grave se realizează în aceleași condiții ca și consecințele grave, cu deosebire că se produc în proporții mai mari decît acestea din urmă. În practica judiciară s-a decis că nu există consecințe deosebit de grave, ci numai consecințe grave în cazul în care

prejudiciul cauzat prin delapidare a fost de 179 737 lei¹ ori de 165 543,30 lei, fără alte urmări.²

Dimpotrivă, fapta aceluia care, prin întocmirea și prezentarea unor acte false, primește de la o unitate socialistă suma de 270 000 lei, ce nu i se cuvine, constituie infracțiune de înșelăciune în paguba avutului obștesc prevăzută de art. 229 alin. 3 C. pen., și nu aceea prevăzută de alin. 2 al acestui text, deoarece, dată fiind mărimea prejudiciului, fapta a avut consecințe deosebit de grave.³ Într-o altă cauză s-a reținut că delapidarea din patrimoniul unității a sumei de peste 300 000 lei a produs, în mod evident, pagube materiale mari, avînd deci consecințe deosebit de grave, chiar dacă suma reprezenta plusuri în gestiune.

Remarcăm faptul că din observarea practicii judiciare în materia infracțiunilor contra avutului obștesc, în mod constant, faptele care au cauzat pagube de peste 200 000 lei au fost caracterizate ca producînd consecințe deosebit de grave.⁴

La încadrarea în dispozițiile legale care reglementează formele agravate ale infracțiunilor contra avutului obștesc se vor avea în vedere și celelalte criterii prevăzute de art. 146 C. pen. Condițiile prevăzute de art. 146 C. pen. nu trebuie înțelese în mod cumulativ, ci în sensul că oricare dintre acestea caracterizează natura gravă sau deosebit de gravă a infracțiunii.⁵

Dacă faptele contra avutului obștesc au avut caracter organizat, au fost comise de infractori constituiți în grup și prin coruperea persoanelor cu funcții de conducere sau control, concretizîndu-se în pagube materiale mari aduse economiei naționale, se va putea reține săvîrșirea de infracțiuni contra securității statului (subminarea economiei naționale, sabotaj sau acte de diversiune). Delapidarea, furtul, înșelăciunea, distrugerea sau orice alte fapte de sustragere ori degradare de bunuri din avutul poporului pot și trebuie să fie caracterizate (corespunzător etapei social-istorice respective) drept acțiuni

¹ Trib. Suprem, în compunerea prevăzută de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea pentru organizarea judecătorească, Dec. nr. 19/1972, în V. Papadopol, M. Popovici, *op. cit.*, pag. 117.

² Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 3817/1973, R.R.D. nr. 7/1974, pag. 61.

³ Trib. Suprem, în compunerea prevăzută de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea pentru organizarea judecătorească, Dec. nr. 14/1978, C.D. 1978, pag. 487.

⁴ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1320/1984, C.D. 1984, pag. 279; Dec. nr. 309/1979, C.D. 1979, pag. 428.

⁵ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 147/1983, C.D. 1983, pag. 241.

contrarevoluționare, susceptibile de a fi calificate ca infracțiuni îndreptate împotriva securității statului, în condițiile în care făptuitorii, folosind o organizație socialistă ori împiedicând activitatea normală a acesteia, dând dovadă de perseverență și acționând organizat, au avut reprezentarea că prin faptele lor aduc o atingere securității statului.

2. Regimul de sancționare a infracțiunilor contra avutului obștesc.

Datorită importanței economice, sociale și politice pe care o prezintă avutul obștesc, activitățile infracționale îndreptate împotriva acestuia implică un grad ridicat de pericol social. În consecință, aceste infracțiuni au fost sancționate deosebit de aspru, maximul pedepsei mergând până la 20 de ani închisoare — cu posibilități legislative ori judiciare de atingere a limitei generale de 25 de ani închisoare —, iar pentru cele mai grave fiind prevăzută chiar pedeapsa cu moartea. În plus, s-a prevăzut pentru infracțiunile de o gravitate deosebită pedeapsa complementară a confiscării averii.

Codul penal sancționează cu o pedeapsă proprie fiecare infracțiune contra avutului obștesc, avându-se în vedere nu numai importanța generică a valorii sociale ocrotite, ci și natura intrinsecă a activității infracționale ce caracterizează fiecare faptă în parte, precum și diversitatea aspectelor concrete sub care se poate înfățișa.¹

Gradul ridicat de pericol social pe care îl reprezintă această categorie de infracțiuni a determinat anumite reglementări speciale în ceea ce privește concursul de infracțiuni (art. 34 lit. a C. pen.), recidiva (art. 39 alin. 8 C. pen.), circumstanțele atenuante (art. 76 alin. 2 C. pen.), circumstanțele agravante (art. 78 alin. 2 C. pen.), liberarea condiționată (art. 60 C. pen.), suspendarea condiționată (art. 81 alin. 3 C. pen.), reabilitarea (art. 134 alin. 2 C. pen.).

Dimpotrivă, unele fapte de mică importanță contra avutului obștesc, care nu prezintă pericol social propriu infracțiunii, sînt considerate abateri potrivit Legii nr. 59/1968 privind comisiile de judecată ori potrivit art. 18¹ C. pen., împotriva făptuitorilor luîndu-se măsuri de influențare obștească ori de sancționare cu caracter administrativ.

¹ A se vedea mai pe larg S. Ivan, *Considerații teoretice și practice în materia infracțiunilor contra avutului obștesc care au produs consecințe grave sau deosebit de grave*, I.S.P. nr. 32 din 11 august 1986.

Ne raliem părerii potrivit căreia, în materia prevăzută de Legea nr. 59/1968, aplicarea art. 18¹ C. pen. se exclude², deoarece încadrarea faptei în Legea nr. 59/1968 este o voință a legiuitorului, iar în art. 18¹ C. pen. un atribut al organelor judiciare.³ De altfel, dispozițiile din Legea nr. 59/1968 au caracter special și se aplică cu prioritate față de cele din Codul penal.

Legea nr. 59/1968 prevede că sînt de competența comisiilor de judecată următoarele fapte:

a) sustragerile sub orice formă din avutul obștesc, săvîrșite de către personalul organizațiilor socialiste la locul de muncă, dacă valoarea pagubei pricinuite nu depășește 500 lei, cînd săvîrșirea lor nu a fost înlesnită prin fals (art. 11 alin. 1 lit. c);³

b) sustragerile sub orice formă, dacă fapta a fost săvîrșită în afara locului de muncă și valoarea pagubei pricinuite nu depășește 500 lei.

Se exceptează cazurile în care fapta a fost săvîrșită: de o persoană care se sustrage de la desfășurarea unei munci utile ori nu are domiciliu stabil, ducînd un trai parazitar; prin pătrunderea fără de drept într-o unitate socialistă; prin luarea unui bun obștesc aflat asupra unei persoane ori prin violență; paguba nu a fost integral reparată pînă la pronunțarea hotărîrii de către comisia de judecată (art. 24¹);

c) distrugerea sau degradarea cu intenție a unui bun din avutul obștesc săvîrșită de personalul organizațiilor de stat sau obștești, la locul de muncă, dacă valoarea pagubei pricinuite nu depășește 500 lei (art. 11 alin. 1 lit. c);

d) stricăciunile provocate locuințelor proprietate socialistă, precum și instalațiilor comune, săvîrșite cu intenție, prin care s-a adus avutului obștesc o pagubă ce nu depășește 500 lei, dacă făptuitorul se află în raporturi de muncă cu organizația socialistă (art. 11 alin. 2).

Constituie, de asemenea, abateri, instigare, complicitatea, tăinuirea și favorizarea la una dintre faptele arătate (art. 11 alin. 3, art. 19 alin. 2 și art. 24¹ alin. 2).

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 362.

² D. Pavel, *Notă la Dec. pen. nr. 171/1977 a Trib. jud. Suceava*, R.R.D. nr. 11/1977, pag. 56; în sens contrar, a se vedea O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 180.

³ A se vedea și Decizia de îndrumare nr. 10/1970 a Plenului Tribunalului Suprem, modificată prin Decizia de îndrumare nr. 10/1973, R.R.D. nr. 4/1974, pag. 96.

Nu se consideră abateri, ci infracțiuni, următoarele fapte:

— sustragerile înlesnite sau acoperite prin fals;

— sustragerile, distrugerile sau degradările intenționate care au pus sau ar fi putut pune în pericol mașini, instalații, depozite, alte bunuri sau valori importante, ori care ar fi putut provoca tulburări grave în desfășurarea procesului muncii, precum și dacă au creat o stare de pericol pentru siguranța circulației trenurilor sau au avut ca urmare o tulburare în activitatea de transport pe calea ferată.

Fapta constituie infracțiune și nu abatere dacă subiectul a mai fost condamnat anterior ori s-au luat împotriva sa, în ultimii 3 ani, de cel mult două ori, măsuri de influențare obștească ori i s-au aplicat sancțiuni cu caracter administrativ prevăzute de legea penală.

Constituie infracțiune, indiferent de prejudiciu, sustragerea, distrugerea sau degradarea de produse agricole din avutul obștesc aflate pe câmp, în mijloace de transport, în locuri de depozitare ori desfacere,¹ precum și sustragerea de bunuri încredințate spre transport căilor ferate sau altor unități socialiste de transport.²

În fine, în cazul infracțiunilor contra avutului obștesc se poate aplica și măsura de siguranță a confiscării speciale prevăzută de art. 118 C. pen. Confiscarea privește lucrurile care au servit sau care erau destinate a servi la săvârșirea acestor infracțiuni, dacă aparțin infractorului (arme, chei mincinoase, înscrisuri sau chiar mijloace de transport).

În practică, s-a dispus confiscarea specială în cazul când infractorii care au sustras bunuri voluminoase sau în cantități mari, le-au transportat de la locul faptei folosind vehicule, îndeosebi autoturisme proprietate personală.³

Luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale se justifică prin existența unei stări de pericol, deduse din folosirea unor lucruri pentru săvârșirea de infracțiuni, existând primejdia folosirii lor în continuare de către autorul infracțiunii pentru săvârșirea altor fapte antisociale.

În cazul infracțiunilor săvârșite prin însușirea de bunuri în cantități mari sau cu volum mare, apropierea acestora de către făptuitor nu se poate realiza, efectiv, decît prin folosirea unui vehicul cu care să fie deplasate bunurile sustrate. În

asemenea situații, între săvârșirea faptei de însușire și folosirea vehiculului există o corelație atât de strînsă, încît fără aceasta săvârșirea în concret a infracțiunii nu ar putea fi concepută, astfel că vehiculul urmează a fi considerat că este un lucru care a servit la săvârșirea infracțiunii și, pe acest temei, este supus confiscării speciale.¹

SECȚIUNEA A IV-A

CALCULAREA PAGUBELOR CAUZATE AVUTULUI OBȘTESC ȘI UNELE ASPECTE PROCESUALE

1. Calcularea pagubelor cauzate avutului obștesc prin infracțiuni.

Problema evaluării pagubelor cauzate avutului obștesc prin infracțiuni prezintă o importanță deosebită, de ea depinzînd aprecierea dacă fapta are sau nu caracter penal, justa încadrare a acesteia în textul de lege, precum și corecta dozare a sancțiunii.

Criteriile de stabilire a valorii pagubelor aduse avutului obștesc sînt prevăzute în D.C.S. nr. 208/1976 privind evaluarea pagubelor aduse avutului obștesc prin lipsuri sau degradări de bunuri.²

Potrivit art. 9 alin. 1 din decret, evaluarea pagubei în caz de infracțiuni se face determinîndu-se paguba efectivă (damnum emergens), la care se adaugă suma ce reprezintă folosul de care a fost lipsită unitatea păgubită (lucrum cesans).

Determinarea pagubei efective (damnum emergens) se face plecîndu-se de la prețul cu amănuntul. Cînd pentru același produs prețul cu amănuntul este diferențiat pe economie, decî diferențiat de la o unitate la alta, s-a stabilit că se va lua ca bază de calcul prețul cu amănuntul aplicabil pentru unitatea socialistă păgubită. Sînt avute în vedere situațiile în care același produs, în diferite zone ale țării, are preț de nivel diferențiat ca urmare a cheltuielilor totale necesare pînă la desfacerea către consumator (de exemplu, fructe, legume). Pentru cazul în care în cadrul aceleiași gestiuni se aplică prețuri cu amănuntul diferențiate, se ia ca bază de calcul prețul cel mai

¹ D.C.S. nr. 306/1981, art. 5.

² D.C.S. nr. 260/1982, art. unic.

³ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 758/1984, Buletinul intern al Procuraturii R. S. România nr. 3/1984, pag. 67.

¹ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 2101/1983, C.D. 1983, pag. 209.

² Republicat în B. Of. nr. 108 din 21 decembrie 1981.

mare (de exemplu, lemnele de foc se desfac pe bază de tichet sau la liber).¹

Prețul cu amănuntul ce se aplică în alimentația publică se determină în funcție de categoria de confort a unităților și de modul de preparare a produselor. Evaluarea pagubelor se face pe baza prețului la care bunurile respective au fost înregistrate în gestiune, dar nu mai puțin decât prețul cu amănuntul la care se vînd în sectorul alimentar.

Pentru bunurile care nu au stabilite prețuri cu amănuntul, dar au prețuri de livrare, evaluarea pagubei se face luîndu-se ca bază aceste prețuri, la care se aplică coeficientul de 1,05. În cazul în care prețul de livrare este egal cu prețul de producție, coeficientul ce se aplică este de 1,25. În ceea ce privește vesela, tacimurile și ambalajele folosite în comerț se aplică coeficientul de 1,05.

În măsura în care bunurile nu au stabilite nici preț cu amănuntul și nici preț de livrare, evaluarea pagubei se face pentru fiecare caz în parte de unitatea păgubită, pe baza unei analize temeinice și documentate, astfel încît să fie asigurată acoperirea pagubei. Este vorba despre obiecte de artă sau alte lucrări cu caracter de unicat sau raritate (picturi, sculpturi, cărți, manuscrise, fotografii etc.). În nici un caz nu se va lua în considerare prețul pieței neorganizate sau cel cu care infractorul a înstrăinat bunul.

Evaluarea bunurilor care formează producția neterminată va cuprinde elementele de cheltuieli ale prețului de cost, fără a se omite cotele corespunzătoare de regie și rentabilitatea medie planificată pe întreprindere, conform art. 7 din decret.

La evaluarea pagubelor în cazul degradării de bunuri se iau în considerare cheltuielile efectuate, dacă bunurile pot fi reparate sau recondiționate, în caz contrar despăgubirea fiind egală cu cheltuielile făcute de unitatea păgubită pentru producerea lor sau pentru procurarea lor. În cazul distrugerii bunului, el fiind lipsă în gestiune, calcularea prejudiciului nu se face ca în cazul degradării. În sensul larg al degradării intră și rebuturile provocate în procesul de producție.²

D.C.S. nr. 208/1976 a fost completat prin D.C.S. nr. 339/1981, precizîndu-se că pentru bunurile constatate lipsă care au stabilit numai preț de producție sau de livrare și constituie sortimente în cadrul unei grupe de produse din care unele

au prețuri cu amănuntul, evaluarea se face la valoarea de recuperare determinată prin corelarea cu prețul cu amănuntul al sortimentului cu calitatea cea mai apropiată. Valoarea de recuperare prin corelare se stabilește, evident, de unitatea păgubită. De pildă, alcoolul rafinat de 96° are stabilit numai preț de livrare, astfel încît la stabilirea prejudiciului se pleacă de la prețul cu amănuntul stabilit pentru cel cu tăria de 85° aflat în comerț.¹

D.C.S. nr. 339/1981 a completat D.C.S. nr. 208/1976 cu un nou text, care dispune că evaluarea pagubelor aduse avutului obștesc nu se face după criteriile obișnuite în cazul bunurilor prevăzute în anexa decretului. Pentru aceste bunuri, evaluarea pagubei se face prin aplicarea unor coeficienți asupra prețului cu amănuntul (8 pentru butelii de gaze lichefiate; 5 pentru grîu, porumb, secară, ovăz și orz furajer) sau la prețul de livrare (5,5 la orzul pentru bere). Suma ce constituie beneficiul nerealizat reprezintă tot ceea ce ar fi putut realiza organizația obștească cu ajutorul bunurilor sustrate sau degradate de la data și în starea în care erau în momentul în care a fost lipsită de folosința lor și pînă cînd acestea au reintrat în patrimoniul său. Acest beneficiu poate fi cel planificat, iar cînd nu există o asemenea planificare sau cînd se dovedește că nu era realizabil integral, el va fi determinat de instanță, pe baza probelor administrate.²

Dacă suma rezultată din aplicarea prevederilor D.C.S. nr. 208/1976 nu acoperă costul bunurilor respective, se ia în calcul costul bunurilor, în cazul cînd acestea au fost produse în unitatea păgubită, iar în cazul cînd bunurile au fost procurate, se iau în calcul toate cheltuielile făcute în acest scop.

Evaluarea pagubelor se face luîndu-se în considerare prețurile în vigoare la data producerii lor. În cazul în care nu se poate determina data producerii pagubei, se vor lua în considerare prețurile în vigoare la data constatării ei. Rezultă că prejudiciul se calculează, în ceea ce privește latura penală, ținîndu-se seama de prețurile existente la data comiterii infracțiunii. Cît privește latura civilă, dacă de la data săvîrșirii infracțiunii pînă la soluționarea pricinii prețul bunurilor care au format obiectul însușirii ilicite a suferit modificări, cuan-

¹ I. Condor, C. Banu, *Evaluarea pagubelor aduse avutului obștesc prin lipsuri sau degradări de bunuri*, R.R.D. nr. 8/1976, pag. 13.

² *Ibidem*, pag. 16.

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2719/1979, R.R.D. nr. 7/1980, pag. 54.

² C. Barbu, *op. cit.*, pag. 40.

tumul despăgubirilor civile se stabilește în raport cu prețul acelor bunuri la data judecării cauzei.¹

În cazul delapidării prin acte repetate a unor bunuri, în condițiile infracțiunii continuate, valoarea prejudiciului se calculează, în vederea stabilirii răspunderii penale, în raport cu prețul bunurilor în vigoare la data fiecărui act de însușire, și nu de prețul majorat, în vigoare la data judecării cauzei. Acest din urmă preț va fi avut în vedere numai la stabilirea despăgubirilor datorate de inculpat părții civile.²

Calcularea prejudiciului privind bunurile din anexa la Decretul nr. 339/1981 se face ținându-se seama de coeficienții indicați, atât pentru obligarea la plata despăgubirilor, cât și pentru soluționarea laturii penale a cauzei, adică a încadrării juridice a faptei și a aplicării sancțiunii. De exemplu, la buteliile pentru gaze lichefiate având prețul cu amănuntul de 325 lei, suma de care se va ține seama atât pentru soluționarea laturii penale, cât și a celei civile va fi de 2 600 lei.

În sfârșit, arătăm că prevederile Decretului nr. 208/1976 nu se aplică în cazul pagubelor pentru care evaluarea se face potrivit unor dispoziții legale speciale. Astfel, de exemplu, în cazul sustragerii unor contactori electrici în care sînt încorporate pastile de argint, valoarea metalului prețios se calculează în raport cu reglementarea cuprinsă în D.C.S. nr. 244/1978 și Ordinul guvernatorului B.N.R.S.R. nr. 204/1974.³

2. Unele aspecte de ordin procesual privind urmărirea și judecarea infracțiunilor contra avutului obștesc.

Infracțiunile contra avutului obștesc prevăzute de Codul penal sau de alte acte normative (legi sau decrete) sînt supuse — în principiu — în ceea ce privește urmărirea penală, cât și judecata în fond și în recurs, regulilor obișnuite de procedură.

Din interpretarea dispozițiilor art. 207 C. proc. pen. rezultă că urmărirea penală în cazul infracțiunilor contra avutului obștesc este de competența organelor de cercetare penală ale miliției. Potrivit art. 5 din Legea nr. 21/1969 privind organizarea și funcționarea miliției, au calitatea de organe de cer-

cetare penală ofițerii și subofițerii de miliție care au sarcini de prevenire și descoperire a infracțiunilor. În legătură cu aceste dispoziții din legea organică a miliției este și cea prevăzută în art. 201 alin. 3 C. proc. pen., potrivit căreia, ca organe de cercetare ale miliției, funcționează lucrători anume desemnați de Ministerul de Interne.¹

În conformitate cu structura organizatorică a miliției — prevăzută în art. 9 din Legea nr. 21/1969 — organele de miliție sînt următoarele: a) Inspectoratul General al Miliției; b) Miliția municipiului București; c) milițiile județene; d) organele miliției sectoarelor municipiului București; e) serviciile, secțiile sau birourile milițiilor municipale și orașenești; f) posturile de miliție comunale; g) organele de miliție din stații feroviare, porturi, aerogări, de pe marile șantiere de construcții și alte locuri care impun înființarea de posturi de miliție.² În cadrul fiecăruia din aceste organe de miliție funcționează și organe de cercetare penală.

Regula potrivit căreia urmărirea penală în cazul infracțiunilor contra avutului obștesc este de competența organelor de cercetare penală ale miliției cunoaște unele excepții. Astfel, potrivit art. 209 alin. 3 C. proc. pen., urmărirea penală se efectuează, în mod obligatoriu, de către procuror, în cazul infracțiunilor de tilhărie în paguba avutului obștesc cînd au avut ca urmare moartea victimei sau alte consecințe deosebit de grave (art. 225 alin. 3 C. pen.) și de piraterie în paguba avutului obștesc (art. 226 C. pen.).

Competența revine procurorului militar în cazul infracțiunilor contra bunurilor aflate în administrarea sau folosința forțelor armate (art. 209 alin. 3 raportat la art. 26 pct. 2 lit. b C. proc. pen.).

Procurorul va efectua urmărirea penală și în cazul infracțiunilor săvîrșite cu intenție care au avut ca urmare moartea unei persoane (art. 209 alin. 3 raportat la art. 27 pct. 1 lit. b C. proc. pen.), al celor săvîrșite de judecătorii de la judecătoria, de personalul operativ al procuraturilor locale, de notarii de stat, de asesorii populari cît funcționează la judecătoria (art. 209 alin. 3 raportat la art. 27 pct. 1 lit. d C. proc. pen.), al infracțiunilor contra păcii și omenirii prevăzute în Codul penal în art. 356—361 (art. 209 alin. 3 raportat la art. 28 pct. 1

¹ Trib. Suprem, în compunerea prevăzută de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea pentru organizarea judecătorească, Dec. nr. 40/1982, citată de C. Buga în *Calcularea prejudiciului cauzat unităților socialiste prin infracțiuni*, R.R.D. nr. 8/1984, pag. 50.

² Trib. Suprem, Sec. pen., Dec. nr. 1439/1983, C.D. 1983, pag. 239.

³ Trib. Suprem, Sec. pen., Dec. nr. 766/1982, C.D. 1982, pag. 295.

¹ A se vedea și Decretul Consiliului de Stat nr. 121/1978 privind organizarea și funcționarea Ministerului de Interne.

² Potrivit art. 15 din Legea nr. 21/1969, astfel de posturi se înființează prin ordinul ministrului de interne.

lit. c. C. proc. pen.), al infracțiunilor săvârșite de judecătorii de personalul operativ al procuraturilor și de către asesorii populari în timpul cît funcționează la tribunalele județene și la tribunalele militare teritoriale (art. 209 alin. 3 raportat la art. 29 pct. 1 lit. b C. proc. pen.), precum și în cazul infracțiunilor contra protecției muncii, prevăzute de art. 21—25 din Legea nr. 5/1965 (art. 209 alin. 3 C. proc. pen.).

De asemenea, potrivit art. 208 lit. a și b C. proc. pen., cercetarea penală se efectuează de ofițeri anume desemnați de către comandantii unităților militare corp aparte și similare, pentru militarii în subordine, ori de ofițeri anume desemnați de către șefii comendurilor de garnizoană, pentru infracțiunile săvârșite de militari în afara unităților militare (cu excepția infracțiunilor contra bunurilor aflate în administrarea sau folosința forțelor armate, potrivit art. 209 alin. 3 raportat la art. 26 pct. 2 lit. b C. proc. pen.).

Instanța de judecată competentă să soluționeze cauza penală privitoare la o infracțiune contra avutului obștesc este, de regulă, judecătoria pe a cărei rază teritorială a fost săvârșită infracțiunea sau unde a fost prins făptuitorul (art. 25 și 30 C. proc. pen.). În cazul infracțiunilor contra avutului obștesc care au produs consecințe deosebit de grave, în sensul art. 146 C. pen., competența revine tribunalului județean sau al municipiului București (art. 27 pct. 1 lit. a C. proc. pen.). Tribunalul militar de mare unitate judecă în primă instanță infracțiunile contra bunurilor aflate în administrarea sau folosința forțelor armate comise de către civili (art. 26 pct. 2 lit. b C. proc. pen.), precum și cele comise în dauna avutului obștesc de către ofițerii inferiori (art. 26 pct. 1 C. proc. pen.). Dacă faptele au produs consecințe deosebit de grave, competent este tribunalul militar teritorial (art. 28 pct. 1 lit. b C. proc. pen.).

Sînt de competența Tribunalului Suprem, Secția militară, infracțiunile contra avutului obștesc care sînt comise de către ofițerii superiori și dacă au produs consecințe deosebit de grave (art. 28 și 29 C. proc. pen.).

Competența de a judeca în primă instanță va reveni tribunalului militar teritorial, în cazul în care infracțiunile contra avutului obștesc sînt săvârșite de judecătorii tribunalelor militare de mare unitate, de personalul operativ din unitățile procuraturilor militare, precum și cele comise de asesori în timpul cît funcționează la tribunalele militare de mare unitate (art. 28 lit. c C. proc. pen.). Dacă faptele sînt comise de

judecătorii tribunalelor militare teritoriale sau de personalul operativ din Direcția procuraturilor militare, competența revine Secției militare a Tribunalului Suprem (art. 29 lit. b C. proc. pen.).

Hotărârile date de prima instanță pot fi atacate cu recurs la instanța ierarhic superioară, în termen de 10 zile.

În cazul infracțiunilor contra avutului obștesc, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. De asemenea, acțiunea civilă se pornește și se exercită din oficiu cînd persoana vătămată este o organizație socialistă (art. 17 alin. 1 C. proc. pen.). În acest scop, organul de urmărire penală sau instanța de judecată va cere organizației păgubite situația cu privire la întinderea pagubei și date cu privire la faptele prin care paguba a fost pricinuită (art. 17 alin. 2 C. proc. pen.). Instanța este obligată să decidă din oficiu asupra reparării pagubei chiar dacă organizația păgubită nu este constituită parte civilă (art. 17 alin. 3 C. proc. pen.).

În conformitate cu dispozițiile art. 163 alin. 6 lit. a C. proc. pen., în vederea reparării pagubei se iau în mod obligatoriu măsuri asigurătorii constînd în indisponibilizarea prin instituirea sechestrului a bunurilor mobile și imobile ale infractorului, indiferent dacă unitatea socialistă s-a constituit sau nu parte civilă.

SECȚIUNEA A V-A

UNELE ASPECTE DE ORDIN CRIMINOLOGIC CU PRIVIRE LA INFRAȚIUNILE CONTRA AVUTULUI OBȘTESC

În Republica Socialistă România, concomitent cu menținerea infracționalității în general, se menține și o stare infracțională în materia faptelor contra avutului obștesc, în diferitele sale variante. Aceasta reiese cu claritate din conținutul unor documente ale partidului nostru. În acest sens, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arăta că trebuie să spunem deschis că infracțiunile sînt încă numeroase, iar daunele provocate avutului obștesc se ridică încă la zeci de milioane de lei anual.¹

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu cadrele de bază din securitate, miliție, procuratură și justiție* — 9 aprilie 1970, în „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”, vol. 4, Editura politică, București, 1970, pag. 734.

Cele mai frecvente infracțiuni contra avutului obștesc sînt, în prezent, delapidarea, furtul, tilhăria și înșelăciunea în paguba avutului obștesc, ce sînt comise de o serie de elemente înapoiate din societatea noastră.

Deși față de perioada anterioară infracțiunile contra avutului obștesc au scăzut, totuși ele se mai săvîrșesc și în prezent, determinate de unele cauze și favorizate de unele condiții, creînd astfel obstacole în calea activității de dezvoltare a proprietății socialiste.

Analiza acestor cauze-condiții trebuie făcută pe baza materialismului dialectic, a politicii partidului și statului nostru cu privire la înțelegerea fenomenelor ce se produc în societate, în vederea combaterii faptelor ce aduc atingere dreptului de proprietate socialistă.

Documentele partidului și statului nostru, ca și practica judiciară în materie, au demonstrat că săvîrșirea infracțiunilor contra proprietății socialiste este determinată de cauze multiple și complexe, ce se află în interacțiune, fiind, în același timp, favorizate de anumite condiții. Cu toate că, în prezent, astfel de fapte socialmente periculoase sînt destul de frecvente, trebuie precizat că, prin natura lor, relațiile sociale socialiste nu pot deveni cauze ale acestor infracțiuni, ele nu pot constitui teren pentru generarea criminalității în acest domeniu. Nu există și nu pot exista cauze obiective ale faptelor antisociale în domeniul proprietății socialiste, specifice stadiului actual de dezvoltare a societății noastre, ci specific este modul și măsura în care acestea mai acționează. Cauzele săvîrșirii acestor infracțiuni nu mai au suport în cauza radicală — proprietatea privată asupra mijloacelor de producție și exploatarea omului de către om — care a fost desființată, ci în rămășițele vechii societăți, aflate în permanentă contradicție cu legăturile ce acționează în societatea noastră.

Săvîrșirea infracțiunilor contra avutului obștesc este determinată, în principal, de existența rămășițelor vechii societăți privind mentalitatea și deprinderile de viață ale unor oameni, ce se mai mențin încă, și din cauza unor lipsuri și greșeli existente în societatea noastră.¹

Infracțiunile din domeniul pe care-l analizăm derivă din aceiași factori ce generează în ansamblu criminalitatea din țara noastră, fenomen determinat ori favorizat de o cauzalitate complexă, în virtutea interacțiunii dintre cauzele exo-

gene (social-economice, psihologice, cultural-educative, influențe din exterior etc.) și cauze-condiții endogene, ce țin de personalitatea celor ce intră în conflict cu legea penală și comit asemenea fapte antisociale.

Problematica cauze-condiții în cazul infracțiunilor contra avutului obștesc poate fi abordată, deci, prin analiza temeinică a două categorii de factori: endogeni și exogeni.

Factorii endogeni, cum ar fi concepțiile înapoiate privind comportarea în societate, bazate pe rămășițele ideologiei burgheze din conștiința unor persoane, slaba educație politico-ideologică, trăsăturile de natură fiziologică-nervoasă cu privire la tipul de temperament, caracter etc. ale infractorului determină, la unele persoane, tendințe parazitare, de profituri ilicite și căpătuială, care le îndeamnă să treacă la săvîrșirea unor fapte ce produc pagube avutului obștesc.

Factorii exogeni, ca de exemplu, mediul social poluant-parazitar în care infractorul trăiește, propaganda ostilă și modul de viață din statele capitaliste, unele greșeli și lipsuri în activitatea organelor de stat și organizațiilor obștești cu competență preventiv-educativă, exercită o puternică influență parazită, creînd la unii indivizi instabili din societate tendința de a obține venituri fără muncă sau de a obține cît mai mult de la societate fără a contribui cu nimic la dezvoltarea ei.

În cadrul factorilor endogeni, o cauză importantă a săvîrșirii infracțiunilor contra avutului obștesc o constituie existența unor rămășițe ale educației burgheze în conștiința unor oameni. Așa cum este cunoscut, procesul de dezvoltare a conștiinței sociale socialiste întîmpină multă rezistență din partea unor forțe conservatoare, reprezentate de idei și prejudecăți vechi, moștenite sau transmise de la orînduirea burgheză exploatoare. Cu toată munca educativă desfășurată în statul nostru pentru formarea unei conștiințe avansate, continuă să existe mentalități retrograde, care țin de vechea societate, unii oameni refuzînd să recunoască realitatea cu privire la realizările poporului nostru, obținute sub conducerea înțeleaptă a partidului.¹ Astfel de persoane, care au făcut parte din rîndul fostelor clase exploatoare sau din organizațiile ei reacționare, precum și alte elemente înapoiate, păstrînd unele caracteristici din psihologia tradițională a societății capitaliste, nu au devenit oameni noi și, prin diferite acțiuni, aduc atingere proprietății socialiste. Fapte îndreptate împotriva avu-

¹ Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a P.C.R.* — 16—18 decembrie 1982, Editura politică, București, 1982, pag. 53.

¹ *Ibidem*, pag. 737.

tului obștesc mai comit și persoane care, deși nu au trăit în orînduirea capitalistă și nu au făcut parte din organizațiile ei reacționare, în timpul regimului nostru au intrat în contact cu elemente ostile sau alte elemente cu concepții retrograde, împărtășind și însușindu-și concepțiile acestora.

Astfel de indivizi care în orînduirea noastră socialistă se dedau la infracțiuni sînt, în general, elemente parazitare, vicioase, care, pentru satisfacerea pornirilor lor josnice, nu se abțin de la nici o faptă reprobabilă, ceea ce necesită luarea măsurilor ce se impun pentru a fi determinați să respecte legile și regulile de conviețuire socială.¹

Un alt factor endogen se referă la slaba educație politico-ideologică a unor persoane. Așa cum este cunoscut, activitatea politico-educativă constituie o parte componentă, inseparabilă a operei de edificare a noii orînduiri, o preocupare de seamă a partidului și statului nostru. Cu toate că au fost obținute multe succese pe această linie, în munca politico-educativă continuă să persiste o serie de lipsuri, a căror înlăturare constituie o necesitate imperioasă pentru mersul înainte al societății noastre. Astfel de goluri în educație sînt întîlnite la mulți indivizi, chiar la unii tineri care nu au înțeles să se încadreze în efortul comun al întregului popor de dezvoltare și protejare a proprietății socialiste. De cele mai multe ori, persoanele ce săvîrșesc infracțiuni contra avutului obștesc sînt elemente aventuriste, declassate, fără profesii bine stabilite, dornice să trăiască și să ducă o viață parazitară, după modelul unor indivizi din țările capitaliste. Din păcate, astfel de indivizi inapoiți, care sustrag bunuri din avutul obștesc, delapidază fonduri materiale, nu întotdeauna sînt cunoscuți de organele de miliție și de celelalte organe de stat, pentru a se putea lua măsuri de prevenire a faptelor lor. Este necesar ca față de aceste elemente să se creeze o puternică opinie de masă, un climat care să facă imposibilă comiterea unor astfel de acte antisociale. Pînă la urmă, lovind în proprietatea oamenilor muncii, ele capătă caracterul unor acte contrarevoluționare, profund dăunătoare construcției socialiste și trebuie tratate ca atare.²

¹ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pag. 452.

² Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cu activul de bază al Ministerului Afacerilor Interne* — 18 iulie 1967, în „România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste”, vol. 2, Editura politică, București, 1968, pag. 408—409.

Această cauză endogenă se împletește cu cauza-condiție exogenă materializată în unele lipsuri și greșeli din activitatea organelor de stat și organizațiilor obștești cu competență preventiv-educativă.

Documentele partidului nostru pun în evidență faptul că apărarea societății socialiste constituie o problemă a întregului popor. Aceasta impune sporirea vigilenței tuturor factorilor educaționali pentru îmbunătățirea muncii de educație patriotică a cetățenilor în vederea apărării avutului obștesc.¹

După părerea noastră, pentru combaterea faptelor ce produc prejudicii avutului obștesc nu s-au folosit suficient radioul, televiziunea, presa scrisă, teatrul, cinematograful, pentru a se asigura formarea unei opinii de masă împotriva celor ce comit astfel de fapte periculoase. Insuficient s-a acționat și pe linia cunoașterii prevederilor legale în materia infracțiunilor contra proprietății socialiste și nu au fost prezentate în public unele cazuri pe această linie (delapidările din sectorul agricol Ilfov, din județul Dîmbovița etc.) care să constituie învățăminte pentru cei stăpîniți de asemenea tentații. Uneori, atitudinea birocratică, de respingere a unor doleanțe de către organele de stat sau organizații obștești au constituit motive pentru unii cetățeni, cu o slabă pregătire politico-ideologică și juridică, de a săvîrși infracțiuni îndreptate împotriva avutului obștesc.

Lipsuri și greșeli s-au mai comis în procesul executării pedepsei de către cei condamnați pentru o serie de infracțiuni, perioada de detenție nefiind folosită cu maximă eficiență pentru a le schimba radical conceptul și modul de viață, atitudinea față de proprietatea socialistă.

Trăsăturile de natură fiziologică, nervoasă, cu privire la tipul de temperament pot juca un rol important în săvîrșirea unor infracțiuni contra avutului obștesc. Practica a dovedit că, uneori, comportamentul antisocial în acest domeniu al unui individ se datorește unor factori proprii, unor particularități psihice, cum ar fi: temperamentul, caracterul, însușirile intelectual-voliționale și emoționale etc. De exemplu, un tip dezechilibrat, cu temperament coleric, predominant de mercantilism, se poate ușor hotărî să comită acte de tilhărie ori de

¹ Nicolae Ceaușescu, *Mesaj adresat cu prilejul aniversării a 25 de ani de la înființarea organelor de miliție* — 7 iunie 1974, în „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”, vol. 10, Editura politică, București, 1974, pag. 340.

distrugere în paguba avutului obștesc. Este adevărat că acești factori de natură fiziologică, prin ei înșiși, nu pot fi hotărâtori în săvârșirea acestor infracțiuni, însă, în asociere cu cei de altă natură, pot influența individul să comită asemenea fapte antisociale.

Săvârșirea infracțiunilor contra avutului obștesc poate fi influențată și de mediul social în care s-a format sau trăiește o persoană fizică și care-și pune amprenta de multe ori asupra întregii sale fizionomii sau comportări antisociale. Practica a demonstrat că, în majoritatea cazurilor, aceste infracțiuni sînt săvârșite de persoane din medii sociale cu o compoziție eterogenă și, mai ales, acolo unde se află elemente parazitare, certate cu munca, care vor să trăiască prin însușirea produsului muncii poporului.

Pătrunderea unor tineri în asemenea medii poluante este favorizată uneori și de lipsa de răspundere a părinților, precum și de unele carențe în educația moral-cetățenească ce trebuie s-o desfășoare școala cu tînăra generație. Lipsa de atitudine din partea părinților sau a factorilor din școală, în cazul cînd unii tineri lipsesc nemotivat de la cursuri, creează posibilități acestora să formeze unele grupuri fără ocupație, care, simțind nevoia unor fonduri bănești, se dedau la fapte soldate cu daune importante împotriva proprietății socialiste.

Influența familiei, a școlii, coroborată cu cea a organizației de tineret, a colectivului de muncă și a opiniei publice, trebuie să ducă la formarea unor tineri pregătiți din toate punctele de vedere, capabili să obțină realizări, dar și să ia atitudine împotriva acelor care, într-un fel sau altul, aduc atingere proprietății socialiste.

În sfîrșit, la săvârșirea infracțiunilor contra avutului obștesc o contribuție o are și influența propagandei și a altor acțiuni ostile ale statelor imperialiste sau ale serviciilor lor de spionaj desfășurate împotriva țării noastre.

Așa cum se arată în documentele partidului nostru, Republica Socialistă România nu este și nu va fi în afara preocupărilor dușmanilor socialismului. Statele imperialiste caută și vor căuta și în viitor să întreprindă acțiuni care să lovească în cuceririle revoluționare ale poporului nostru, în orînduirea socialistă din patria noastră.¹

Folosindu-se de posturile de radio „Vocea Americii” și „Europa liberă”, precum și de alte posibilități oficiale ce le oferă relațiile actuale cu țara noastră (turiști, persoane ce lucrează în reprezentanțe diplomatice etc.), statele imperia-liste instigă la comportamente potrivnice regimului nostru, printre care sînt și faptele de natură să producă pagube avutului obștesc.

Această cauză externă se împletește strîns cu cea privind existența rămășițelor ideologiei burgheze din conștiința unor oameni și cu slaba lor pregătire politico-ideologică, ceea ce impune luarea măsurilor necesare pentru creșterea combativității cetățenești împotriva influențelor ideologiei burgheze, a mentalităților retrograde, străine principiilor eticii comuniste, care pătrund din afară.¹

Trebuie precizat însă faptul că nici unul dintre factorii endogeni și exogeni ai infracțiunilor contra avutului obștesc, luat separat, nu determină cu necesitate comiterea unor astfel de fapte antisociale. Aceste infracțiuni apar numai acolo unde și atunci cînd asemenea factori obiectivi și subiectivi se interlocează, intră în contact sau se intersectează ca urmare a intervenției persoanei fizice responsabile. De altfel, oamenii sînt purtătorii contradicțiilor societății socialiste, unii dintre ei fiind cei care, în cele din urmă, aleg dintre multiplele posibilități create de condițiile economico-sociale tocmai pe acelea ce se materializează în săvârșirea de fapte contra proprietății socialiste.

Cunoașterea factorilor care determină sau favorizează săvârșirea infracțiunilor contra avutului obștesc prezintă importanță deosebită pentru activitatea organelor Ministerului de Interne, în vederea prevenirii și combaterii lor.

În legătură cu aceasta, secretarul general al partidului arăta că organele Ministerului de Interne, în strînsă colaborare cu organismele democratice ale oamenilor muncii, cu masele populare, trebuie să asigure apărarea proprietății obștești, să acționeze neabătut împotriva oricăror manifestări ce lovesc în interesele oamenilor muncii, ale societății socialiste, ale ordinii și liniștii publice.²

¹ Nicolae Ceaușescu, *Raport la cel de-al XIII-lea Congres al P.C.R.*, Editura politică, București, 1984, pag. 59.

² Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului* — 1—2 iunie 1982, Editura politică, București, 1982, pag. 35.

¹ Nicolae Ceaușescu, *Expunere la ședința activului central de partid și de stat* — 3 august 1978, Editura politică, București, 1978, pag. 42.

TEHNICA INCADRĂRII JURIDICE A INFRAȚIUNILOR CONTRA AVUTULUI OBȘTESC

1. Noțiunea și importanța cunoașterii acestei tehnici.

Incadrarea juridică a unei fapte ca infracțiune este activitatea de aplicare a legii penale sau, cum se mai spune, de „introducere a faptei în tiparul legii”.¹ Acest proces are ca obiect cunoașterea temeinică a faptei și încadrarea ei în norma specială de drept penal care o prevede ca infracțiune. O anumită faptă săvârșită nu poate avea decât încadrarea care rezultă din conținutul legal prevăzut de norma specială penală ca infracțiune.

Conținutul normei speciale, în baza căruia o faptă poate fi considerată ca infracțiune, constituie premisa încadrării juridice. Desigur, nu toate dispozițiile necesare încadrării juridice sînt cele prevăzute în norma penală specială (textul de incriminare). Unele din ele se găsesc în normele penale generale, ca de pildă: participația, tentativa, concursul de infracțiuni, recidiva, circumstanțele agravante și atenuante etc. Prin încadrarea juridică a infracțiunilor se înțelege, deci, procesul de stabilire a unei corespondențe între fapta săvârșită și elementele unei fapte incriminate de lege, precum și aplicarea tuturor dispozițiilor legale cu privire la circumstanțele reale și personale privitoare la faptă și făptuitor.

Incadrarea juridică a infracțiunilor constituie un atribut, o îndatorire de serviciu a organelor judiciare, concretizată în efortul de a găsi, în legea penală, corespondența faptei comise.

Incadrarea juridică dată unor fapte îndreptate contra avutului obștesc este rezultatul unui proces complex, în cadrul căruia are loc raportarea faptelor săvârșite la prevederile normelor speciale penale care le incriminează și sancționează în raport cu gradul lor de pericol social. Problema încadrării juridice a unei fapte în paguba avutului obștesc se pune în momentul începerii urmăririi penale și durează pînă în momentul rămîinerii definitive a hotărîrii de condamnare. Aprecierea faptei ca fiind o infracțiune ori alta se face și înainte de începerea urmăririi penale, fiind dictată de rațiuni operative. În

acest caz, ea are caracter extrajudiciar și, deci, nu are relevanță juridică.

Incadrarea juridică a infracțiunilor contra avutului obștesc se poate face în raport cu formele acestor infracțiuni, participația penală, consumarea și epuizarea lor, precum și cu circumstanțele reale și personale ce apar în cauza respectivă.

2. Incadrarea juridică în cazul infracțiunii consumate.

Se cunoaște că forma de bază a infracțiunii, în raport cu fazele de desfășurare, este infracțiunea consumată, cînd se realizează întregul conținut al normei penale ce prevede fapta ca infracțiune. Momentul consumării infracțiunilor contra avutului obștesc este acela al executării actelor infracționale soldate cu o pagubă în avutul obștesc. Așa spre exemplu, infracțiunea de delapidare prevăzută de art. 223 C. pen. se consumă în momentul executării acțiunii de însușire a unor bunuri de către cel care le gestionează sau administrează. Într-un astfel de caz, încadrarea juridică va fi următoarea: fapta numitului V.N., conducător auto, care a sustras 950 l de motorină, în valoare de 3 800 lei, din cantitatea de 2 000 l pe care o transporta cu autocisterna, și pe care a vîndut-o lui C.V., întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de delapidare prevăzută de art. 223 alin. 1 C. pen.

La celelalte infracțiuni contra avutului obștesc, în încadrarea juridică trebuie să fie reflectate și dispozițiile care incriminează faptele contra avutului personal sau particular. Este necesară o asemenea metodologie deoarece elementele constitutive ale conținutului infracțiunilor contra avutului obștesc nu sînt arătate în dispozițiile înscrise în Titlul IV, art. 224—234 C. pen., fiind norme de trimitere. Astfel, fapta numitului D.I. care, pătrunzînd în cantina-restaurant situată în incinta Întreprinderii de rulmenți Birlad, a sustras suma de 4 138 lei din gestiunea cantinei, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de furt în paguba avutului obștesc prevăzută de art. 208 alin. 1 C. pen., combinat cu art. 224 alin. 1 C. pen.

3. Incadrarea juridică a tentativei la infracțiunile contra avutului obștesc.

Tentativa se pedepsește în cazul infracțiunilor de delapidare, furt, tîlhărie, piraterie, înșelăciune și distrugere intenționată. În aceste cazuri, normele speciale vor fi completate

¹ O. A. Stoica, *Drept penal, partea specială*, Editura didactică și pedagogică, București, 1976, pag. 12.

cu cele din art. 20 și 21 C. pen., care reglementează conceptul și modul de sancționare a tentativei. Încadrarea juridică în astfel de situații se face în conformitate cu prevederile art. 20 C. pen., combinate cu cele din art. 21 C. pen., raportate la unul din articolele care incriminează faptele contra avutului obștesc. Astfel, dacă tentativa se referă la infracțiunea de tâlhărie în paguba avutului obștesc, încadrarea juridică va fi următoarea: art. 20 alin. 1 sau 2 C. pen., combinat cu art. 21 C. pen., raportat la art. 211 alin. 1 C. pen., combinat cu art. 225 alin. 1 C. pen. și art. 235 C. pen.

4. Încadrarea juridică în cazul participației penale.

O infracțiune poate fi săvârșită de unul sau mai mulți făptuitori. În cazul în care sînt mai mulți făptuitori și sînt îndeplinite condițiile generale ale participației penale, aceștia pot avea aceeași calitate — coautori, ori calități diferite — instigatori sau complici. În raport de aceste condiții diferă și încadrarea juridică.

Astfel, fapta numitelor J.M. și N.E., gestionare ale unității „Cafea-dulciuri” din B-dul N. Titulescu nr. 94 București, de a-și însuși, după o înțelegere prealabilă, suma de 817 lei pe care o aveau plus în gestiune, constituie infracțiunea de delapidare prevăzută de art. 223 alin. 1 C. pen. Fapta a fost comisă în coautorat de către gestionare. Dacă una dintre ele nu ar fi participat nemijlocit, ci doar ar fi determinat-o pe cealaltă să sustragă banii, fapta s-ar fi încadrat în art. 25 C. pen., combinat cu art. 27 C. pen., raportat la art. 223 alin. 1 C. pen. De asemenea, dacă una ar fi ajutat doar, fapta s-ar fi încadrat în art. 26 C. pen., combinat cu art. 27 C. pen., raportat la art. 223 alin. 1 C. pen.

În cazul infracțiunii de furt al unei biciclete proprietate de stat lăsată de cel ce o folosea în apropierea unui bufet, dacă un individ determină furtul iar altul o sustrage, fapta primului constituie, după caz, instigare (art. 25 C. pen., combinat cu art. 27 C. pen., raportat la art. 208 alin. 1, combinat cu art. 209 lit. a și c C. pen., combinat cu art. 224 alin. 1 C. pen.), dacă acesta a avut inițiativa furtului, sau complicitate, conform art. 26 C. pen., combinat cu art. 27 C. pen., raportat la art. 208 alin. 1, combinat cu art. 209 lit. a și c C. pen., combinat cu art. 224 alin. 1 C. pen., dacă autorul a avut inițiativa sustragerii iar cealaltă persoană a asigurat paza spre a nu fi surprinși.

5. Încadrarea juridică în cazul existenței vreunei cauze de agravare sau atenuare a pedepsei.

Organele judiciare se confruntă frecvent cu situații care atrag agravarea sau atenuarea răspunderii penale. În asemenea cazuri, se face încadrarea în textele părții speciale a Codului penal sau din alte acte normative, după care se face aplicarea instituției din partea generală a Codului penal.

Astfel, încadrarea juridică a unor infracțiuni săvârșite în concurs va avea următoarea formă: art. 223 alin. 1 C. pen., art. 288 alin. 1 și 2 C. pen., art. 291 C. pen., cu aplicarea art. 33 lit. a, combinat cu art. 34 C. pen.

În cazul săvârșirii unei tâlhării de către un recidivist, fapta se va încadra în art. 211 alin. 1 C. pen., combinat cu art. 225 alin. 1 C. pen., cu aplicarea art. 37 lit. b, combinat cu art. 39 C. pen.

La fel se va face încadrarea juridică și în cazul celorlalte cauze de agravare sau atenuare (art. 41 alin. 2 și art. 42 C. pen. în caz de infracțiune continuată, art. 75 și 78 C. pen. în caz de circumstanțe agravante, art. 73 și 76 C. pen. în caz de circumstanțe atenuante etc.).

În mod identic vor proceda organele judiciare și în cazul altor circumstanțe reale sau personale în cauză (art. 18¹ C. pen. cînd fapta nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni, art. 44 în caz de legitimă apărare, art. 12 în caz de grație etc.).

6. Încadrarea juridică în cazul în care fapta este prevăzută de D.C.S. nr. 306/1981.

În cazul sustragerii ori distrugerii de produse agricole obștești aflate pe cîmp, în mijloacele de transport, în locuri de depozitare ori desfacere, organele judiciare trebuie să facă referire la textul din Codul penal care definește în concret faptele contra avutului obștesc. În această situație, incriminarea sintetică cuprinsă în art. 5 din Decretul nr. 306/1981 trebuie, de fiecare dată, complinită cu dispozițiile din Codul penal care definesc categoria de fapte de sustragere din care face parte și fapta concretă săvârșită de subiect, spre a fi posibilă verificarea îndeplinirii condițiilor cerute de lege.¹

¹ G. Antoniu, Notă la Dec. pen. nr. 113/1982 a Trib. jud. Vaslui, R.R.D. nr. 11/1982, pag. 57—59.

Justa încadrare juridică a sustragerii unei cantități de 85 kg porumb știuleți de pe cîmp va avea următoarea formă: art. 5 alin. 1 din Decretul nr. 306/1981, raportat la art. 208 alin. 1, combinat cu art. 224 alin. 1 C. pen. ¹

¹ A se vedea în același sens și Trib. jud. Dolj, Dec. pen. nr. 42/1982, R.R.D. nr. 11/1982, pag. 70.

CAPITOLUL III

Delapidarea și celelalte infracțiuni la regimul activității de gestionare a bunurilor organizațiilor socialiste

SECȚIUNEA I

DELAPIDAREA

În conformitate cu art. 223 C. pen., această infracțiune constă în însușirea, folosirea sau traficarea de către un funcționar ori alt salariat, în interesul său ori pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri din avutul obștesc, pe care le gestionează sau administrează.

Delapidarea constituie un act deosebit de periculos de încălcare a obligației de probitate și devotament în gospodărirea avutului obștesc, fiind îndreptată contra intereselor celor ce muncesc, ale orînduirii noastre socialiste. De aceea, secretarul general al partidului sublinia că uneori este greu de făcut deosebirea între infracțiunea de delapidare și cea de sabotaj, pentru că ambele aduc atingere intereselor poporului. ¹

Dînd curs acestei indicații, instanțele au reținut ca fiind infracțiune contra securității statului (subminarea economiei naționale — art. 165 C. pen.), fapta de delapidare a unor bunuri importante, săvîrșită într-o perioadă îndelungată, prin contribuția mai multor persoane cu funcții de control și avînd drept consecință pagube însumînd milioane de lei în avutul obștesc. ²

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Plenara C.C. al P.C.R. din 19 iunie 1968*, în „România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste”, vol. 3, Editura politică, București, 1969, pag. 263; Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor de bază din securitate, miliție, procuratură și justiție* — 9 aprilie 1970, în „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”, vol. 4, Editura politică, București, 1970, pag. 741—742.

² Trib. Suprem, Secț. mil., Dec. nr. 20 din 1 februarie 1984 (nepublicată).

Obiectul juridic nemijlocit al infracțiunii de delapidare îl constituie relațiile sociale de ordin patrimonial privind avutul obștesc, care asigură poziția de fapt a bunurilor aparținând sau interesind o unitate socialistă, prin normala și corecta lor gestionare sau administrare.¹ Acesta este obiectul juridic principal, delapidarea — spre deosebire de reglementarea anterioară — fiind inclusă în categoria infracțiunilor contra avutului obștesc. Dată fiind împrejurarea că subiectul activ este un funcționar sau alt salariat care își încalcă îndatoririle de serviciu, această infracțiune mai are și un obiect juridic secundar sau adiacent, format din relațiile sociale legate de normala desfășurare a activității organizațiilor socialiste.

Obiectul material îl constituie sfera bunurilor mobile aflate în gestiunea sau administrarea unui funcționar sau alt salariat. Legea delimitează obiectul material al faptei prin expresia: „bani, valori sau alte bunuri”. Prin bani înțelegem biletele de bancă și monedele românești sau străine cu putere circulatorie. Din practica judiciară rezultă că, cel mai adesea, delapidarea are ca obiect material sume de bani. De asemenea, se cunosc cazuri în care delapidarea a avut ca obiect material valută (mijloace de plată străine), în special la magazinele cu vânzare în valută.²

Valori — ca obiect material al delapidării — reprezintă înscrisurile care încorporează un drept de creanță realizabil în bani (obligațiuni C.E.C., cecuri, viramente, titluri de credit etc.).

Prin alte bunuri trebuie înțeles bunurile mobile corporale, altele decât banii sau valorile asimilate acestora, care au o valoare economică și fac parte din sfera de gestionare sau administrare a subiectului activ.³ Este vorba despre produse industriale, produse agricole, obiecte casnice, materii prime etc.

Bunul mobil însușit, folosit sau traficat trebuie să fi intrat efectiv în sfera de gestionare sau administrare, ca rezultat al unui act sau fapt de serviciu. Astfel, plusurile în gestiune, înțelese ca fiind adaosuri rezultate din natura bunurilor ori din activitatea de serviciu a gestionarului ori administratorului, aparțin unității chiar dacă proveniența lor are un

caracter fraudulos. Ca atare, ele pot constitui obiect material al delapidării.⁴

Intr-adevăr, gestionarul sau administratorul sînt prepuși unității ai cărei încadrați sînt, unitatea răspunzînd din punct de vedere civil, în calitate de comitent, pentru paguba creată de ei altor persoane în exercitarea atribuțiilor de serviciu. De aceea, plusurile în gestiune create prin fraudarea altor persoane sînt la dispoziția unității care răspunde cu patrimoniul său față de cei păgubiți.⁵

Momentul intrării bunurilor în gestiune este determinat de o situație de fapt care nu trebuie să aibă, neapărat, și o reflectare în evidențele gestiunii. Așadar, dacă gestionarul, preluînd bunurile, sustrage din ele, mai înainte de a întocmi formele de primire, săvîrșește infracțiunea de delapidare.⁶ Delapidarea se poate comite numai în legătură cu bunuri care există în mod faptic în gestiune, neavînd însă importanță locul unde se află ele.⁷

Constituie obiect material al infracțiunii de delapidare și bunurile asupra cărora există un drept al unei persoane fizice, atîta timp cît bunul nu a ieșit din avutul obștesc. Sumele de bani datorate de unitate unor persoane nu sînt considerate ieșite din avutul obștesc decît în momentul efectivei achitări a obligației bănești respective. Spre exemplu, fapta persoanei încadrate la o unitate și trimisă în altă localitate la cursuri de a-și însuși din sumele încredințate spre a face plata retribuției altor persoane trimise de unitate la aceleași cursuri.⁸

Pot constitui obiect material al infracțiunii de delapidare și garanțiile în numerar constituite de gestionar în baza art. 10 alin. 1 din Legea nr. 22/1969⁹ ori bunurile primite de vameși de la cetățenii care trec frontiera.¹⁰

¹ Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 12/1962, J.N. nr. 4/1962, pag. 120; Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1103/1972, C.D. 1972, pag. 343; Dec. nr. 63/1980, R.R.D. nr. 3/1981, pag. 62.

² O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 160.

³ Trib. reg. Crișana, Dec. pen. nr. 115/1965, J.N. nr. 7/1965, pag. 168.

⁴ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1031/1963, C.D. 1963, pag. 309.

⁵ Trib. jud. Iași, Dec. pen. nr. 1069/1969, R.R.D. nr. 4/1970, pag. 184; în același sens, Trib. jud. Brașov, Dec. pen. nr. 951/1971, R.R.D. nr. 4/1972, pag. 165.

⁶ Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 2/1961, C.D. 1961, pag. 56.

⁷ V. Pop, *Considerații privind corecta încadrare juridică a faptelor de însușire a unor bunuri primite de către personalul vamal*, R.R.D. nr. 2/1985, pag. 51.

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 364.

² Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 27272/1974, R.R.D. nr. 8/1975, pag. 70; Dec. nr. 68/1979, C.D. 1979, pag. 462.

³ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 159.

De asemenea, constituie obiect material al delapidării materialele puse la dispoziția muncitorilor pentru asigurarea producției planificate, dacă acestea sînt date în gestiunea subiectului sustragerii.¹

Nu va săvîrși infracțiunea de delapidare gestionarul care își însușește unele bunuri ale unității ce nu fac parte din cele care intră în sfera sa de gestiune.²

Delapidarea este o infracțiune cu subiect activ calificat. Într-adevăr, subiect activ nemijlocit (autor) al acestor infracțiuni poate fi numai un funcționar ori alt salariat care gestionează sau administrează bunuri din avutul obștesc. Persoana chemată să răspundă ca autor al delapidării trebuie să întrunească, deci, o dublă calitate. Prin urmare, pot avea calitate de subiect activ nemijlocit al infracțiunii de delapidare următoarele categorii de persoane:

- funcționar gestionar;
- funcționar administrator;
- alt salariat gestionar;
- alt salariat administrator.

Prin funcționar, potrivit art. 147 C. pen., se înțelege orice persoană care exercită, permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent dacă și cum a fost investită, o însărcinare în serviciul unui organ sau instituții de stat ori al unei întreprinderi sau organizații economice de stat. Prin alt salariat, potrivit art. 148 C. pen., se înțelege acea persoană care exercită, în condițiile art. 147 C. pen., o însărcinare în serviciul unei organizații obștești sau al oricărei alte organizații care desfășoară o activitate utilă din punct de vedere social și care funcționează potrivit legii.³ Nu are relevanță dacă persoanele respective primesc ori nu vreo remunerație pentru munca prestată.

În plus, autorul infracțiunii de delapidare trebuie să îndeplinească calitatea de gestionar sau administrator. Potrivit art. 1 alin. 1 din Legea nr. 22/1969, gestionar este acea persoană încadrată într-o organizație socialistă care are ca atribuții principale de serviciu primirea, păstrarea și eliberarea de bunuri aflate în administrarea, folosința sau deținerea,

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 4065/1973, în V. Papadopol, M. Popovici, *op. cit.*, pag. 118.

² T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 365.

³ Noțiunea de alt salariat, instituție proprie dreptului penal, nu trebuie confundată cu aceea de salariat, derivată din salariu, și care a fost înlăturată din legislația noastră prin D.C.S. nr. 414/1977.

chiar temporară, a unei organizații socialiste, indiferent de modul de dobîndire și de locul unde se află bunurile.

Nu este gestionar persoana care îndeplinește numai una sau două dintre atribuții, ci aceea care le îndeplinește pe toate deodată. Infracțiunea poate exista însă chiar dacă gestionarul a comis sustragerea la primirea gestiunii, fără a mai realiza și actele de păstrare sau eliberare.⁴

Prin primirea bunurilor înțelegem intrarea lor în gestiune, în cantitatea, calitatea și sortimentele specificate în actele însoțitoare.⁵ Prin păstrarea bunurilor înțelegem asigurarea integrității acestora pentru efectuarea în condiții normale a mișcării lor. Activitatea de păstrare nu trebuie confundată cu cea de pază, persoana căreia îi este dat în pază un bun neîndeplinind decît atribuții tehnice ce constau în vegherea ca bunul să nu fie distrus, degradat ori sustras. Paznicul nu ia în primire bunurile în individualitatea lor spre păstrare și eliberare, ci asigură numai integritatea unui ansamblu de bunuri situate într-un anumit loc. De aceea, sustragerea de bunuri de către cel care le are în paza sa constituie infracțiune de furt.⁶ Dacă, însă, paznicul, fără a avea calitatea de gestionar, a primit bunurile ce formează obiectul material al infracțiunii (butelii de aragaz) pe baza unui proces-verbal, a asigurat depozitarea și securitatea lor, după care le-a sustras, înlocuindu-le cu altele contrafăcute, el comite infracțiunea de delapidare. În astfel de condiții, el a avut, în raport cu bunurile primite, calitatea de gestionar de fapt.⁷

La fel este și situația bunurilor mînuite, manipulate de subiect, însușirea acestora constituind deci furt.⁸ Încredințarea unor bunuri subiectului în vederea folosirii lor în interesul acestuia (unelte, echipament de protecție) ori al unității (materii prime, combustibili) nu atribuie acestuia calitatea de gestionar.⁹ Sustragerea unor astfel de bunuri constituie, după caz, abuz de încredere sau furt.

⁴ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 160.

⁵ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pag. 598.

⁶ Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 1825/1966, R.R.D. nr. 2/1967, pag. 163.

⁷ Trib. Jud. Suceava, Dec. pen. nr. 514/1984, R.R.D. nr. 5/1985, pag. 75.

⁸ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 367.

⁹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 916/1984, R.R.D. nr. 3/1985, pag. 79; Dec. nr. 432/1984, R.R.D. nr. 4/1985, pag. 69.

Prin eliberarea bunurilor se înțelege predarea lor către cei îndreptățiți în cantitatea, calitatea și sortimentele specificate în dispozițiile de eliberare.

Gestionarul nu poate efectua asupra bunurilor acte de dispoziție. El este doar un intermediar între cel care predă bunul și cel care urmează a-l primi ca atare, neavând vreun drept de dispoziție.¹

Practica judiciară demonstrează sfera foarte largă a calității de gestionar, în sarcina căruia s-a reținut delapidarea: oficanți P.T.T.R., conducători auto, împuterniciți ai asociației de locatari, împuterniciți C.A.R., șefi de șantiere, gestionari de la cooperativele de consum, achizitori, controlori de bilete C.F.R., șefi de depozite, funcționari C.E.C., responsabili de secții prestări servicii etc.

Ori de câte ori o persoană execută acte de gestiune în cadrul atribuțiilor sale de serviciu, avem de-a face cu un gestionar de drept. Dacă persoana respectivă face acte de gestiune, fără ca aceasta să facă parte din atribuțiile sale de serviciu, ne găsim în fața unui gestionar de fapt. El poate să facă parte din personalul unității ori din afara sa. Vor avea această calitate soțul, rudele, prietenii gestionarului care îl înlocuiesc.² De asemenea, au această calitate persoanele care primesc și predau sumele provenite din amenzi, mandatarul însărcinat să plătească drepturile bănești unor persoane, muncitorii necalificați încadrați la unitățile comerciale și puși de șefii de unitate să desfacă produse.

Dimpotrivă, nu constituie infracțiune de delapidare, ci de abuz în serviciu prevăzută de art. 248 C. pen., printre altele, primirea, după o prealabilă înțelegere, a unor bunuri sustrase de la o unitate socialistă, introducerea lor în gestiune și vânzarea lor, în scopul însușirii sumelor rezultate din vânzare, deoarece, prin vânzarea bunurilor introduse ilegal în gestiune, unității i s-a cauzat o pagubă echivalentă cu rabatul comercial de 60%, pe care l-ar fi încasat dacă vânzarea s-ar fi făcut în condiții legale. În acest caz, inculpatul nu a folosit bani din gestiune pentru plata bunurilor către autorii sustragerii acestora, ci a împărțit banii după vânzarea lor.³

Infracțiunea de delapidare poate fi săvârșită și de un funcționar ori alt salariat care administrează bunuri din avutul obștesc. Administrarea, spre deosebire de gestionare, presupune activitatea de conducere a patrimoniului unei organizații socialiste, care se realizează prin acte de dispoziție cu privire la situația juridică a bunurilor care îl alcătuiesc.⁴ Spre deosebire de gestionar, care are cu bunul un raport de fapt, administratorul are cu bunul un raport de drept. Gestionarea implică o activitate de execuție, pe când administrarea implică o activitate de dispoziție. Spre exemplu, un șef de unitate, deși nu deține bunurile în păstrare directă, are dreptul să determine mișcarea lor prin acte de dispoziție. Astfel, în practică s-a reținut ca fiind delapidare fapta contabilului șef al unei unități sau aceea a președintelui C.A.P. de a-și însuși bunuri și bani din avutul unităților respective.⁵

Tot delapidare s-a reținut și în cazul faptei comise de contabilă șefă a unei unități comerciale, care, în calitate de șef al comisiei de inventariere, a primit de la gestionari o parte din plusul constatat și neînregistrat. Nu se poate pune problema existenței infracțiunii de luare de mită, întrucât, în funcția pe care o îndeplinea, contabilă șefă avea atribuții de administrare generală a bunurilor și fondurilor bănești ale unității.⁶ Poate fi considerat administrator, în înțelesul art. 223 C. pen., și persoana care, având sarcina de a administra un bun, exercită asupra sa dreptul de dispoziție, chiar fără a întocmi, imediat, actele de predare-primire.⁷

Trebuie arătat, însă, că nu orice însușire pe nedrept a unor bunuri din avutul obștesc, de către un șef de unitate ori contabil șef, constituie delapidare, ci numai aceea legată de atribuțiile de administrare a patrimoniului organizației socialiste.

Noțiunea de administrator, cuprinsă în conținutul infracțiunii de delapidare, trebuie înțeleasă ca o noțiune mai largă decît gestionarea, avînd un caracter general și privind întregul patrimoniu al unității socialiste de care răspund persoanele din conducerea unității.⁸

¹ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 162.

² Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 6018/1971, R.R.D. nr. 5/1972, pag. 148; Dec. nr. 3082/1972, R.R.D. nr. 1/1973, pag. 166.

³ Trib. jud. Suceava, Dec. pen. nr. 645/1984, R.R.D. nr. 8/1985, pag. 71.

⁴ Trib. jud. Bihor, Dec. pen. nr. 424/1980, R.R.D. nr. 10/1981, pag. 60—61.

⁵ Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 986/1961, C.D. 1961, pag. 453.

¹ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 160.

² Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 2771/1969, C.D. 1969, pag. 338; Dec. nr. 2356/1984, C.D. 1984, pag. 286.

³ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 620/1984, R.R.D. nr. 4/1985, pag. 67—68.

Astfel, s-a reținut delapidarea în sarcina numitului D.S., fost director al I.A.S. Cotești, care, în perioada 1976—1979, a dispus achiziționarea de insigne, brelocuri, pliante, agenda, bărci și hidro biciclete, precum și organizarea de excursii plătite de unitate, fără ca aceste activități să fie admise de lege, astfel încât a prejudiciat avutul obștesc cu 281 049 lei.¹

Delapidarea se poate comite și în participație.² În caz de coautorat se cere ca toți participanții să aibă calitatea de funcționar sau alt salariat, cu atribuții de gestionare ori administrare de bunuri din avutul obștesc.³ Întîlnim coautoratul la delapidare în cazul gestiunilor comune.⁴

Atribuțiile de gestionar sau administrator nu se cer în mod obligatoriu și pentru instigator sau complice. Aceștia pot fi chiar din afara unității căreia îi aparțin bunurile. Actele de însușire, folosire sau traficare săvîrșite de o persoană care nu îndeplinește condițiile subiectului activ al infracțiunii, dar acționează nemijlocit împreună cu acesta, sînt acte de complicitate și nu de coautorat.

În practica judiciară s-a reținut drept complicitate la delapidare fapta contabilului care acceptă să introducă în state numele unor persoane fictive pentru a-l ajuta pe casierul plătitor al unității să sustragă sumele ce s-ar fi cuvenit acestor persoane,⁵ precum și a revizorului contabil care, găsind, cu ocazia inventarierii, un plus în gestiune, nu-l înregistrează, acceptînd să fie însușit de gestionar.⁶

Sub aspectul elementului material, delapidarea se săvîrșește prin trei modalități alternative. Acestea sînt: însușirea, folosirea și traficare. Prin însușire se înțelege scoaterea bunului din posesia unității și impozedarea făptuitorului, acesta făcînd din bunul obștesc un bun al său, comportîndu-se cu bunul obștii ca un adevărat proprietar.

Nu este necesar, pentru existența însușirii, ca făptuitorul să fi îndeplinit, în legătură cu bunul, acte de dispoziție; este

suficient că și-a creat prin acțiunea sa frauduloasă posibilitatea de a efectua astfel de acte.¹

Există delapidare prin însușire și atunci cînd bunurile sînt scoase definitiv din gestiune, ca o compensație hotărîtă de gestionar sau administrator ce i s-ar cuveni pentru unele datorii pe care unitatea le avea față de el.² Nu sînt incidente dispozițiile art. 223 C. pen. atunci cînd se constată o lipsă în gestiune, a cărei cauză nu s-a dovedit că a fost însușirea de către gestionar sau administrator.³ Fapta ar putea constitui o neglijență în serviciu (art. 249 C. pen.).

Nu constituie delapidare nedepunerea banilor de către casier, atîta vreme cît nu s-a dovedit însușirea.

Folosirea, ca element material al infracțiunii de delapidare, constă într-un act inițial de scoatere a bunului din sfera patrimonială a unității socialiste, dintr-un act ulterior de întrebuințare temporară a bunului sustras de către făptuitor sau de o altă persoană căreia îi este transmis în acest scop, după care bunul este adus din nou în unitate. De pildă, este luat un televizor ori un congelator pe care gestionarul îl folosește la domiciliul său.

Săvîrșește o delapidare prin folosire și casierul unității care împrumută bani din gestiunea sa.⁴ Acordul șefului ierarhic superior pentru acest împrumut nu are relevanță cu privire la existența delapidării.⁵

Traficarea constituie cea de a treia modalitate de comitere a delapidării. Ea constă în scoaterea temporară a bunului din unitate și întrebuințarea acestuia în vederea obținerii unui profit, deci folosirea lui în scopuri speculative. De pildă, gestionarul închiriază un aparat de radio ori vesela necesară organizării mesei la o nuntă. Traficarea este o modalitate de obținere a unui profit, spre deosebire de folosire, care satisface o nevoie personală și nu aduce un profit exprimat în bani sau alte avantaje.⁶

Constituie delapidare prin traficare și fapta gestionarului care cumpără cu bani luați din gestiune bunuri din comerț

¹ Considerăm că, în prezent, astfel de fapte constituie infracțiune de deturnare de fonduri (art. 302¹ C. pen., introdus prin D.C.S. nr. 99/1983, publicat în B. Of. nr. 21 din 30 martie 1983).

² A se vedea și C. Iacob, G. Antoniu, Note la Dec. pen. nr. 114/1982 a Trib. jud. Neamț, R.R.D. nr. 11/1983, pag. 63.

³ Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 1267/1959, L.P. nr. 12/1959, pag. 72.

⁴ Trib. jud. Suceava, Dec. pen. nr. 99/1968, R.R.D. nr. 10/1968, pag. 174.

⁵ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 6311/1970, C.D. 1970, pag. 361.

⁶ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 294/1981, R.R.D. nr. 10/1981, pag. 72; Dec. nr. 3082/1972, R.R.D. nr. 1/1973, pag. 166.

¹ O. Loghin, A. Filipaș, op. cit., pag. 163.

² Trib. jud. Brașov, Dec. pen. nr. 461/1980, R.R.D. nr. 4/1981, pag. 115.

³ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 3523/1972, R.R.D. nr. 3/1973, pag. 161.

⁴ O. Loghin, A. Filipaș, op. cit., pag. 164.

⁵ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 3513/1971, C.D. 1971, pag. 473.

⁶ Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 1095/1964, C.D. 1964, pag. 341.

pentru a le vinde prin unitate, însușindu-și diferența care se obține.¹

Urmarea produsă prin săvârșirea delapidării este o pagubă în avutul obștesc. Această pagubă coincide cu valoarea bunului în cazul însușirii sau cu valoarea uzurii lui în situația folosirii ori traficării.² Delapidarea fiind o infracțiune de pagubă, această urmare trebuie să se fi produs, altfel fapta nu este delapidare, ci abuz în serviciu contra intereselor obștești (art. 248 C. pen.).³

Lipsește urmarea caracteristică delapidării atunci când gestionarul împrumută altei unități socialiste bunuri pentru a fi folosite. Fapta poate constitui însă un abuz în serviciu contra intereselor obștești.

Între acțiunile incriminate și urmarea produsă trebuie să existe o legătură de cauzalitate. Facem această precizare deoarece, dacă orice sustragere produce o pagubă, nu orice pagubă este urmarea unei sustrageri.⁴

Astfel, organele judiciare se confruntă frecvent cu cazuri în care gestionarii manifestând neglijență în conservarea bunurilor, îndeosebi a ambalajelor, produc lipsuri în gestiune, fapte ce constituie infracțiunea de neglijență în serviciu (art. 249 C. pen.).⁵

Latura subiectivă se concretizează sub aspectul formei de vinovăție prin intenție, care de cele mai multe ori este directă. Existența vinovăției presupune cunoașterea de către gestionar sau administrator a apartenenței bunurilor respective la patrimoniul obștesc și urmărește sau doar acceptă posibilitatea producerii unei pagube.

De regulă, delapidarea se săvârșește, deci, cu intenție directă. Nu trebuie exclusă însă posibilitatea apariției și a intenției indirecte (eventuale), atunci când infractorul nu a urmărit păgubirea organizației socialiste, dar a acceptat eventualitatea apariției unor asemenea consecințe. Așa, de exemplu, poate exista intenție indirectă în cazul când gestionarul (sau administratorul) dă spre folosire altei persoane un bun din avutul obștesc, neavând certitudinea că acea persoană va

utiliza acel bun. Astfel de situații pot fi întâlnite mai ales în caz de participație, când unii dintre coautori pot să nu urmărească prejudicierea avutului obștesc, dar să accepte această posibilitate.

Cerința esențială a laturii subiective este ca subiectul să săvârșască fapta în interesul său ori pentru altul.

Mobilul și scopul săvârșirii infracțiunii nu constituie elemente componente obligatorii ale laturii subiective, însă determinarea lor în concret servește la justa individualizare a sancțiunii.¹

În D.C.S. nr. 620/1973, republicat, este reglementată o variantă de specie a infracțiunii de delapidare. Potrivit art. 46 din decret, înstrăinarea benzinei sau altor carburanți aparținând unităților socialiste ori a documentelor eliberate acestor unități pentru procurarea produselor menționate constituie infracțiune de delapidare și se pedepsește potrivit art. 223 C. pen.

Tentativa la infracțiunea de delapidare se pedepsește (art. 235 C. pen.). Luarea din depozit a unor bunuri ce fac obiectul gestiunii, încărcarea lor într-un camion și încercarea de a ieși pe poarta unității caracterizează fapta ca infracțiune consumată, iar nu ca tentativă, deoarece în acel moment s-a realizat însușirea bunurilor.²

Tot infracțiune consumată este și fapta gestionarului de a scoate în mod repetat sume de bani din încasările zilnice și de a le păstra într-un sertar din magazin.³

Dimpotrivă, pe bună dreptate, organele de cercetare penală de la Miliția județeană Tulcea au reținut tentativă de delapidare în sarcina numitului D.C., gestionar la o unitate de alimentație publică care, în momentul începerii unui control economic, pentru a înlătura urmele unor infracțiuni (abuz în serviciu contra intereselor persoanei, creare de plusuri în gestiune, înșelăciune la măsurătoare) a încercat să arunce un număr de bancnote diverse într-o ladă de resturi menajere.

În alin. 2 și 3 ale art. 223 C. pen. sînt incriminate și sancționate variantele agravate ale infracțiunii de delapidare. Cauzele de agravare constau în consecințele grave sau deosebit de grave pe care le poate avea delapidarea.⁴

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 4493/1970, C.D. 1970, pag. 355.

² Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 1095/1964, C.D. 1964, pag. 341.

³ C. Barbu, *op. cit.*, pag. 88—89.

⁴ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 3523/1972, R.R.D. nr. 3/1973, pag. 161.

⁵ Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 8/1953, C.D. 1952—1954, vol. I, pag. 33.

¹ Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 3184/1967, C.D. 1967, pag. 354.

² Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 627/1982, R.R.D. nr. 12/1982, pag. 70—71.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2070/1981, C.D. 1981, pag. 305.

⁴ A se vedea Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 147/1983, C.D. 1983, pag. 241.

Delapidarea poate avea forma continuată, situație frecventă în practica judiciară.¹

Dispozițiile art. 1 din Decretul nr. 218/1977 sînt aplicabile delapidării prevăzute de art. 223 alin. 1 C. pen. De asemenea, sînt incidente dispozițiile art. 11 lit. c din Legea nr. 59/1968 privind comisiile de judecată, cu excepțiile prevăzute de D.C.S. nr. 306/1981 și 260/1982.

SECȚIUNEA A II-A

INFRAȚIUNI LA REGIMUL ACTIVITĂȚII DE GESTIONARE A BUNURILOR ORGANIZAȚIILOR SOCIALISTE

În vederea realizării sarcinilor trasate de documentele partidului privind apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste, a fost adoptată Legea nr. 22/1969.² De la adoptarea acestui act normativ s-au creat premise pentru îmbunătățirea activității de gestionare a avutului obștesc și pentru creșterea simțului de răspundere al tuturor celor care gestionează bunuri aparținînd organizațiilor socialiste.

În legea menționată sînt prevăzute infracțiunile în legătură cu gestionarea bunurilor obștești. Aceste infracțiuni sînt: crearea de plusuri în gestiune prin mijloace frauduloase (art. 35); nedeclararea de către gestionar a plusurilor constatate în gestiune (art. 36); înstrăinarea bunurilor mobile constituite garanție (art. 37).

În sistemul Codului penal, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1969, s-a menținut deci regula potrivit căreia pot fi incriminate prin legi speciale, extrapenale, unele fapte care intrunesc trăsăturile caracteristice ale unei infracțiuni, dar care se săvîrșesc într-un domeniu specific de activitate economico-socială.

Infracțiunile ce pot fi săvîrșite în legătură cu gestionarea bunurilor organizațiilor socialiste se determină ca un grup de infracțiuni aparte prin specificul obiectului ocrotirii juridice, apropiat de acela al infracțiunilor contra avutului obștesc,

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2361/1974, C.D. 1974, pag. 404; Dec. nr. 1439/1983, C.D. 1983, pag. 239.

² În Legea nr. 22/1969 privind angajarea gestionarilor, constituirea de garanții și răspunderea în legătură cu gestionarea bunurilor organizațiilor socialiste, termenul de „angajați” a fost modificat, conform Decretului nr. 414/1977, astfel că în prezent considerăm că acest act normativ se referă la „încadrarea” și nu „angajarea” gestionarilor.

fără a se confunda, însă, cu el. Acest obiect este format din relațiile sociale ce se nasc și se dezvoltă în cadrul activității de gestionare a bunurilor ce alcătuiesc avutul obștesc, relații a căror desfășurare normală, în conformitate cu legea, asigură o evidență clară a bunurilor, prevenirea sustragerilor sau risipei acestora, repararea la timp și complet a pagubelor aduse avutului obștesc prin defectuoasa sa gestionare.¹

Prevederea acestor infracțiuni în legea privitoare la gestionarea bunurilor organizațiilor socialiste este firească, ea înlesnind cunoașterea acestor incriminări de către persoanele care au atribuții în legătură cu avutul obștesc, ceea ce conduce la prevenirea săvîrșirii lor.

Toate infracțiunile din această categorie au același obiect juridic, format din relațiile sociale a căror desfășurare normală este condiționată de buna desfășurare a activității organizațiilor socialiste în legătură cu gestionarea bunurilor aflate în patrimoniul lor. Pericolul social al faptelor analizate constă în posibilitatea pe care săvîrșirea lor o creează pentru sustragerea de bunuri din avutul obștesc, pentru nerecuperarea eventualelor pagube produse în activitatea de gestionare, precum și alte consecințe dăunătoare în activitatea organizațiilor socialiste.

Prima dintre infracțiunile reglementate de Legea nr. 22/1969, prevăzută de art. 35, constă în crearea de plusuri în gestiune prin mijloace frauduloase.

Rațiunea incriminării autonome a faptei de creare de plusuri în gestiune prin mijloace frauduloase rezidă în necesitatea de a preveni săvîrșirea unor infracțiuni îndreptate împotriva avutului obștesc sau de a descoperi asemenea fapte penale săvîrșite anterior.²

Obiectul material al infracțiunii îl constituie bunurile mobile (bani, produse, valori etc.) ce apar ca plusuri în gestiune ca urmare a acțiunii făptuitorului.

Prin plusuri în gestiune, în sensul dispozițiilor art. 35 din Legea nr. 22/1969, trebuie să înțelegem acele bunuri sau sume de bani care, prin cantitatea și valoarea lor, depășesc datele din evidența gestiunii respective și care au fost create de gestionar prin mijloace frauduloase, fie în vederea însușirii lor ulterioare, fie pentru a acoperi lipsuri din gestiune. Plusul

¹ C. Bulai, *op. cit.*, pag. 305.

² I. Kirmaier, P. Ionescu, V. Tăranu, *Răspunderea penală instituită prin Legea nr. 22/1969*, R.R.D. nr. 4/1974, pag. 78.

în gestiune poate fi dovedit prin orice mijloace de probă. Totuși, în materie de situații gestionare cantitative — și constatarea plusurilor constituie o asemenea situație gestionară — verificarea operațiunilor scriptice furnizează, de regulă, rezultatele cele mai concludente. De aceea, în materia plusurilor în gestiune, a existenței lor faptice, proba hotărâtoare este efectuarea unui inventar ce urmează a se confrunta cu evidența scriptică a stocului.¹

În practică s-a hotărât că pentru existența infracțiunii nu este necesar să se constate un plus valoric sau cantitativ, raportat la întreaga gestiune, fiind suficientă realizarea unui plus chiar în raport cu una sau mai multe operații gestionare considerate de sine stătătoare, independent de situația de ansamblu a gestiunii respective.²

Deci, existența unei lipse în gestiune nu exclude ca gestionarul să comită infracțiunea prevăzută de art. 35 din Legea nr. 22/1969.³

Subiect activ nemijlocit (autor) nu poate fi decît funcționarul sau alt salariat cu atribuții de gestionar. Potrivit art. 1 alin. 1 din Legea nr. 22/1969, gestionarul este acea persoană încadrată la o unitate socialistă care are ca principală atribuțiune de serviciu primirea, păstrarea și eliberarea de bunuri ce formează avutul obștesc. Potrivit legii, poate fi gestionar numai persoana care a împlinit vîrsta de 21 de ani, a absolvit școala generală sau o școală echivalentă și are cunoștințele necesare pentru a îndeplini această funcție (art. 3). Nu poate fi gestionar cel condamnat pentru săvîrșirea vreunei dintre infracțiunile specificate în lista anexă la lege, chiar dacă a fost grațiat. În aceeași situație se află și cel care este în curs de urmărire ori de judecată pentru săvîrșirea vreunei din infracțiunile menționate (art. 4). Organizațiile socialiste sînt obligate să ceară organului de cercetare relații cu privire la antecedentele penale ale celor ce urmează să fie încadrați în funcția de gestionar (art. 5).

Teoria și practica judiciară consideră subiect activ al infracțiunii de creare de plusuri în gestiune și persoana care, deși nu este încadrată în funcția de gestionar, exercită în fapt

¹ V. Munteanu, I. Lupu, *Probleme în legătură cu infracțiunea de creare de plusuri în gestiune*, R.R.D. nr. 3/1973, pag. 103; Trib. jud. Prahova, Dec. pen. nr. 979/1972, R.R.D. nr. 8/1973, pag. 149.

² Trib. municip. București, Secția a II-a pen., Dec. nr. 175/1976, R.R.D. nr. 11/1976, pag. 63.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 957/1974, R.R.D. nr. 10/1974, pag. 71.

și temporar atribuțiile aferente funcției respective.⁴ Astfel, organele judiciare se confruntă frecvent cu fapte de creare de plusuri în gestiune comise de persoane încadrate în funcția de muncitor necalificat la unități I.L.F., complexe alimentare ori unități de alimentație publică etc.

Latura obiectivă a infracțiunii cuprinde ca element material acțiunea de creare de plusuri în gestiune. Condiția esențială pentru realizarea infracțiunii este ca fapta să fie săvîrșită prin mijloace frauduloase, adică prin manopere dolosive, necinstite. Așa sînt, de pildă, înșelarea la măsurătoare sau cîntar, vînzarea cu suprapreț, cumpărarea cu prețuri inferioare de către achizitori, înșelarea sau falsul cu ocazia inventarierii, substituirea ori falsificarea mărfurilor etc. Dacă mijlocul fraudulos folosit de gestionar pentru a-și crea plusuri constituie infracțiune, acesta va răspunde atît pentru infracțiunea de creare de plusuri prevăzută în art. 35 din Legea nr. 22/1969, cît și pentru infracțiunea prin mijlocirea căreia a ajuns la crearea de plusuri.

Cel mai adesea această infracțiune se află în concurs real cu abuzul în serviciu contra intereselor persoanei (art. 246 C. pen.),⁵ înșelăciunea la măsurătoare (art. 296 C. pen.),⁶ înșelăciunea cu privire la calitatea mărfurilor, falsul în înscrisuri,⁷ uzul de fals.⁸ În practica judiciară s-a decis însă că întocmirea unui act fals, în vederea acoperirii unei lipse în gestiune, nu poate justifica condamnarea inculpatului pentru infracțiunea de creare de plusuri în gestiune, nefiind întrunite elementele sale.

Acțiunea de creare de plusuri trebuie să fie legată de activitatea de gestionare propriu-zisă (măsurarea, cîntărirea, numărarea, întocmirea de înscrisuri, perceperea prețului etc.). În situația în care sumele obținute în plus de un gestionar, vînzător într-o unitate de comerț, provin din fapte exterioare activității de gestionare, nu sîntem în prezența infracțiunii de creare de plusuri în gestiune. Așa este cazul sumelor obți-

⁴ O. A. Stoica, *op. cit.*, pag. 313.

⁵ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2316/1971, R.R.D. nr. 7/1972, pag. 156; Dec. nr. 2670/1972, C.D. 1972, pag. 297; Trib. jud. Cluj, Dec. pen. nr. 103/1972, R.R.D. nr. 1/1973, pag. 166.

⁶ Trib. municip. București, Secția a II-a penală, Dec. nr. 192/1976, R.R.D. nr. 11/1976, pag. 64; Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2670/1972, C.D. 1972, pag. 297.

⁷ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 3255/1971, C.D. 1971, pag. 375; G. Antoniu, *Infracțiuni prevăzute de legi speciale*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976, pag. 64.

⁸ C. Bulai, *op. cit.*, pag. 308.

nute în plus de la cumpărători pentru achitarea unor cheltuieli de transport și de încărcare-descărcare a mărfurilor vindate, intrucît unitatea nu asigură aceste operațiuni.¹ Faptul ar putea fi încadrat ca fiind abuz în serviciu contra intereselor persoanei (art. 246 C. pen.).

Dacă gestionarul își însușește plusurile create prin mijloace frauduloase, el săvârșește și infracțiunea de delapidare care se află în concurs real cu infracțiunea prevăzută de art. 35 din Legea nr. 22/1969. În principiu, gestionarul care își creează plusuri, pe care, însă, continuă a le păstra în magazin, chiar dacă acționează cu intenția de a și le însuși, nu comite un act de executare a infracțiunii de delapidare, ci, cel mult, un act preparator. Asemenea fapte sînt incriminate distinct prin art. 35 din Legea nr. 22/1969 și numai dacă crearea de plusuri s-a făcut prin mijloace frauduloase. Pentru a se da o justă caracterizare juridică faptei săvârșite, organele judiciare au îndatorirea de a stabili în ce loc au fost găsite bunurile ce constituie plusuri, căci dacă ele s-au găsit, de exemplu, în alte locuri decît acelea unde în mod normal se păstrau bunurile respective ori în locuri în care organele de verificare a gestiunii nu au acces sau nu sînt în măsură să le identifice, s-ar putea eventual conchide că gestionarul a comis acte de executare a infracțiunii de delapidare.²

Crearea de plusuri în gestiune se săvârșește cu intenție. Această formă a vinovăției, necesară pentru existența infracțiunii, nu rezultă din mijloacele frauduloase folosite de făptuitor, așa cum se susține uneori,³ ci din dispozițiile legale privitoare la vinovăție (art. 19 alin. 2 C. pen.). Crearea de plusuri în gestiune constînd într-o acțiune, ea constituie infracțiune numai atunci cînd este săvârșită cu intenție, fiindcă legea nu prevede că această faptă constituie infracțiune și atunci cînd este săvârșită din culpă. Fapta pe care o examinăm poate fi săvârșită și din culpă. Mijloacele frauduloase au acest caracter prin natura lor, iar nu în funcție de natura psihică a celui care le folosește. Ca atare, ele pot fi folosite și din culpă, putîndu-se crea astfel din greșeală plusuri în gestiune. Săvîrșirea din culpă a faptei nu este însă incriminată,

astfel că făptuitorul nu va fi tras la răspundere penală.¹ Mobilul constă în aviditatea persoanei după bunuri, bani, valori etc., iar scopul este materializat de regulă în urmărirea însușirii bunurilor care constituie plusuri în gestiune. Atît mobilul cît și scopul nu sînt cerute expres de lege, astfel încît organele judiciare nu trebuie să probeze existența lor.

Cea de-a doua infracțiune prevăzută în Legea nr. 22/1969 este nedeclararea plusurilor constatate în gestiune. Infracțiunea constă în fapta gestionarului care, avînd cunoștință despre existența anumitor plusuri în gestiunea sa, omite să declare aceasta în scris, în termenul prevăzut de dispozițiile legale, dacă plusurile nu au fost create prin mijloace frauduloase (art. 36 alin. 1). Dacă fapta prevăzută în alineatul precedent a avut consecințe grave, pedeapsa este mai aspră (art. 36 alin. 2). Nu se pedepsește acela care, mai înainte de începerea oricărui control, declară plusurile despre a căror cantitate sau valoare are cunoștință.

Existența de plusuri în gestiune, chiar atunci cînd acestea nu au fost create cu bună-știință de către gestionar, prin folosirea de mijloace frauduloase poate înlesni sustragerea lor, bunurile scăpînd evidenței și controlului organizației socialiste, care nu le poate pune în valoare în procesul de producție sau în alt mod.²

Elementul material al infracțiunii constă în inacțiunea gestionarului care nu declară în scris conducerii organizației socialiste, în termenul prevăzut de lege, plusurile despre a căror cantitate sau valoare are cunoștință. Pentru ca omisiunea să constituie infracțiune, se cer îndeplinite două cerințe esențiale. În primul rînd, se cere ca plusurile să nu fi fost create de gestionari prin mijloace frauduloase. Este vorba despre bunuri care nu apar în evidențele organizației socialiste, constituind plusuri care s-au creat în condițiile minuirii bunurilor, datorită erorii sau unor mijloace nefrauduloase care au indus în eroare cu ocazia predării și primirii bunurilor (de exemplu, o defecțiune nesesizată la un instrument de măsură, rat, un marcaj greșit pe o unitate de măsură).³ De asemenea, tot plusuri create licit sînt cele rezultate din perisabilități și umidități ori creșterea tăriei alcoolice la vin datorită fermentației sau creșterea în greutate a păsărilor primite spre vânzare, sumele reprezentînd restul lăsat de cumpărători etc.

¹ A se vedea, în sens contrar, Trib. Jud. Dolj, Dec. pen. nr. 852/1984, R.R.D. nr. 8/1985, pag. 59.

² Trib. Suprem, Sec. pen., Dec. nr. 2462/1983, C.D. 1983, pag. 237; Dec. nr. 2555/1971, C.D. 1971, pag. 327.

³ V. Manolovici, N. Vlădescu, N. Anghel, *Regimul juridic al gestiunilor și gestionarilor*, Editura Academiei R.S.R., București, 1977, pag. 147.

¹ C. Bulai, *op. cit.* pag. 309.

² *Ibidem*, pag. 310.

³ *Ibidem*.

Pentru a ne găsi în prezența acestei infracțiuni, este necesar ca bunurile ce formează plusul să se găsească în masa gestiunii respective. Rezultă că atunci când deși bunurile se află în unitate dar acestea au fost astfel dosite încît ele apar ca fiind însușite de gestionar, fapta nu constituie infracțiune de nedeclarare a plusurilor, ci delapidare (art. 223 C. pen.). Din momentul scoaterii acestor sume din circuitul valoric (fapta de însușire pentru sine prin ascunderea lor într-un anumit loc), infracțiunea de delapidare s-a consumat.¹

Dacă plusurile sînt create de gestionar prin mijloace frauduloase, fapta constituie infracțiune prevăzută de art. 35 din Legea nr. 22/1969. În acest caz, nedeclararea plusurilor nu mai constituie infracțiune, întrucît declararea lor ar echivala cu o autodenunțare, ceea ce nu poate fi conceput. Cea de-a doua cerință este ca să fi expirat termenul prevăzut de lege pentru efectuarea acestei declarații. Potrivit art. 9 alin. 2 din H.C.M. nr. 2230/1969 privind gestionarea bunurilor materiale ale organizațiilor socialiste, obligația de comunicare a plusurilor în gestiune trebuie îndeplinită în termen de 24 de ore din momentul în care gestionarul a luat cunoștință de existența lor.

Infracțiunile de nedeclarare a plusurilor constatate în gestiune includ ca formă de vinovăție atît intenția, cît și culpa. Deoarece fapta constă într-o inacțiune, ea constituie infracțiune fie că este săvîrșită cu intenție, fie că este săvîrșită din culpă, fiindcă legea nu prevede că se sancționează numai săvîrșirea ei cu intenție (art. 19 alin. ultim C. pen.).²

Dacă gestionarul a fost în eroare asupra existenței unor plusuri ori avea cunoștințe vagi, imprecise asupra existenței acestora, fapta nu va constitui infracțiune. Pentru a se reține această infracțiune se are în vedere o cantitate mare de mărfuri descoperite în plus în gestiune, vizibilă pentru oricine, sau dacă gestiunea a fost inventariată recent, astfel că apărarea gestionarului cum că nu a cunoscut despre existența plusului să nu poată fi luată în considerație.³

Nedeclararea plusurilor din gestiune a fost incriminată și într-o variantă agravată, în art. 36 alin. 2 din Legea nr. 22/1969, care există atunci cînd fapta a avut consecințe grave.

¹ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 2462/1983, în Buletinul intern al Procuraturii R.S.R. nr. 3/1984, pag. 54—55; Dec. nr. 2424/1971, C.D. 1971, pag. 325.

² C. Bulai, *op. cit.*, pag. 311; în sens contrar, a se vedea V. Manolovici, N. Vlădescu, N. Anghel, *op. cit.*, pag. 147.

³ G. Antoniu, *op. cit.*, pag. 65.

Considerăm, în lumina prevederilor art. 146 C. pen., că nedeclararea plusurilor din gestiune a avut consecințe grave atunci cînd a produs o stînjenire importantă în activitatea unității respective.

În scopul prevenirii infracțiunii constînd în nedeclararea plusurilor din gestiune și pentru a-i stimula pe gestionari să declare plusurile, art. 36 alin. ultim din aceeași lege prevede că nu se pedepsește acela care, mai înainte de începerea oricărui control, declară plusurile despre a căror cantitate sau valoare are cunoștință.

În sfîrșit, a treia infracțiune prevăzută de Legea nr. 22/1969 este cea de înstrăinare a bunurilor constituite garanție. Potrivit art. 37 din lege, constituie infracțiune înstrăinarea bunurilor mobile constituite garanție, fără înștiințarea prealabilă a organizațiilor socialiste.

Potrivit art. 10 din Legea nr. 22/1969, gestionarul are obligația de a constitui o garanție în numerar. De asemenea, în funcție de natura și valoarea bunurilor gestionate se pot constitui garanții suplimentare constînd din : a) afectarea unor bunuri imobile sau bunuri mobile de folosință îndelungată, proprietate a gestionarului sau a unor terți, pentru garantarea față de organizația socialistă a acoperirii pagubelor ce s-ar cauza de gestionar ; b) obligații asumate de terți față de organizația socialistă de a acoperi pagubele ce s-ar cauza de gestionar, fie integral, fie pentru o sumă determinată.

Constituie infracțiune, deci, fapta gestionarului sau a unui terț ale căror bunuri mobile au fost constituite garanție suplimentară pentru acoperirea eventualelor pagube ce s-ar cauza de gestionar, de a înstrăina aceste bunuri fără înștiințarea prealabilă a organizației socialiste.

Autor al infracțiunii poate fi atît gestionarul, cît și terțul care a constituit cu bunurile sale garanția suplimentară.

Latura obiectivă se realizează prin acțiunea de înstrăinare a bunurilor mobile constituite garanție. Observăm că dispozițiile art. 37 din lege se referă numai la bunurile mobile, iar nu și la sumele în numerar ori bunurile imobile constituite garanție. Acțiunea prin care se comite latura obiectivă, și anume înstrăinarea, se poate realiza prin mai multe modalități, respectiv : vînzare, schimb, donație, dare în gaj etc.

Garanțiile materiale constituite în numerar de către gestionari pot forma obiectul material al infracțiunii de delapidare. Într-adevăr, aceste garanții se constituie potrivit Legii nr. 22/1969 și se predau într-o sumă globală sau în rate unității obștești, care are obligația de a le depune la C.E.C. pe car-

netul gestionarului respectiv. Păstrarea carnetului se face de către unitate, garanția avînd ca scop acoperirea eventualelor pagube produse de gestionar și unitatea răspunde de ea. În toată perioada de la depunere pînă la restituire sumele se află în gestiunea unității, care le poate folosi pentru acoperirea pagubelor produse de gestionar. Însușirea acestor sume de către persoana care le-a primit pentru a le depune la C.E.C. sau de către cel care are în păstrare libretul C.E.C. constituie delapidare.¹ Prin dispozițiile art. 37 din Legea nr. 22/1969 nu se sancționează însă orice înstrăinare, ci numai acea înstrăinare care îndeplinește cerința specială prevăzută în text, și anume de a fi fost făcută fără înștiințarea prealabilă a organizației socialiste.

Înseamnă deci că, dacă se respectă obligația de înștiințare a unității, nu mai există nici un impediment la înstrăinare, lipsa acordului unității neavînd nici o semnificație penală.² În practica judiciară s-a decis că nu există infracțiunea prevăzută de textul sus-citat atunci cînd este necontestat faptul că gestionarul a încunoștințat, chiar verbal, organul de conducere competent, despre intenția sa de a înstrăina bunurile mobile constituite garanție și, apoi, după această încunoștințare, a procedat la înstrăinarea bunurilor respective.³ De altfel, interpretarea de mai sus este dictată de însăși rațiunea de a fi a prevederilor art. 19 și art. 37 din lege, fiind evident că scopul acestor dispoziții legale este de a pune unitatea în situația fie de a cere reintregirea garanției, fie de a înlocui din munca de gestionar pe cel care nu poate să mai satisfacă obligația asumată.

În cazul unei executări silite, neîncunoștințarea unității nu poate avea consecințe penale pentru gestionar ori terțul garant.

Pentru existența infracțiunii nu se cere ca o consecință imediată cauzarea unui prejudiciu avutului obștesc. Cu toate acestea, se creează o stare de pericol pentru patrimoniul obștesc, ce decurge din faptul că unitatea nu ar avea posibilitatea de a acoperi eventualele pagube produse de gestionar.

Referitor la elementul subiectiv, infracțiunea prevăzută de art. 37 din Legea nr. 22/1969 se săvîrșește numai cu intenție, care poate fi directă sau indirectă.

¹ Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 2/1961, C.B. 1961, pag. 56.

² I. Kirmaier, P. Ionescu, V. Tăranu, *op. cit.*, pag. 84.

³ Trib. jud. Bihor, Dec. pen. nr. 311/1973, citată de I. Kirmaier, P. Ionescu, V. Tăranu, *op. cit.*, pag. 85.

CAPITOLUL IV

Furtul și tilhăria în paguba avutului obștesc

SECȚIUNEA I

INFRAȚIUNEA DE FURT ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

Potrivit art. 208 combinat cu art. 224 C. pen., această infracțiune constă în luarea unui bun mobil din posesia sau detenția unei unități socialiste, fără consimțămîntul acesteia, în scopul însușirii lui pe nedrept. De asemenea, constituie furt luarea în condițiile arătate a unui vehicul, cu scopul de a fi folosit pe nedrept.

Ocrotind avutul obștesc prin incriminarea furtului săvîrșit în paguba sa, legea penală a voit să asigure posesia sau detenția bunurilor mobile aflate în sfera patrimonială a unităților socialiste împotriva acțiunilor de sustragere ilicită a acestor bunuri.

Infracțiunea pe care o analizăm are întotdeauna un obiect material asupra căruia se efectuează acțiunea incriminată. Acesta trebuie să fie un bun mobil. Bani, titlurile de credit și orice alte valori echivalînd bani, sînt bunuri mobile. De asemenea, formează obiect material al infracțiunii produsele agricole,¹ combustibilii, produsele industriale, materiile prime etc. Potrivit art. 208 alin. 2 C. pen., se consideră bunuri mo-

¹ În sfera noțiunii de produs agricol ca obiect material al infracțiunii, prevăzut în art. 5 din D.C.S. nr. 306/1981, intră atît produsele realizate în sectorul producției agricole vegetale — cultura plantelor de cîmp, legumicultura, pomicultura, viticultura, floricultura —, cît și în sectorul producției agricole animale — zootehnia, apicultura etc. (Trib. jud. Dolj, Dec. pen. nr. 323/1983, R.R.D. nr. 2/1985, pag. 58—61, cu nota aprobativă de Adrian Valeriu Popa, procuror, Procuratura Locală Craiova).

bile și înscrisurile,¹ precum și orice formă de energie care are valoare economică. În practica judiciară, furtul din avutul obștesc are destul de frecvent ca obiect material energia electrică.

Imobilele nu pot constitui obiect material al furtului, dar materialele din care este construit imobilul, odată ce au fost detașate, devin mobile și pot constitui obiect al infracțiunii de furt.²

În ceea ce privește vehiculele, acestea constituie obiect material al infracțiunii de furt atât în cazul când sînt sustrase în scopul de a fi însușite, cît și în cazul când sînt sustrase pentru a fi folosite.³

În practica judiciară s-a discutat dacă se încadrează ca fiind furt însușirea de produse agricole de pe cîmp, după ce recoltatul s-a încheiat. Fapta constituie furt, asemenea bunuri constituind avut obștesc și aflîndu-se la dispoziția organizației socialiste.⁴

Subiectul infracțiunii de furt în paguba avutului obștesc nu este determinat de lege, putînd fi orice persoană. Potrivit art. 208 alin. 3 C. pen., subiect activ poate fi chiar proprietarul bunului, dacă bunul se afla în detenția sau posesia legitimă a unei organizații socialiste. Calitatea subiectului de persoană încadrată în unitatea prejudiciată, calitate ce i-a înlesnit sustragerea bunului, poate fi circumstanță de agravare a sancțiunii, în procesul individualizării acesteia.

Furtul se poate comite și în participație. Fapta unei persoane de a participa la furtul unui tractor, împreună cu o altă persoană, după o prealabilă înțelegere, și de a se folosi de acest tractor pentru deplasare în altă localitate, constituie coautorat la furt, chiar dacă activitatea mecanică de conducere a tractorului a fost realizată numai de cealaltă persoană.⁵ Dacă participația este simultană, fapta constituie furt calificat (art. 209 lit. a C. pen.).

¹ De exemplu, cecul de decontare cu valoare limitată completat, semnat de persoanele autorizate și ștampilat de unitatea emitentă (Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1155/1976, C.D. 1976, pag. 349).

² A se vedea C. Bulai, *op. cit.*, pag. 198.

³ Teofil Pop, *Considerații în legătură cu caracterizarea juridică a furturilor de autovehicule în scopul de a fi folosite*, R.R.D. nr. 3/1981, pag. 30—31.

⁴ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2650/1969, R.R.D. nr. 1/1970, pag. 181; Dec. nr. 2652/1969, C.D. 1969, pag. 339.

⁵ Trib. jud. Timiș, Dec. pen. nr. 79/1981, R.R.D. nr. 12/1982, pag. 71.

Prima componentă a laturii obiective a infracțiunii de furt în paguba avutului obștesc, elementul material, constă în acțiunea de luare a bunului din posesia sau detenția organizației socialiste. Luarea constă în scoaterea fizică a bunului din patrimoniul unității și trecerea sa în stăpînirea făptuitorului. Rezultă că această infracțiune se consumă în momentul în care subiectul și-a apropiat bunul, avîndu-l la dispoziția sa.

Cînd luarea este comisă de o persoană încadrată în unitatea păgubită, pentru justa încadrare a faptei este necesar a se stabili în ce modalitate făptuitorul a ajuns în detenția bunului. Acest lucru este important pentru a deosebi furtul de delapidare, abuz de încredere, înșelăciune sau însușire a bunului găsit.

Astfel, însușirea unor animale de către cel care le avea în îngrijire, în baza raportului de muncă, este furt și nu delapidare.¹ Îngrijirea animalelor de către persoane încadrate la unități socialiste de stat sau cooperatiste nu echivalează cu o gestiune în sens juridic, așa încît sustragerea constituie furt. Aceeași este soluția și în cazul șoferului care înstrăinează benzina ori motorina primită de la instituție sau întreprindere² ori anvelopele sau alte piese de la autovehicul.³

Sustragerea de către conducătorul auto a unor bunuri aparținînd avutului obștesc, pe care le transportă, constituie furt în paguba avutului obștesc, în cazurile în care bunurile au fost luate în primire de o altă persoană care însoțește transportul.⁴ Cînd însă șoferul a sustras din bunurile luate în primire cu obligația de a le preda la destinație în cantitatea și sortimentele prevăzute în actul de transport, fapta sa constituie delapidare.⁵ Dacă încărcătura nu a fost individualizată, fapta constituie furt (de exemplu, șoferul care este însărcinat să transporte pietriș, balast, materii prime ori alte bunuri de la un punct de lucru la altul în cadrul unității⁶).

¹ Trib. jud. Suceava, Dec. pen. nr. 382/1978, R.R.D. nr. 3/1979, pag. 62; Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 264/1965, C.D. 1965, pag. 339.

² Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 1/1972, C.D. 1972, pag. 20; Trib. jud. Brașov, Dec. pen. nr. 445/1981, R.R.D. nr. 2/1982, pag. 68.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2647/1975, C.D. 1975, pag. 375.

⁴ Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 1/1972, C.D. 1972, pag. 20.

⁵ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 3830/1971, C.D. 1971, pag. 330.

⁶ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1242/1972, C.D. 1972, pag. 347.

În practică, s-a reținut, de asemenea, furt în paguba avutului obștesc fapta unei persoane de a fi ocupat în mod abuziv o suprafață de teren a unei cooperative agricole de producție, însămintată cu porumb, și de a fi recoltat produsele de pe acel teren, chiar dacă ea a efectuat unele lucrări de întreținere a culturii.¹

La furt se cere ca bunul să fie luat fără consimțământul unității, respectiv a prepusului acesteia. Dacă consimțământul a fost viciat prin manopere frauduloase ale infractorului, fapta este înșelăciune, iar dacă consimțământul a fost obținut prin amenințare sau violență, fapta constituie tâlhărie.

O altă componentă a laturii obiective este urmarea, care constă într-o schimbare a poziției de fapt a bunului și producerea unei pagube avutului obștesc.

Latura subiectivă a infracțiunii de furt se caracterizează prin intenția directă, ca formă a vinovăției. În mod excepțional, poate exista și intenție indirectă, atunci când bunul sustras conține în interiorul său un bun de o valoare mai mare, a cărui eventuală prezență subiectul a putut-o prevedea.²

În completarea laturii subiective, textul de incriminare prevede și o cerință esențială caracterizată prin scopul urmărit de infractor. Acesta constă în însușirea pe nedrept a bunului din avutul obștesc. În cazul vehiculelor, fapta constituie furt atît atunci cînd bunul este luat pentru însușire, cît și cînd este luat pentru a fi folosit. Scopul luării vehiculului rezultă din materialitatea faptei. Astfel, dacă autovehiculul utilizat pe nedrept este abandonat pe un drum public, fapta constituie furt de folosință, organele de circulație identificînd lesne proprietarul bunului. Din contră, dacă făptuitorul lasă vehiculul într-un loc de unde nu mai poate fi recuperat de unitate, fapta constituie furt în scop de însușire (de pildă, autoturismul este răsturnat într-o prăpastie ori barca cu motor este abandonată în largul mării).

Tentativa infracțiunii de furt în paguba avutului obștesc este incriminată în art. 235 C. pen. și se pedepsește conform art. 21 C. pen. Există tentativă cînd infractorul a început acți-

vitătea de luare a bunului, de înposedare, de trecere în stăpînire. Infracțiunea se consideră consumată în momentul în care bunul a fost scos din deținerea unității, autorul avînd posibilitatea de a dispune de bunul sustras.

Actele ulterioare de ascundere a bunului, de valorificare, folosire sau dispunere nu intră în conținutul infracțiunii, fiind acte subsecvente consumării acesteia.³ Astfel, dacă făptuitorul sustrage bani dintr-un magazin și-i pune în buzunarul hainei, fiind apoi surprins, săvîrșește un furt în formă consumată și nu tentativă.⁴ Aceeași este soluția în toate cazurile în care subiectul a reușit să se impoședeză cu bunul, chiar dacă se mai află încă la locul faptei.⁵ Dacă activitatea de luare este în curs de desfășurare în momentul surprinderii infractorului, furtul este în faza de tentativă.⁶

Furtul poate avea atît forma continuă, cît și continuată. Furtul de curent electric se consideră a fi infracțiune continuă.⁷ Sustragerea din mai multe unități de alimentație publică a unor bunuri, în realizarea aceleiași hotărîri infracționale, constituie furt în formă continuată.⁸

Tot infracțiune continuată există și în cazul sustragerilor repetate, într-o singură zi și în baza aceleiași rezoluții, a mai multor bunuri de la locul de muncă, pe care autorul le-a depozitat într-un singur loc, în fața unității, și pe care le-a ridicat la sfîrșitul programului și le-a încărcat într-un tractor spre a le duce acasă.⁹

Legea nr. 59/1968 privind comisiile de judecată este aplicabilă, existînd însă excepțiile arătate în Decretele nr. 364/1976, nr. 306/1981 și nr. 260/1982.

Furtul în paguba avutului obștesc are trei forme agravate: furtul calificat, precum și furtul care a produs consecințe grave sau consecințe deosebit de grave.¹⁰

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 397.

² Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 342/1975, C.D. 1975, pag. 372.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 3553/1973, R.R.D. nr. 12/1974.

⁴ pag. 73.

⁵ Trib. jud. Timiș, Dec. pen. nr. 930/1971, R.R.D. nr. 6/1972, pag. 167.

⁶ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 5069/1971, C.D. 1971, pag. 340.

⁷ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1201/1981 și Dec. nr. 423/1982.

⁸ Trib. Suprem, Secț. pen., pag. 180; Trib. jud. Timiș, Dec. pen. în O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 47.

⁹ nr. 204/1979, R.R.D. nr. 12/1979, pag. 47.

¹⁰ Jud. Oradea, Sent. pen. nr. 8/1984, R.R.D. nr. 11/1984, pag. 60-62.

¹¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 639/1976, C.D. 1976, pag. 351.

¹ Trib. jud. Constanța, Dec. pen. nr. 514/1984, R.R.D. nr. 5/1985, pag. 75.

² V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pag. 465.

FURTUL CALIFICAT ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

Infrațiunea de furt în paguba avutului obștesc poate fi săvârșită într-un cadru circumstanțial foarte variat, unele din împrejurările ce însoțesc activitatea infracțională fiind de natură să-i confere valențe agravate. În art. 209 C. pen. sînt enumerate limitativ împrejurările reținute ca circumstanțe agravante speciale, împrejurări care se adaugă ca elemente circumstanțiale în conținutul infracțiunii de furt din avutul obștesc, devenind astfel furt calificat.

Prima împrejurare care atrage răspunderea pentru furt calificat constă în săvîrșirea furtului de două sau mai multe persoane împreună (lit. a). Conlucrarea mai multor persoane contribuie la întărirea hotărîrii acestora de a săvîrși infracțiunea, mărește capacitatea de acțiune a făptuitorilor și le dă mai multă îndrăzneală, creează condiții pentru ascunderea cu mai multă ușurință a bunurilor sustrase și pentru ștergerea urmelor de la locul faptei, îngreunează activitatea de cercetare și descoperire a făptuitorilor.

Pentru încadrarea în art. 209 lit. a C. pen. este necesar ca aceste persoane să fi comis fapta împreună. Prin urmare, agravanta intervine numai atunci cînd la locul săvîrșirii faptei sînt prezente două sau mai multe persoane care concură simultan la săvîrșirea acesteia,¹ indiferent dacă au sau nu toate calitatea de coautori.²

Dacă unii dintre făptuitori nu răspund penal, ceilalți li se va aplica circumstanța agravantă, deoarece ea are un caracter obiectiv.³ În cazul aplicării art. 209 lit. a, se exclude aplicarea art. 75 lit. a C. pen. (săvîrșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună), întrucît primează normele speciale față de cele generale.⁴

O altă agravantă a furtului constă în săvîrșirea acestuia de către o persoană avînd asupra sa o armă sau o substanță narcotică (lit. b). Textul cere doar ea făptuitorul să aibă asu-

¹ V. Papadopol, Notă la Dec. pen. nr. 794/1982 a Trib. jud. Bacău, R.R.D. nr. 11/1983, pag. 55.

² Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2476/1975, C.D. 1975, pag. 373.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 4993/1970, C.D. 1970, pag. 309; Dec. nr. 1620/1971, R.R.D. nr. 8/1972, pag. 163; Trib. jud. Constanța, Dec. pen. nr. 554/1979, R.R.D. nr. 2/1980, pag. 61.

⁴ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 102/1970, C.D. 1970, pag. 307.

pra sa o armă sau o substanță narcotică. Dacă le și folosește, fapta constituie tîlhărie.

Prin arme se înțeleg, potrivit art. 151 C. pen., instrumentele, piesele sau dispozitivele astfel stabilite prin dispoziții legale.¹ Nu intră aici și obiectele pe care dispozițiile art. 151 alin. 2 C. pen. le asimilează cu armele — cuțite, boxuri etc. — deoarece în acest caz obiectele fiind întrebuintate pentru atac, fapta va constitui tîlhărie. Dacă deținerea armei s-a realizat fără drept, ar putea exista și infracțiunea de nerespectare a regimului armelor (art. 279 C. pen.).

Prin substanță narcotică se înțelege orice substanță care are însușirea de a produce de îndată persoanei căreia i se administrează o stare de amnezie generală (cloroform, morfină, eter etc.) ori de a anihila rezistența persoanei (gaze lacrimogene etc.).

Nu se cere ca arma ori substanța narcotică să fie avute de infractor în scopul comiterii furtului, ci este suficient ca ele să se fi aflat întîmplător la acesta.²

A treia modalitate a furtului calificat se referă la comiterea faptei într-un loc public. Prin loc public, în sensul art. 209 lit. c. C. pen. se înțelege orice loc care prin natura sau destinația lui este în permanență accesibil publicului (de exemplu: stradă, piață, parc), precum și orice alt loc în care publicul are acces numai temporar sau ocazional (de exemplu: magazine, expoziții, săli de spectacole etc.).

În acest sens, în practica judiciară s-a apreciat că se aplică această agravantă dacă furtul se săvîrșește în locuri publice, indiferent de numărul persoanelor prezente, cum ar fi: holul unui hotel,³ un bufet în timpul cînd era deschis,⁴ rampa unei stații C.F.R.⁵ etc.

Nu sînt locuri publice biroul unei întreprinderi care este accesibil doar personalului, șantierul unei întreprinderi, gara-jul unei unități accesibil numai personalului acesteia⁶ etc.

¹ Art. 2 din Decretul nr. 367/1971 privind regimul armelor, munițiilor și materiilor explozive, republicat în B. Of. nr. 21/1976.

² Trib. mil. terit. București, Dec. nr. 328/1969, R.R.D. nr. 3/1970, pag. 146.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 192/1979, R.R.D. nr. 6/1979, pag. 49.

⁴ Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 1862/1968, C.D. 1968, pag. 317.

⁵ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 56/1981, R.R.D. nr. 9/1981, pag. 69.

⁶ O. Loghin, A. Filipaș, op. cit., pag. 115.

Tot o formă a furtului calificat este și furtul săvârșit într-un mijloc de transport în comun (lit. d). Deși o asemenea formă a fost reglementată în principal pentru a combate furturile din buzunare sau de bagaje aparținând cetățenilor, considerăm că ar putea deveni incidente și dispozițiile care incriminează furtul din avutul obștesc. În adevăr, mijloacele de transport în comun, fiind proprietate socialistă, ar putea deveni obiect de însușire a unor bunuri obștești aflate în acel autovehicul (piese, mobilier, stație amplificare, stație emisie-recepție etc.).

Sînt întrunite cerințele pentru existența acestei agravante chiar și atunci cînd în vehicul nu se află decît făptuitorul.

Această agravantă nu se aplică în cazul furturilor din taxiuri, deoarece acestea nu sînt considerate mijloace de transport în comun,¹ așa cum sînt considerate autobuzele, troleibuzele, tramvaiele, avioanele, trenurile, vapoarele, metrourele, autovehiculele maxitaxi etc.

Tot o formă agravată a furtului este și atunci cînd el s-a comis în timpul nopții (lit. e). Existînd controverse în practică în aprecierea acestei noțiuni, Tribunalul Suprem, printr-o decizie de îndrumare, a statuat că determinarea duratei nopții trebuie lăsată la latitudinea instanței de judecată, care va ține seama de data calendaristică și ora cînd a fost săvârșită fapta, poziția topografică a localității, condițiile atmosferice locale etc.²

Se opinează că, în mod excepțional, agravanta nu se poate reține atunci cînd se constată că nu sînt întrunite nici unul din argumentele ce sînt specifice furtului săvârșit „în timpul nopții”, cum ar fi cazul unui furt săvârșit într-un restaurant, birou sau hala unei fabrici, care sînt luminate pe tot timpul programului de serviciu.³

Furtul săvârșit în timpul unei calamități este o agravantă prevăzută de art. 209 lit. f C. pen. Prin calamitate se înțelege o situație dezastruoasă, o catastrofă, un flagel care lovește o anumită colectivitate, cum ar fi: un cutremur puternic, un incendiu sau o inundație de proporții, alunecări masive de teren, prăbușirea unor clădiri, epidemii grave, catastrofe aeriene, feroviare sau navale etc.

¹ Trib. jud. Tulcea, Dec. pen. nr. 191/1976, R.R.D. nr. 4/1979, pag. 44.

² Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 3/1970, C.D. 1970, pag. 47.

³ O. Loghin, A. Filipas, *op. cit.*, pag. 116.

Prin timp de calamitate se înțelege perioada de timp în care efectiv se desfășoară calamitatea. Nu are relevanță, sub acest aspect, cînd anume autoritatea competentă a declarat oficial instalarea calamității.

O altă circumstanță care conferă furtului caracter calificat este atunci cînd fapta s-a comis prin efracție, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase (lit. g).

Prin efracție se înțelege înlăturarea violentă a oricăror obiecte sau dispozitive ce se interpun între făptuitor și bunul pe care acesta urmărește să-l sustragă. De pildă, ruperea, spargerea, demontarea dispozitivelor de închidere sau a altor obstacole ce sînt de natură să asigure securitatea obiectivelor vizate de autor. Efracția implică, prin natura sa, deteriorarea închizătorilor. În consecință, distrugerea încuietorii în scopul săvîrșirii furtului nu constituie infracțiune de distrugere distinctă, ci se înglobează în infracțiunea complexă de furt calificat (art. 209 lit. g C. pen.). În practică s-a reținut ca furt de curent electric prin efracție, sustragerea de curent electric prin desfacerea dispozitivului de închidere a contorului și dereglarea mecanismului de înregistrare a consumului de energie electrică.⁴

De asemenea, în practica judiciară s-a mai pus și problema încadrării juridice a furtului din vagoane C.F.R. prin ruperea sigiliilor aplicate. Fapta nu constituie furt săvârșit prin efracție, sigiliile aplicate pe vagoane neconstituind încuietori, menirea lor fiind aceea de a semnala eventualele violări aduse prin furt integrității bunurilor transportate.⁵ În această situație fapta va fi considerată ca fiind rupere de sigilii (art. 243 C. pen.), în concurs cu infracțiunea de furt din avutul obștesc.

Prin escaladare se înțelege trecerea peste un obstacol întilnit de făptuitor și care îl separă pe acesta de bunul mobil a cărui sustragere o urmărește. Prin escaladare, obstacolul, fără a fi distrus sau degradat, este doar depășit (de exemplu, trecerea peste un gard sau un zid).

Cheia adevărată este cheia care se folosește în mod obișnuit la deschiderea unei încuietori de către cei îndreptățiți să o folosească. Ea poate să ajungă în mîna făptuitorului într-o

⁴ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 2650/1983, R.R.D. nr. 9/1984, pag. 77.

⁵ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 1886/1979, C.D. 1979, pag. 422; Trib. jud. Hunedoara, Dec. pen. nr. 527/1979, R.R.D. nr. 8/1980, pag. 62.

împrejurare care nu-i conferă dreptul să o folosească (a sustras-o sau a găsit-o) ori i-a fost încredințată pentru a efectua un duplicat după ea sau a o păstra o perioadă de timp.

Cheia mincinoasă este o cheie falsă, contrafăcută sau orice alt instrument cu ajutorul căruia se poate acționa asupra mecanismului de deschidere, fără ca acesta să fie degradat.

În sfârșit, constituie furt calificat furtul unui act care servește pentru dovedirea stării civile, pentru legitimare sau identificare (art. 209 alin. 2 C. pen.). Desigur, majoritatea faptelor de însușire a unor astfel de acte constituie furt în paguba avutului personal sau particular. Vom putea avea însă un furt în paguba avutului obștesc, dacă actul respectiv se afla în deținerea unei unități socialiste. De pildă, când buletinul de identitate se găsește la organele de miliție.

Actele de stare civilă sînt certificatul de naștere, de căsătorie și de deces. Actele pentru legitimare sau identificare sînt buletinul de identitate, pașaportul și legitimația de serviciu.

Nu sînt avute în vedere actele care servesc indirect la dovedirea stării civile, legitimare sau identificare, spre exemplu o diplomă de absolvire sau o fișă medicală.¹

SECȚIUNEA A III-A

TILHĂRIA ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

Această infracțiune reprezintă furtul săvîrșit prin întrebuințarea de violențe sau amenințări ori prin punerea victimei în stare de înconștiență sau neputință de a se apăra, precum și furtul urmat de întrebuințarea unor astfel de mijloace pentru păstrarea bunului furat sau pentru înlăturarea urmelor infracțiunii ori pentru ca făptuitorul să-și asigure scăparea (art. 211 combinat cu art. 225 C. pen.).

Obiectul juridic al acestei infracțiuni este complex, fiind format dintr-un obiect juridic principal, care este similar cu cel al infracțiunii de furt, și dintr-un obiect juridic adiacent, format din relațiile legate de apărarea principalelor atribute ale persoanei. Deoarece tilhăria se îndreaptă, în principal, împotriva avutului și doar în secundar împotriva unor atribute ale persoanei, tilhăria se deosebește de șantaj, care are

¹ Plenumul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 8/1962, J.N. nr. 2/1962, pag. 128.

ca obiect juridic principal libertatea psihică a persoanei.¹ Incluzînd, însă, în afara furtului, folosirea de violențe ori alte mijloace de anihilare a voinței persoanei, tilhăria poate avea ca obiect material, în afară de bunul sustras, și corpul persoanei împotriva căreia se îndreaptă această activitate.

Subiectul infracțiunii de tilhărie în dauna avutului obștesc nu este determinat de lege. În practica judiciară și literatura juridică s-a ridicat problema dacă autor al tilhăriei contra avutului obștesc poate fi proprietarul bunului. Potrivit art. 208 alin. 3 C. pen., luarea unui bun mobil din posesia sau deținerea altuia, fără consimțămîntul acestuia, în scopul de a și-l însuși pe nedrept, constituie furt — implicit și tilhărie, în cazul în care fapta a fost comisă prin amenințare sau violență —, chiar dacă bunul aparține în întregime sau în parte făptuitorului, dacă în momentul săvîrșirii el se găsea în posesia sau deținerea legitimă a unei unități socialiste.

Într-un caz, inculpatul a luat prin violență propriile oi care fuseseră duse de personalul unei organizații socialiste la oborul de gloabă, deoarece proprietarul le introdusese într-un lot cultivat. S-a considerat că nu e tilhărie, deoarece, conform Legii nr. 8/1971, organizația socialistă respectivă nu avea, ca în regimul legal anterior, un drept de retenție asupra animalelor, ci doar de obligare la plata daunelor provocate și a taxelor de gloabă stabilite.²

În literatură s-a exprimat opinia că fapta este o tilhărie în paguba avutului obștesc, deoarece obligativitatea plății unor taxe de gloabă, prevăzută de Legea nr. 8/1971, implică atît organizarea unor oboare, cît și existența unui drept de retenție asupra animalelor închise în aceste oboare.³

Tilhăria este susceptibilă de săvîrșirea în participație sub oricare din formele acesteia. Există coautorat atunci cînd toți infractorii amenință ori lovesc victima și o deposează de bunurile obștești. În practică s-a hotărît că există coautorat însă și atunci cînd unul (unii) dintre făptuitori a amenințat victima, iar celălalt (ceilalți) a deposeat-o de bun, deoarece au cooperat nemijlocit la comiterea tilhăriei, prin acțiuni care

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 4948/1971, C.D. 1971, pag. 323.

² Trib. jud. Galați, Dec. pen. nr. 1128/1977, R.R.D. nr. 2/1979, pag. 48.

³ V. Papadopol, M. Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976—1980*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1982, pag. 380.

se completează reciproc,¹ precum și atunci când infractorii, urmărind să deposedeze victima de bun, au aplicat acesteia lovitură, chiar dacă numai unul din ei a luat bunul.² De asemenea, există coautorat atunci când fiecare dintre inculpați a exercitat acte de violență asupra a două funcționare care transportau bani la casieria centrală, dacă au acționat după o prealabilă înțelegere, în scopul de a-și însuși bunurile.³

Tilhăria contra avutului obștesc se poate comite de infractori și sub forma instigării sau a complicității. Dacă complicele a avut cunoștință că furtul la săvârșirea căruia a înțeles să contribuie, prin acte de ajutor, va fi comis prin punerea victimei în stare de inconștiență în urma folosirii de narcotice, fapta sa urmează a fi calificată drept complicitate la tilhărie, chiar dacă autorul nu a mai folosit narcotice, ci a întreprins violență.⁴

Latura obiectivă a tilhăriei cuprinde, ca element material, două activități legate între ele pe plan subiectiv, dintre care una — furtul — este principală, iar a doua — folosirea violenței sau a amenințării ori punerea victimei în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra — secundară.

În ceea ce privește acțiunea principală, ea constă, ca și la infracțiunea de furt, în luarea unui bun mobil din deținerea sau posesia unei organizații socialiste, fără consimțământul acesteia, în scopul de a și-l însuși pe nedrept. Este de observat că la tilhărie, spre deosebire de furt, luarea bunului poate fi realizată și prin predarea lui de către persoana care-l avea în gestiune sau pază, în urma constrîngerii la care este supusă. Aceeași este soluția și când în urma violențelor victima scapă bunul, pe care-l ia subiectul.⁵

Al doilea element component îl reprezintă o violență fizică sau psihică prin intermediul căreia făptuitorul săvârșește furtul sau încearcă să păstreze bunul obștesc, să șteargă urmele infracțiunii sau să-și asigure scăparea.

Prin violență se înțelege orice acțiune prin care se exercită o constrîngere fizică sau psihică (mai puțin amenințarea, care este reglementată distinct) asupra persoanei, cum ar fi: loviri, lipsirea de libertate în mod ilegal, vătămarea corporală, alte violențe. Violența va exista și atunci când bunul este luat sau smuls din mîna victimei și chiar dacă aceasta, din neputință, spaimă sau din cauza surprizei, nu a opus rezistență agresorului.¹ Impactul psihologic al faptei, suportat de victimă, justifică pe deplin o asemenea opinie.²

Prin amenințare se înțelege infracțiunea săvârșită în condițiile prevăzute de art. 193 C. pen.

În practică s-a reținut că nu există infracțiunea de tilhărie, ci de furt în paguba avutului obștesc, în cazul sustragerii unei cantități de nutreturi concentrate din incinta unei unități socialiste, chiar dacă făptuitorul a ripostat violent prin amenințări la adresa paznicului care era înarmat, deoarece acestea, prin natura lor, nu sînt apte să exercite o constrîngere fizică sau morală asupra victimei.³

Tilhăria se mai poate săvîrși prin punerea victimei în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra. Această stare trebuie cauzată de autor ori de un alt participant. Dacă acesta profită doar, pentru a sustrage bunul, de o asemenea stare în care se afla victima, fapta nu va mai fi tilhărie.⁴

O condiție esențială pentru existența infracțiunii este efectivă săvîrșire a acțiunii secundare. În raport cu furtul, acțiunea secundară poate fi comisă înainte, în timpul sau imediat după acesta.

Prin sentința penală nr. 1144 din 1983 a Judecătorei Tirgu-Jiu, rămasă definitivă prin nerecurare, inculpatul S.C. a fost condamnat pentru infracțiunea de tilhărie în paguba avutului obștesc. În fapt, s-a reținut că după ce a sustras un metru cub de lemne stivuite din pădure cu căruța proprietate personală, a folosit violența față de technicianul silvic, pentru a-și asigura scăparea.⁵

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 4605/1971, R.R.D. nr. 7/1972, pag. 161; Dec. nr. 602/1970, R.R.D. nr. 9/1970, pag. 169; Trib. jud. Timiș, Dec. pen. nr. 48/1982, R.R.D. nr. 10/1982, pag. 66—67.

² Trib. Suprem în compunerea prevăzută de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea nr. 58/1968, Dec. nr. 56/1977, C.D. 1977, pag. 274.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1450/1969, C.D. 1969, pag. 330.

⁴ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2762/1974, R.R.D. nr. 7/1975, pag. 73.

⁵ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 4948/1971, R.R.D. nr. 2/1972, pag. 178; Trib. jud. Constanța, Dec. pen. nr. 1000/1974, R.R.D. nr. 10/1975, pag. 62.

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1902/1981, R.R.D. nr. 6/1982, pag. 97; Dec. nr. 1187/1971, R.R.D. nr. 11/1971, pag. 151.

² O. Loghin, A. Filipaș, op. cit., pag. 119.

³ Trib. jud. Dolj, Dec. pen. nr. 947/1980, R.R.D. nr. 8/1981, cu nota aprobată de Sever Ciocoiu și nota critică de V. Pătulea, pag. 52—57.

⁴ Trib. jud. Timiș, Dec. pen. nr. 599/1977, R.R.D. nr. 6/1978, pag. 66.

⁵ A se vedea *Buletinul intern al Procuraturii R. S. România*, nr. 1/1985, pag. 93.

Această acțiune se poate săvârși nu numai asupra persoanei care păzește bunul ori îl are în gestiune, ci și asupra oricărei alte persoane care încearcă să-l împiedice pe făptuitor să săvârșască furtul sau să-și asigure păstrarea bunului, scăparea sau ștergerea urmelor infracțiunii.

Pentru existența infracțiunii de tâlhărie în paguba avutului obștesc victima trebuie să fie prezentă la locul săvârșirii faptei de furt, deoarece numai violențele săvârșite cu această ocazie și în scopurile prevăzute de textele incriminatoare pot fi luate în considerare pentru existența infracțiunii.

Latura subiectivă a tâlhăriei în paguba avutului obștesc cuprinde ca formă de vinovăție intenția. Latura subiectivă mai prevede și un scop al faptei, respectiv furtul bunului. Nu e necesar ca scopul prevăzut de lege să se și realizeze efectiv, fiind suficient că el a fost urmărit de făptuitor.¹

Tentativa infracțiunii de tâlhărie în paguba avutului obștesc se pedepsește. Tentativa tâlhăriei este, în realitate, tentativa infracțiunii de furt, la care se adaugă acțiunea secundară (mijloc) ce trebuie să se realizeze efectiv.² De asemenea, constituie tentativă fapta aceluia care, după săvârșirea unei încercări de furt, întrebuintează violența pentru a-și asigura scăparea sau pentru a șterge urmele faptei.³

Poate fi tentativă de tâlhărie și violența exercitată în scopul folosirii pe nedrept a unui vehicul.⁴

Rezultă că tâlhăria apare în forma consumată atunci când se realizează în întregime acțiunea principală (scopul). Nu are relevanță faptul că autorul nu a reușit să păstreze bunul, din moment ce însușirea a avut loc.

În caz de coautorat, însușirea bunului realizată numai de către unul dintre infractori face ca tâlhăria să se afle în faza consumată.⁵

Formele agravate ale infracțiunii de tâlhărie în paguba avutului obștesc sînt prevăzute de art. 225 alin. 2 și 3 C. pen. Ele se referă la producerea de consecințe grave sau vătămarea integrității corporale a victimei (alin. 2), precum și la producerea de consecințe deosebit de grave sau moartea victimei (alin. 3).

¹ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 3260/1972, R.R.D. nr. 2/1973, pag. 168.

² Trib. jud. Timiș, Dec. pen. nr. 368/1978, R.R.D. nr. 103/1978, pag. 60.

³ Trib. jud. Timiș, Dec. pen. nr. 888/1981, R.R.D. nr. 7/1982, pag. 94.

⁴ Trib. Suprem, Sect. mil., Dec. nr. 90/1976, R.R.D. nr. 8/1977, pag. 68.

⁵ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 25/1977, R.R.D. nr. 2/1978 pag. 57; Dec. pen. nr. 56/1977, C.D. 1977, pag. 274.

Din punct de vedere subiectiv, toate urmările caracteristice agravantelor cu privire la persoană se săvârșesc din culpă, altfel infracțiunea are ca latură subiectivă praeterintentia.¹

Faptele de amenințare, violență ori de punere a victimei în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra se absorb în infracțiunea complexă de tâlhărie. Dacă s-au produs vătămări corporale sau ale sănătății ori moartea victimei, fapta constituie, de asemenea, o infracțiune complexă de tâlhărie.

Dimpotrivă, cînd vătămarea ori uciderea au fost săvârșite cu intenție, fapta va constitui un concurs de infracțiuni (între tâlhărie, pe de o parte, și vătămare corporală sau omor, pe de altă parte).² Astfel, fapta inculpatului de a săvârși tentativa de omor pentru a-și asigura scăparea după comiterea unei tentative de furt realizează elementele caracteristice ale tentativelor de tâlhărie și de omor deosebit de grav, iar nu ale tentativei de furt și omor calificat prevăzut de art. 175 lit. h C. pen.³ Cînd omorul comis pentru săvîrșirea unei tâlhării nu a fost urmat de vreun act de executare caracteristic elementului material al furtului, fapta va fi încadrată în dispozițiile art. 176 alin. 1 lit. d C. pen.⁴

Tîlhăria se află în concurs ideal (art. 33 lit. b C. pen.) cu infracțiunea de ultraj atunci cînd victima violenței este un funcționar care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat.⁵ De exemplu, cel care încearcă sau reușește să sustragă un bun din avutul obștesc este surprins de un lucrător de miliție sau de un paznic și, pentru a-și asigura scăparea, folosește violența.

În caz de tâlhărie în paguba avutului obștesc, dispozițiile Legii nr. 59/1968 sînt inaplicabile, indiferent de prejudiciu.

¹ A se vedea și O. Loghin, A. Filipas, *op. cit.*, pag. 123.

² Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 48/1978, R.R.D. nr. 1/1979, pag. 59.

³ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 2596/1981, C.D. 1981, pag. 296.

⁴ O. Loghin, A. Filipas, *op. cit.*, pag. 123.

⁵ Trib. municip. București, Sect. a II-a pen., Dec. nr. 1936/1976 R.R.D. nr. 4/1977, pag. 63.

CAPITOLUL V

Infracțiunile de abuz de încredere, gestiune frauduloasă, înșelăciune și însușire în paguba avutului obștesc a bunului găsit

SECȚIUNEA I

ABUZUL DE ÎNCREDERE ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

Infrațiunea constă în fapta persoanei care, deținând cu orice titlu un bun mobil aparținând avutului obștesc sau interesând acest avut, și-l însușește, dispune pe nedrept de acel bun ori refuză să-l restituie (art. 213 C. pen., combinat cu art. 227 C. pen.).

Obiectul juridic al infracțiunii este format din acele relații sociale cu caracter patrimonial a căror formare, desfășurare și dezvoltare sînt legate de apărarea avutului obștesc. Prin incriminarea faptei ca infracțiune s-a avut în vedere ocrotirea avutului obștesc împotriva comportării abuzive a persoanelor care, deținând cu orice titlu un bun obștesc, și-l însușesc, dispun de el pe nedrept ori refuză să-l restituie.¹

Obiectul material al infracțiunii constă într-un bun mobil, cu valoare economică, care trebuie să aparțină avutului obștesc, adică să facă parte din patrimoniul unei organizații socialiste ori să intereseze această organizație, care, chiar dacă nu-i aparține, răspunde de acel bun. Asemenea bunuri pot fi: produse, bani, valori, documente care atestă anumite drepturi ce sînt de folosință îndelungată. Nu pot constitui obiect material al acestei infracțiuni bunurile fungibile sau consumptibile.²

În practică s-a reținut ca obiect material al infracțiunii de abuz de încredere bunuri cum ar fi: materiale, unelte, haine de protecție ș.a., primite cu inventar pentru a fi utilizate în

¹ T. Vasiliu și colab., *Codul penal al R. S. România, comentat și adnotat*, partea specială, vol. II, Editura științifică și enciclopedică, București, 1977, pag. 414.

² C. Bulai, *op. cit.*, pag. 283.

procesul de muncă, deoarece primirea și deținerea acestor bunuri mobile a avut loc în baza raporturilor de muncă dintre inculpat și organizația socialistă care i le-a încredințat.¹ În același timp, însă, s-a apreciat că banii încredințați unui activist cultural pentru a înscrie pe unii muncitori ai organizației socialiste la O.N.T., în vederea participării la excursii, nu constituie obiect material al acestei infracțiuni, deoarece ei nu aparțin avutului obștesc, ci avutului personal.² În schimb, fapta unui cioban de a fi înstrăinat mai mulți miei din turma unei gospodării agricole ce-i fusese încredințată spre a o duce la pășunat în munte a fost calificată ca abuz de încredere în paguba avutului obștesc, deoarece miei vinduți aparțineau unei organizații socialiste.³

Subiectul activ al abuzului de încredere în paguba avutului obștesc este o persoană fizică care deține un bun ce aparține proprietății socialiste și pune în mod abuziv stăpînire pe el. Pentru a îndeplini această calitate juridică, trebuie ca persoana fizică să figureze într-un raport juridic patrimonial, în temeiul căruia bunul obștesc se află în detenția sa. Acest raport juridic este preexistent activității infracționale efectuate de subiect și are ca obiect drepturile și obligațiile reciproce ce derivă din natura raportului juridic respectiv. În acest sens, s-a considerat ca subiect activ al infracțiunii de abuz de încredere în paguba avutului obștesc persoana care, avînd în pază și îngrijire oile unei cooperative agricole de producție, pe baza unui contract încheiat cu cooperativa, își însușește din ele.⁴ În schimb, fapta unui șef de atelaj de la C.A.P. de a folosi atelajul încredințat pentru efectuarea diferitelor lucrări agricole și transporturi în folosul unor cetățeni, primind în schimb sume de bani și alte foloase materiale, nu constituie infracțiunea de abuz de încredere, ci abuz în serviciu (art. 248 C. pen.) deoarece, ca șef de atelaj, el era retribuit cu echivalentul unui număr de zile muncă și avea calitatea de alt salariat, cerință prevăzută de art. 258 C. pen.⁵

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 4003/1972, R.R.D. nr. 3/1973, pag. 169.

² Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 1146/1966, C.D. 1966, pag. 397.

³ Trib. reg. Crișana, Dec. pen. nr. 1392/1964, în J.N. nr. 2/1966, pag. 162.

⁴ Trib. jud. Hunedoara, Dec. pen. nr. 532/1973, R.R.D. nr. 11/1973, pag. 161—164.

⁵ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1832/1970, R.R.D. nr. 12/1970, pag. 176.

Subiect activ al infracțiunii poate fi, întâmplător, și o persoană din unitatea socialistă, când acesteia i s-a încredințat un bun într-un scop determinat, în afara îndatoririlor obișnuite de serviciu, de exemplu, spre a-l repara ori transporta. Dacă bunul a fost încredințat în baza raporturilor de serviciu spre a efectua diferite operații materiale ce implică doar un simplu contact cu bunul și nu o deținere propriu-zisă, însușirea acestuia constituie furt și nu abuz de încredere în paguba avutului obștesc. În cazul în care funcționarul are ca atribuții de serviciu gestionarea sau administrarea acelui bun al unității, însușirea lui constituie delapidare; la abuzul de încredere, infractorului nu i se încredințează bunuri în baza unei însărcinări legale de gestionare ori de administrare a acestora.¹

Subiect activ al acestei infracțiuni poate fi chiar proprietarul bunului, în cazul în care organizația socialistă are un drept pe baza căruia cere restituirea bunului. Așa spre exemplu, organizația creditoare a lăsat obiectul dat în gaj chiar în custodia debitorului, proprietar al obiectului gajat, iar acesta îl înstrăinează ori refuză să-l restituie.

Infracțiunea de abuz de încredere în paguba avutului obștesc poate fi comisă în oricare din formele de participare penală: coautorat, instigare și complicitate. Pentru forma coautoratului, însă, se cere ca toți participanții să se găsească într-un raport patrimonial cu organizația socialistă ce le-a încredințat bunul.

Subiect pasiv principal al infracțiunii de abuz de încredere în paguba avutului obștesc este o organizație socialistă care a fost prejudiciată prin comiterea actelor de executare. Organizația socialistă este subiect pasiv al infracțiunii nu numai când acel bun îi aparține, dar și în cazul când el este proprietatea altei persoane (fizice sau juridice), însă i-a fost încredințat într-un anumit scop (transport, reparare etc.) și astfel a intrat într-un raport juridic cu altă persoană fizică. În această ultimă situație, proprietarul bunului va fi subiect pasiv secundar. Unitatea socialistă poate fi, însă, și subiect pasiv secundar, atunci când, în temeiul unui titlu, încredințează bunul altei persoane, care este victima directă a abuzului de încredere, și care va fi subiect pasiv principal.

¹ Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 544/1955, C.D. 1955, vol. III, pag. 67.

Pentru încadrarea faptei ca abuz de încredere în paguba avutului obștesc este necesar ca subiectul activ să cunoască faptul că bunul aparține unei organizații socialiste.

Elementul material, prima componentă a laturii obiective a infracțiunii de abuz de încredere în paguba avutului obștesc, poate să apară în una din următoarele modalități: însușire, dispunere pe nedrept și refuz de restituire a bunului obștesc care formează obiectul material al infracțiunii.

Prin însușire se înțelege trecerea bunului ce aparține unei organizații socialiste în sfera de stăpânire a făptuitorului, care se comportă ca și când acesta i-ar aparține.

În practică s-a reținut ca infracțiune de abuz de încredere în paguba avutului obștesc, sub aspect al elementului material, fapta țaranului cooperativ, conducător de atelaj, de a-și însuși o parte dintr-o cantitate de vin încredințată spre transport, chiar dacă transportul era pus sub supravegherea unor delegați ai cooperativei.¹

Aceeași încadrare s-a dat și faptei unui gestionar de a-și însuși materialele lăsate în custodie, aparținând unității în care era încadrat și care au fost depozitate în magazia în care erau păstrate și bunurile pe care le gestiona, deoarece acestea nu făceau parte din gestiune.²

Spre deosebire de infracțiunea de furt, unde însușirea bunului este scopul acțiunii — element de ordin subiectiv —, la infracțiunea de abuz de încredere în paguba avutului obștesc, însușirea bunului reprezintă un mod de realizare a elementului material.

Prin dispunere pe nedrept se înțelege efectuarea unor acte cu privire la bunul deținut pe care făptuitorul nu avea dreptul să le facă. Așa de exemplu, făptuitorul poate înstrăina bunul, poate să-l consume, prelucreze, distrugă etc., acte care numai proprietarul bunului avea dreptul să le efectueze. Aceste acte trebuie să fie făcute „pe nedrept”, adică contrar prevederilor din raportul juridic în temeiul căruia făptuitorul deține bunul.

În practică s-a apreciat că există această modalitate a elementului material al infracțiunii de abuz de încredere în paguba avutului obștesc și atunci când căraușul a înstrăinat unele materiale primite spre transport de la o organizație

¹ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 863/1970, în C.D. 1970, pag. 369—376.

² Trib. Jud. Bistrița-Năsăud, Dec. pen. nr. 73/1971, în R.R.D. nr. 5/1972, pag. 159.

socialistă. Împrejurarea potrivit căreia cel în cauză ar fi avut anumite pretenții față de organizația socialistă nu justifică săvârșirea faptei și nu influențează asupra încadrării ei în dispozițiile art. 227 C. pen.¹ De asemenea, săvârșeste aceeași infracțiune militarul în termen care își vinde echipamentul primit de la unitate, deoarece, în fapt, el dispune pe nedrept de aceste bunuri încredințate pentru satisfacerea serviciului militar.²

Prin refuzul de a restitui un lucru ce aparține avutului obștesc se înțelege exprimarea din care rezultă explicit sau manifestarea din care rezultă implicit că deținătorul nu vrea și nu înțelege să înapoieze bunul organizației socialiste care i l-a încredințat, ori să-l predea la locul sau persoanei indicate de aceasta.³ Acest refuz poate rezulta în mod direct ori în mod indirect din invocarea unor motive care în realitate disimulează refuzul nejustificat de restituire.⁴

Refuzul de restituire trebuie să fie cert, nu echivoc. Simpla întârziere sau o amânare de scurtă durată prin invocarea unor motive serioase, nu echivalează cu refuzul de restituire. Oferirea unei restituiri a bunului, fără fructele cuvenite, va constitui un refuz de a restitui diferența reținută pe nedrept. Imposibilitatea nejustificată de a restitui echivalează cu un refuz și constituie prezumția că posesorul sau detentorul a dispus anterior de bunul respectiv.⁵ Nu are importanță dacă refuzul este condiționat sau necondiționat, dacă privește toate bunurile reținute ori numai o parte din ele. Refuzul fiind un act subsecvent, implică o cerere (somare) de înapoiere din partea organizației socialiste care i-a încredințat bunul. Simpla ajungere la termen a obligației de restituire, fără ca restituirea bunului să fi avut loc, nu înseamnă refuz.

Practica judiciară a mers pe linia de a considera refuz de restituire a unui bun, atunci când are loc față de proprietarul bunului, de mandatarul acestuia⁶ sau față de acela de

la care a fost primit, nu și față de orice altă persoană care pretinde un drept asupra bunului respectiv. În speță a fost achitat inculpatul, membru C.A.P., care primise un car spre folosință de la C.A.P. și a refuzat să-l predea unui alt membru C.A.P. îndrituit și el să-l folosească.¹

Pentru săvârșirea infracțiunii este suficient să fie efectuată numai una din aceste acțiuni, deoarece ne aflăm în fața unor conținuturi alternative. Există însă unitate de infracțiune și în cazul când făptuitorul, deținând pe baza aceluiași raport juridic mai multe bunuri ale unei unități socialiste, își însușește unele dintre ele și dispune pe nedrept sau refuză să restituie altele.

Urmarea imediată, în cazul infracțiunii de abuz de încredere în paguba avutului obștesc, constă în privarea abuzivă a organizației socialiste de un bun ce-i aparține și prin aceasta crearea unei pagube în avutul obștesc. Cu alte cuvinte, acțiunile care formează elementul material al infracțiunii conduc la o nouă situație de fapt, în care unitatea socialistă respectivă nu mai poate exercita drepturile sale asupra bunului respectiv.

Pentru existența infracțiunii nu se cere ca făptuitorul sau o altă persoană să fi avut vreun profit din acțiunile abuzive întreprinse. Pentru tragerea la răspundere penală a făptuitorului, între acțiunile care formează elementul material al laturii obiective și urmarea produsă trebuie să existe o legătură de cauzalitate. Aceasta înseamnă că între acțiunea săvârșită și situația de fapt creată de infractor, din care rezultă paguba produsă, să existe un raport de cauzalitate, adică situația de fapt existentă este urmarea imediată a acțiunii săvârșite și că paguba a fost produsă prin fapta comisă.²

Forma de vinovăție cerută de textul incriminator în cazul abuzului de încredere în paguba avutului obștesc este intenția directă. Infractorul își dă seama că, fără drept, își însușește, dispune pe nedrept de bunul obștesc ori refuză să restituie acest bun pe care îl deține în baza unui raport juridic și că prin fapta sa unitatea socialistă nu-și poate exercita drepturile ei asupra acelui bun și urmărește aceasta.

¹ Trib. jud. Bistrița-Năsăud, Dec. pen. nr. 525/1970, R.R.D. nr. 3/1971, pag. 145.

² V. Dongoroz și colab., *Infracțiuni contra avutului obștesc*, Editura Academiei R.P.R., București, 1963, pag. 228.

¹ Trib. reg. Cluj, Col. pen., Dec. nr. 141/1964, J.N. nr. 1/1965, pag. 169.

² Trib. Suprem, Sect. mil., Dec. nr. 94/1969, C.D. 1969, pag. 372.

³ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pag. 511.

⁴ T. Vasiliu și colab., *Codul penal al R. S. România, comentat și adnotat, partea specială*, vol. I, Editura științifică și enciclopedică, București, 1975, pag. 310.

⁵ V. Dongoroz și colab., *Infracțiuni contra avutului obștesc*, Editura Academiei R.P.R., București, 1963, pag. 225—226.

⁶ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 2534/1983, R.R.D. nr. 8/1984, pag. 65.

Forma de vinovăție rezultă, de regulă, din împrejurările în care fapta a fost săvârșită, din atitudinea adoptată de făptuitor etc.

Tentativa la infracțiunea de abuz de încredere în paguba avutului obștesc nu este incriminată, datorită pericolului social redus pe care îl prezintă pentru societate. Aceasta rezultă din dispozițiile art. 235 C. pen., care prevede pedepsirea tentativei la celelalte infracțiuni contra avutului obștesc, unde nu este prevăzută și infracțiunea de abuz de încredere.

Abuzul de încredere în paguba avutului obștesc nu constituie infracțiune, ci abatere, fiind de competența comisiei de judecată atunci când paguba produsă prin fapta săvârșită nu depășește 500 lei și dacă sînt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute de Legea nr. 59/1968. Această regulă rezultă din art. 11 alin. 1 lit. c al legii privind comisiile de judecată, care se referă la „sustrageri sub orice formă din avutul obștesc”.¹

SECȚIUNEA A II-A

GESTIUNEA FRAUDULOASĂ ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

Infracțiunea constă în pricinuirea de pagube unei organizații socialiste, cu rea-credință, cu ocazia administrării sau conservării bunurilor acesteia, de către cel care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării acelor bunuri (art. 214, combinat cu art. 228 C. pen.).

Obiectul juridic al acestei infracțiuni îl formează acel mănunchi de relații privind avutul obștesc care asigură situația de fapt a bunurilor aparținînd sau interesînd o unitate socialistă, aflate în grija unei persoane fizice.

Infracțiunea de gestiune frauduloasă în paguba avutului obștesc poate avea ca obiect material oricare dintre bunurile mobile sau imobile care compun ansamblul de valori ce se află în administrarea sau conservarea subiectului activ.

În literatura juridică s-a arătat că obiectul material al gestiunii frauduloase în paguba avutului obștesc îl poate constitui, de pildă, în cazul săvîrșirii unei infracțiuni sancționate și cu pedeapsa complementară a confiscării averii, oricare dintre bunurile, mobile și imobile, care au făcut obiectul seches-

¹ Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 10/1970, C.D. 1970, pag. 20.

trului sau inscripției ipotecare aplicate pentru asigurarea confiscării sau, în cazul săvîrșirii unei infracțiuni care a adus o pagubă avutului obștesc, oricare din bunurile care au făcut obiectul indisponibilizării efectuate pentru asigurarea despăgubirilor cuvenite unității obștești păgubite.¹

Rezultă că bunurile care formează obiectul material al infracțiunii de gestiune frauduloasă în paguba avutului obștesc aparțin, de regulă, unei persoane particulare, dar ele interesează unitatea socialistă prin aceea că incorecta lor gestiune micșorează garanțiile de valorificare a drepturilor patrimoniale cuvenite unității.

Subiect activ nemijlocit (autor) al infracțiunii de gestiune frauduloasă în paguba avutului obștesc poate fi numai o persoană care are ori trebuie să aibă grija administrării sau conservării unui complex de bunuri aparținînd sau interesînd avutul obștesc. Subiect poate fi atît o persoană care exercită de drept activități de administrare sau conservare (de exemplu, custodele desemnat cu ocazia instituirii sechestrului), cît și persoane care exercită în fapt aceste activități (de exemplu, o rudă a custodelui desemnat la instituirea sechestrului).

Subiect activ poate fi o persoană particulară, după cum poate fi și o persoană încadrată la unitatea care a încredințat bunurile spre administrare sau conservare. În asemenea situații se ridică problema delimitării infracțiunii de gestiune frauduloasă în paguba avutului obștesc față de delapidare. Spre deosebire de delapidare, în cazul gestiunii frauduloase subiectul activ nu are îndatorirea de serviciu de a gestiona sau administra bunurile care fac obiectul infracțiunii. Dacă în cazul delapidării făptuitorul se află cu unitatea într-un raport juridic de serviciu (contract de muncă), în cazul gestiunii frauduloase el se află într-un raport juridic civil.² De aceea, în doctrină³ a fost criticată soluția acelei instanțe⁴ care a considerat că gestionarul unei asociații de locatari care își însușește sume de bani încasate de la locatari și nepredate la C.E.C. săvîrșeste această infracțiune. Așa fiind, însușirea sumelor asociației de locatari constituie delapidare, iar nu gestiune frauduloasă.⁵

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 421.

² A se vedea O. Loghin, *op. cit.*, pag. 154.

³ A se vedea A. Paicu, Nota publicată în R.R.D. nr. 11/1970, pag. 139.

⁴ Jud. Baia Mare, Sent. pen. nr. 995/1969, R.R.D. nr. 12/1970, pag. 139.

⁵ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 3205/1975, R.R.D. nr. 11/1976, pag. 63.

Pentru existența laturii obiective este necesară, ca situație premisă, preexistența unui raport juridic între o persoană fizică și o unitate socialistă cu privire la administrarea sau numai conservarea unei universalități de bunuri ce aparțin sau interesează avutul obștesc.

Elementul material al laturii obiective nu este precizat în mod direct prin expresia „pricinuirea de pagube” folosită în text. Conduita frauduloasă a subiectului poate fi concretizată, de pildă, în faptul că n-a luat măsurile necesare pentru conservarea unor bunuri perisabile sau pentru repararea la timp a unor unelte și în faptul că a folosit el însuși sau a îngăduit altor persoane să folosească bunuri aflate în gestiunea sa (aducându-le, astfel, într-un accentuat grad de uzură) ori n-a luat măsurile cuvenite pentru paza acestor bunuri etc.¹

Acțiunea ori inacțiunea poate fi efectuată prin orice act care privește gestionarea, adică îndeplinirea sarcinii de a administra sau de a conserva bunurile gestionate. Prin a administra se înțelege activitatea desfășurată în scopul păstrării, îngrijirii și în special al valorificării² bunurilor încredințate (de exemplu, în cazul sechestrului unui imobil pentru garantarea executării pedepsei confiscării averii, în actele de administrare a imobilului ce face obiectul sechestrului, în afară de conservarea și îngrijirea acestuia se cuprind, în special, actele proprii de a-l face productiv, de a percepe sau de a încasa și întrebuința veniturile imobilului).³ Acțiunea sau inacțiunea cu caracter abuziv poate consta, deci, în luarea unor măsuri inutile și costisitoare, în lăsarea bunurilor să se risipească ori să se irosească, în efectuarea unor plăți exagerate sau inutile.⁴

Prin a conserva se înțelege activitatea desfășurată în scopul menținerii bunurilor încredințate în stare normală, această activitate implicând, totodată, și supravegherea acestor bunuri⁵ în vederea preîntâmpinării pierderii unui drept.⁶

Forma de vinovăție pe care legea o prevede pentru această infracțiune este intenția, directă sau indirectă. Folosirea expresiei „rea-credință”, cu care legiuitorul caracterizează atitudinea autorului faptei, relevă tocmai existența intenției.

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 422.

² O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 128.

³ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 422.

⁴ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pag. 624.

⁵ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 422.

⁶ A. Popa, G. Bețicu, *Curs de drept civil, partea generală*, Universitatea București, 1973, pag. 239.

Fapta, chiar atunci cînd este comisă prin inacțiune, nu atrage răspunderea penală dacă se săvîrșește din culpă. În același sens pledează și folosirea calificativului de „frauduloasă” în denumirea marginală a infracțiunii.

SECȚIUNEA A III-A

ÎNȘELĂCIUNEA ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

În conformitate cu art. 215, combinat cu art. 229 C. pen., înșelăciunea în paguba avutului obștesc constă în inducerea în eroare a unei persoane, prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține, pentru sine sau pentru altul, un folos material injust și dacă s-a pricinuit o pagubă avutului obștesc. Așadar, în raport de conceptul său, înșelăciunea contra avutului obștesc constă în fapta aceluia care, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos material injust, recurge la amăgiri față de o unitate obștească, creînd o situație de fapt prin care se aduce o pagubă materială avutului obștesc.¹

Obiectul juridic al infracțiunii este format din acele relații sociale de ordin patrimonial care asigură întărirea avutului obștesc, a cărei normală desfășurare este condiționată de apărarea bunei-credințe și a adevărului în raporturile juridice privind acest avut.

Prin incriminarea infracțiunii de înșelăciune în paguba avutului obștesc s-a urmărit ocrotirea proprietății socialiste împotriva faptelor de amăgire, de falsificare a adevărului, de inducere în eroare, de înșelare a bunei-credințe, săvîrșite față de o persoană care lucrează pentru o unitate obștească, acțiuni care determină acea persoană să efectueze sau să consimtă la efectuarea unui act din care rezultă o situație de fapt ce are drept urmare producerea unei pagube materiale pentru unitatea respectivă. Recurgerea, deci, la amăgire, se produce cu privire la anumite relații de ordin patrimonial sau care au consecințe relevante din punct de vedere patrimonial, relații în formarea sau realizarea cărora este nevoie de un minimum de încredere și de bună-credință reciprocă.

Obiectul material al înșelăciunii în paguba avutului obștesc îl constituie bunuri patrimoniale, înscrisuri sau energii care

¹ V. Dongoroz și colab., *Infracțiuni contra avutului obștesc*, Editura Academiei R.P.R., București, 1963, pag. 285.

nu valoare economică și aparțin acestui avut sau care, deși nu fac parte din avutul obștesc, se găsesc în sfera relațiilor patrimoniale ale unei organizații socialiste.¹ De cele mai multe ori, bunul obținut prin amăgire este un bun corporal, mobil, remis făptuitorului ca urmare a inducerii în eroare. Bunul, însă, poate fi și un înscris care încorporează o valoare patrimonială, cum ar fi o obligațiune C.E.C. sau un înscris prin care făptuitorul dobândește un drept real asupra unui bun corporal — mobil sau imobil — sau chiar un drept de creanță.² Acest bun care formează obiectul material al infracțiunii trebuie să aparțină sau să intereseze o unitate socialistă, aflându-se fie în proprietatea ori administrarea ei operativă, fie în gestiunea acesteia. Dacă bunul a fost obținut de infractor prin remitere, aceasta nu poate privi decât bunuri mobile ca: obiecte, bani, animale etc., iar dacă s-a obținut un înscris prin care se dobândesc drepturi asupra unor bunuri, acestea pot fi și imobile.

Practica juridică a considerat că nu constituie infracțiune de înșelăciune în paguba avutului obștesc fapta de a înstrăina bunuri cumpărate în mod legal cu plata în rate mai înainte de achitarea integrală a prețului, întrucât contractul are valoarea unui titlu executoriu, iar unitatea socialistă îl va putea urmări pe cumpărător pentru plata ratelor scadente. Activitatea de înstrăinare nu s-a îndreptat contra unui bun sau a unor valori ce aparțin avutului obștesc și nici nu s-a urmărit vreun folos material injust.³

Ceea ce poate obține făptuitorul prin amăgire cu privire la bunuri este dreptul de proprietate sau un alt drept real ori numai posesiunea acelor bunuri. Nu are relevanță juridică dacă bunul care constituie obiectul material al infracțiunii este remis chiar de persoana față de care s-a folosit amăgirea sau de o altă persoană, dar pe baza dispoziției date de către cel amăgit. De asemenea, pentru existența infracțiunii nu se cere ca obiectul material să fie proprietatea unității obștești • păgubite, ci este suficient că el aparține avutului obștesc ori este cuprins în gestiunea acestuia.⁴

¹ A. Vlad, *Considerații în legătură cu infracțiunea de înșelăciune în paguba avutului obștesc*, în *Buletinul Intern al Procuraturii R.S.R.* nr. 1/1984, pag. 130.

² T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 424.

³ Trib. jud. Sibiu, Dec. pen. nr. 480/1973, R.R.D. nr. 2/1975, pag. 71; Trib. Suprem. Secț. pen., Dec. nr. 1560/1977, C.D. 1977, pag. 286.

⁴ V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 286.

Subiect activ nemijlocit (autor) al infracțiunii de înșelăciune în paguba avutului obștesc poate fi orice persoană, atât o persoană fizică oarecare, cit și un încadrat al unei organizații socialiste. Faptul însă că subiectul activ este în serviciul unei unități socialiste sau chiar al unității păgubite și auzat de această calitate în comiterea faptei poate constitui o circumstanță agravantă (art. 75 alin. ultim. C. pen.). De asemenea, dacă făptuitorul folosește nume sau calități mincinoase comite infracțiunea de înșelăciune în varianta sa agravantă.

Dacă făptuitorul are calitatea de funcționar sau alt salariat în sensul dispozițiilor din art. 147 și 148 C. pen., iar activitatea de amăgire este săvârșită în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, fapta va constitui infracțiunea de abuz în serviciu (art. 248 C. pen.).¹

Infracțiunea de înșelăciune în paguba avutului obștesc poate fi săvârșită și în participație sub toate formele ei: coautorat, instigare, complicitate. Mai frecvent întâlnite în practica juridică sînt coautoratul și complicitatea. Există coautorat atunci cînd toți participanții au executat direct acte de inducere sau menținere în eroare în scopul de a obține pentru sine ori pentru altul un folos material injust. În acest sens, practica judiciară a apreciat că este coautor la infracțiunea de înșelăciune în paguba avutului obștesc persoana care, fără a presta o muncă, se prezintă periodic la organizația socialistă, semnează statele de plată întocmite pe baza fișelor de pontaj falsificate prin înscrierea fictivă a numelui său de către altă persoană încadrată în muncă la acea unitate și încasează sumele de bani respective. Această soluție este argumentată, pe de o parte, de faptul că inculpatul, prin activitatea sa, a contribuit în mod nemijlocit la săvîrșirea infracțiunii, iar pe de altă parte, prin ridicarea personală a sumelor de bani ce nu i se cuveneau, a pricinuit o pagubă avutului obștesc.² În cazul complicității, complicele înlesnește sau ajută în orice mod pe autor la inducerea sau menținerea în eroare a victimei. În practică s-a reținut ca fiind complicitate la infracțiunea de înșelăciune în paguba avutului obștesc faptele unor persoane de a încheia contracte fictive cu reprezentantul unei organizații socialiste pentru a preda animale îngrășate,

¹ V. Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, pag. 527.

² Trib. jud. Covașna, Dec. pen. nr. 28/1974, R.R.D. nr. 5/1974, pag. 77.

deși acestea nu posedau asemenea animale.¹ Soluție asemănătoare a fost dată și în cauza unde inculpații — șefi de magazine ori gestionari la unități ale cooperativelor de consum, magazioneri la întreprinderea parte civilă — primind confirmarea unor avize de livrări false și introducerea acestora în circuitul contabil, întreprinderea parte civilă a făcut cooperativelor de consum diferite plăți pentru produse care, în realitate, nu i-au fost livrate, contravaloarea lor fiind apoi însușită de inculpații din cadrul cooperativelor și împărțită cu ceilalți. Aceste activități infracționale, care au un caracter unitar, intrunesc elementele constitutive ale unor infracțiuni de înșelăciune în paguba avutului obștesc; în cadrul acestor infracțiuni, inculpații de la cooperative au calitatea de autori, iar cei de la întreprinderea parte civilă, calitatea de complici.²

Subiect pasiv al infracțiunii este unitatea socialistă ce a fost prejudiciată prin activitatea desfășurată de subiectul activ. Uneori poate exista și o pluralitate de subiecți pasivi, în cazul când obiectul material este un bun indiviz ori un complex de bunuri ce aparțin mai multor organizații socialiste.

Prepusul unității socialiste, față de care s-a produs acțiunea de inducere în eroare, poate avea calitatea de subiect pasiv secundar, dacă paguba suferită de organizația obștească îi este imputabilă. Această calitate o poate avea și o persoană particulară care deține cu orice titlu un bun obștesc când a fost victima amăgirii, cu condiția ca făptuitorul să fi cunoscut că este vorba de un bun obștesc.

În practica juridică s-a ridicat problema de a ști care este subiectul pasiv al infracțiunii în cazul în care făptuitorul, falsificând un libret C.E.C. găsit sau sustras de la o altă persoană, l-a utilizat, scoțind de la o agenție o sumă de bani, înainte ca agenția care a plătit suma să fi fost anunțată de titular despre pierdere sau sustragere. În atari situații, avutul obștesc nu este păgubit, prejudiciul producându-se în patrimoniul titularului libretului.³ Într-adevăr, potrivit dispozițiilor art. 34 alin. 2 din Statutul C.E.C., aprobat prin Decretul nr. 371/1958, și pct. 54 din Regulamentul privind normele de bază în legătură cu operațiile pe libretele de economii, aprobat prin ordinul Ministerului Finanțelor nr. 528/1973, în ca-

¹ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 6703/1970, C.D. 1970, pag. 380.

² Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 851/1979, R.R.D. nr. 2/1980, pag. 63.

³ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 1890/1978, C.D. 1978, pag. 410; Dec. nr. 1943/1969, R.R.D. nr. 9/1969, pag. 170.

zurile de sustragere sau de pierdere a libretelor de economii, C.E.C.-ul răspunde de plățile făcute altor persoane decât titularilor numai de la data primirii de către unitățile C.E.C. a comunicărilor periodice privind libretele de economii anulate, pierdute sau sustrate. În consecință, infracțiunea de înșelăciune săvârșită lezează avutul personal, încadrându-se ca atare, dacă unitățile C.E.C. nu au fost anunțate de pierderea sau sustragerea libretului.

Aceeași va fi încadrarea juridică și în cazul ridicării unui bun de la biroul de bagaje de mină al unei stații C.F.R. pe baza unei adeverințe sustrate ori găsite¹ sau ridicarea unei haine de la garderobă pe baza unei fișe găsite.²

Latura obiectivă a infracțiunii, sub aspectul elementului material, constă în inducerea în eroare (înșelare, amăgire) a persoanei care reprezintă o organizație obștească, astfel că aceasta are o reprezentare falsă, denaturată asupra situației respective, reprezentare ce este hotăritoare pentru victimă în luarea unei dispoziții cu privire la patrimoniul unei organizații obștești, acțiune care îi creează o pagubă. Inducerea în eroare se poate săvârși prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase ori prin prezentarea ca mincinoasă a unei fapte adevărate. Elementul material al infracțiunii va fi realizat prin folosirea unuia sau chiar a ambelor moduri de inducere în eroare prevăzute de textul art. 215 alin. 1 C. pen.

A prezenta ca adevărată o faptă mincinoasă înseamnă a inventa, a scorni, a face să se creadă ca fiind existentă o stare, situație, întâmplare, lucru etc. care în realitate nu există.³ Cu alte cuvinte, va fi mincinoasă fapta care fie că în realitate nu există, fie că forma în care se găsește este cu totul alta decât cea prezentată de infractor, persoana indusă astfel în eroare încrezându-se în cele afirmate de acesta.

Mergând pe această linie, practica judiciară a considerat ca fiind și înșelăciune în paguba avutului obștesc fapta unei persoane încadrată în muncă la o unitate socialistă care, primind sarcina de a aduce anumite bunuri de la o altă organizație socialistă, falsificând actele respective, primește mai multe bunuri decât cele ce trebuiau aduse, pe care și le însușește.⁴ La fel s-a apreciat și în cazul faptei inculpaților care, prezentându-se la magazia de bagaje a stației C.F.R. pentru

¹ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 1874/1975, C.D. 1975, pag. 368.

² Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 673/1977, C.D. 1977, pag. 276.

³ V. Dongoroz și colab., op. cit., pag. 528.

⁴ Jud. Caransebeș, Sent. pen. nr. 272/1979, R.R.D. nr. 8/1980, pag. 50.

a ridica propriile lor bagaje, au afirmat că este al lor geamantanul altei persoane și, prin această inducere în eroare, l-au și obținut, prejudiciindu-se astfel avutul obștesc, deoarece bunul se găsea în depozitarea unei unități socialiste.¹

A prezenta ca mincinoasă o faptă adevărată înseamnă a ascunde adevărul și a determina victima să creadă că o astfel de faptă nu ar exista.

În practică s-a apreciat ca un aspect al elementului material al infracțiunii fapta persoanei care, afirmând că a uitat cifrul casetei automate de pe peronul gării în care și-a depus bagajele, a solicitat deschiderea casetei printr-o cerere întocmită pe formular tip, determinând astfel pe magazionerul deținător al cheii speciale să-i predea bagajele altei persoane.² De asemenea, s-a considerat că nu există înșelăciune în paguba avutului obștesc în cazul unor persoane care au obținut de la o filială C.E.C. un împrumut pentru construirea unui apartament proprietate personală, deși nu erau îndreptățite să-l obțină, intrucît în același an vînduseră o casă cu terenul aferent și ascunseseră acest lucru atît în cerere, cît și în contractul de împrumut. S-a motivat că în acest caz persoanele respective nu au acționat cu intenția de a păgubi avutul obștesc, plătindu-și ratele și dobînda legală la suma creditată.³

Pentru existența infracțiunii de înșelăciune în paguba avutului obștesc relevant este rezultatul acțiunii făptuitorului, adică inducerea în eroare a victimei, pentru obținerea unui folos material.

Cînd infracțiunea de înșelăciune în paguba avutului obștesc este comisă prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase, ea constituie forma calificată a acesteia, prevăzută de art. 215 alin. 2 C. pen., combinat cu art. 229 alin. 1 C. pen. Cît privește alte mijloace frauduloase, legiuitorul a avut în vedere folosirea unor acte false, depunerea în gaj a unor lucruri, prezentarea unor referințe scrise, obținute tot prin amăgiri, de la persoane demne de toată încrederea etc. Pentru a deosebi forma simplă de înșelăciune de cea calificată se va avea în vedere dacă mijlocul folosit este de mai mică intensitate și cu mai puține

¹ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 2068/1977, R.R.D. nr. 3/1978, pag. 64.

² Jud. Sect. 8 București, Sent. pen. nr. 1528/1972, R.R.D. nr. 12/1974, pag. 59.

³ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 858/1979, R.R.D. nr. 3/1980, pag. 71.

artificii (forma simplă) ori dacă este de mai mare intensitate cu mai multe artificii, de mai mare perversitate sau integrîndu-se într-un act infracțional (forma calificată).¹

Din practica organelor judiciare rezultă că înșelăciunea în paguba avutului obștesc se săvîrșește cel mai adesea prin prezentarea de acte de studii false la încadrarea într-o funcție, declarații mincinoase în vederea încasării alocației de stat pentru copii, obținerea pensiei prin prezentarea unor acte de vechime în muncă false, falsificarea foilor de parcurs de către conducătorii auto, înscrierea fictivă a unor persoane pe statele de retribuire, falsificarea libretelor C.E.C., falsificarea biletelor loto-pronoexpres, falsificarea avizelor de expedite a unor mărfuri, falsificarea documentelor contabile, raportarea fictivă a îndeplinirii sarcinilor de plan, obținerea unor sume de bani pentru lucrări ori servicii neexecutate etc.

Astfel, s-a reținut înșelăciunea în paguba avutului obștesc în sarcina numiților I.N., P.D., M.V., A.C. și alții — în total 99 infractori — care, în perioada 1981—1983, au cauzat avutului obștesc o pagubă de 8 454 964 lei, din care 7 235 937 lei Întreprinderii Mecanice „Ceahlăul” Piatra-Neamț și 1 219 027 lei S.M.A. Dobreni. Cercetările efectuate în cauză de ofiterii de cercetare penală de la I.J.M.I. Neamț au evidențiat că la I.M. „Ceahlăul”, în cadrul biroului transporturi, a existat un grup de infractori care, timp de 3 ani, a confirmat în mod fictiv un număr de 125 281 ore cuprinzînd prestații neefectuate în transporturi de către tractoarele S.M.A. Dobreni și Podoleni pentru care s-au efectuat plăți necuvenite către unitatea prestatoare.

Dacă mijlocul fraudulos folosit constituie prin el însuși o infracțiune, se vor aplica regulile de la concursul de infracțiuni prevăzut de art. 33 C. pen.

În practică s-a constatat că înșelăciunea săvîrșită prin folosirea unui înscris oficial ori sub semnătură privată, cunoscînd că acest înscris este fals, se va încadra în articolul 215 alin. 2 C. pen., combinat cu art. 229 C. pen., cît și în art. 291 C. pen. referitor la uzul de fals.²

În cazul variantei prevăzute de art. 215 alin. 3 C. pen. — înșelăciunea în convenții —, elementul material va consta în inducerea sau menținerea în eroare a prepusului unei unități

¹ C. Rătescu și colab., *Codul penal adnotat*, vol. III, pag. 551, citat în T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 320.

² Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 9/1971, R.R.D. nr. 2/1972, pag. 136—137.

socialiste cu prilejul încheierii sau executării unui contract. Prin menținerea în eroare se înțelege starea unei persoane de a nu cunoaște anumite fapte, situații etc. care există în realitate ori de a le cunoaște într-o formă denaturată, necorespunzătoare realității. Prin activitatea sa, făptuitorul contribuie ca persoana respectivă să rămână în această stare de necunoaștere ori cu o cunoaștere denaturată, întărindu-i chiar această părere pe care o are.¹

Pentru existența acestei variante de înșelăciune se cere ca inducerea sau menținerea în eroare să se producă cu prilejul încheierii sau executării unui contract. Prin expresia „cu prilejul încheierii” se înțelege intervalul de la începerea tratativelor și până la stabilirea acordului, iar prin cea „cu prilejul executării” tot intervalul în care obligațiile contractuale se găsesc în faza de aducere la îndeplinire, până la definitivă executare.² De asemenea, se mai impune ca inducerea în eroare să se fi produs în așa fel încât fără acea eroare cel amăgit nu ar fi încheiat sau nu ar fi executat contractul în condițiile stipulate.

În practică s-a reținut infracțiunea prevăzută de art. 215 alin. 3 C. pen., combinat cu art. 229 C. pen., fapta persoanei care a încheiat cu o întreprindere de industrializare a cărnii un contract de îngrășare și creștere de animale fără a poseda animalele și de a fi încasat, pe baza acestui contract, o sumă de bani.³

Urmarea în cazul infracțiunii de înșelăciune în paguba avutului obștesc constă în determinarea persoanei asupra căreia se săvârșește acțiunea de înșelare ca, sub influența erorii la care a fost indusă, să facă sau să nu facă un act prin care să producă o pagubă avutului obștesc. Această pagubă poate consta în predarea unui bun, plata unei sume de bani, eliberarea unui înscris încorporând un drept real sau de creanță, acordarea unor avantaje etc.

Între acțiunea de inducere în eroare și urmarea produsă trebuie să existe o legătură de cauzalitate, în sensul că acțiunea făptuitorului a produs pagube avutului obștesc.

Forma vinovăției la infracțiunea de înșelăciune în paguba avutului obștesc constă în intenția directă, deoarece făptuitorul prevede că prin fapta sa de inducere sau menținere în eroare a prepusului unei organizații socialiste se produce o

pagubă avutului obștesc și dorește aceasta, urmărind realizarea unui folos material pentru sine ori pentru altul.

Infracțiunea de înșelăciune în paguba avutului obștesc se consumă în momentul în care, ca urmare a efectuării actelor de inducere în eroare, s-a produs actul de dispoziție a persoanei amăgite și, drept consecință, situația păgubitoare pentru avutul obștesc.¹

Există tentativă atunci când făptuitorul nu a reușit să ducă până la capăt acțiunea de inducere în eroare, precum și atunci când nu a izbutit să inducă în eroare și să pricinuiască, prin aceasta, o pagubă avutului obștesc.

În practică s-a subliniat că nu există tentativă improprie la infracțiunea de înșelăciune în paguba avutului obștesc în situația în care este posibil ca falsificarea actului utilizat pentru obținerea falsului injust să nu fie descoperită din cauza lipsei de atenție a reprezentantului unității căreia i se prezintă actul respectiv.² În acest caz, neconsumarea infracțiunii nu se datorează modului cum a fost concepută executarea, ci defectuoșității mijloacelor folosite.³ Așa este cazul lui D.I., care, pe parcursul mai multor luni, a cumpărat bilete „Loto” și „Pronoexpres” de la diferite agenții din țară și, fără ca lucrătorii agențiilor să sesizeze, dicta numerele ieșite câștigătoare la tragerea anterioară, iar ulterior falsifica duplicatele acestor bilete ce rămăneau asupra sa, modificând data tragerii și trecind în locul acesteia data ultimei trageri. Având asupra sa biletele falsificate, se deplasa în locuri aglomerate, piețe, gări sau în fața agențiilor „Loto-pronosport” și le oferea spre vânzare cetățenilor, motivind că a jucat cu mai mulți colegi de serviciu și nu vrea să împartă câștigul cu ei ori că are nevoie stringentă de bani etc. Deoarece falsificarea era destul de abil făcută, iar la prima vedere nu se observa, funcționarii de la agenții confirmau valabilitatea biletelor. Falsul se descoperea numai la Centrala „Loto-pronosport”, cu ocazia confruntării unicitului cu duplicatul. În acest mod a obținut pentru sine 80 160 lei, iar eventualele prejudicii ce s-ar fi putut cauza avutului obștesc datorită neglijenței sau relei credințe a vreunui funcționar având obligația de a confrunta biletele s-ar fi ridicat la 3 625 000 lei.

¹ A se vedea și Trib. jud. Constanța, Dec. pen. nr. 554/1979, R.R.D. nr. 2/1980, pag. 62.

² Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1657/1970, C.D. 1970, pag. 371.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2687/1969, C.D. 1969, pag. 362.

¹ T. Vasiliu și colab., op. cit., pag. 321.

² V. Dongoroz și colab., op. cit., pag. 529.

³ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 69/1976, R.R.D. nr. 1/1977, pag. 66.

Atunci, însă, când falsul apare evident, sintem în prezența unei tentative absolut improprie.¹

Textul art. 229 C. pen. prevede, în alineatele 2 și 3, variante agravate, atunci când înșelăciunea a avut consecințe grave ori consecințe deosebit de grave, cazuri în care pedeapsa este mai mare.²

Uneori, după consumarea elementului material al infracțiunii de înșelăciune în paguba avutului obștesc acțiunea se repetă în timp, ceea ce dă faptei caracterul unei infracțiuni continuate (art. 41 alin. 2 și art. 42 C. pen.). Astfel, fapta unei persoane de a falsifica datele înscrise în carnetul de muncă și de a prezenta acest carnet falsificat, cu ocazia încadrării sale la o organizație socialistă, pentru a încasa apoi, în mod repetat, o retribuție superioară celei la care avea dreptul, constituie înșelăciune în formă continuată.³

Nu constituie infracțiune de înșelăciune în paguba avutului obștesc fapta unei persoane de a înșelăciuna bunurile cumpărate în mod legal cu plata în rate, chiar dacă nu a terminat de achitat acele bunuri.⁴ La fel, călătoria pe C.F.R. ori alte mijloace de transport în comun, fără achitarea contravalorii bilețului, nu constituie infracțiune de înșelăciune, ci contravenție.⁵ Dimpotrivă, fapta de a călători cu un abonament fals ori cu un abonament fraudulos constituie infracțiune contra avutului obștesc.⁶ Tot infracțiune constituie și fapta de a călători cu taximetrul ori de a face consumație la un local public și a nu plăti contravaloarea serviciului respectiv.

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1757/1970, C.D. 1970, pag. 371.

² Trib. Suprem, în componerea prevăzută de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea pentru organizarea judecătorească nr. 58/1971, Dec. pen. nr. 14/1978, C.D. 1978, pag. 487.

³ Plenul Trib. Suprem, Dec. de îndrumare nr. 5/1972, C.D. 1972, pag. 33; Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 7030/1970, C.D. 1970, pag. 374; Trib. jud. Suceava, Dec. pen. nr. 127/1974, R.R.D. nr. 8/1974, pag. 60.

⁴ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1560/1977, C.D. 1977, pag. 286; Trib. jud. Sibiu, Dec. pen. nr. 480/1973, R.R.D. nr. 2/1975, pag. 71.

⁵ A se vedea, de pildă, Decretul nr. 329/1968 privind sancționarea contravențiilor la regimul de călătorie pe C.F.R.

⁶ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 3563/1973, în V. Papadopol, M. Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969—1975*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1977, pag. 249.

INSUȘIREA ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC A BUNULUI GĂSIT

Potrivit art. 216, combinat cu art. 230 C. pen., această infracțiune constă în fapta de a nu preda în termen de 10 zile un bun găsit ce aparține avutului obștesc sau de a dispune de acel bun ca de al său (alin. 1). Aceeași infracțiune se comite și în cazul însușirii pe nedrept a unui bun mobil ce aparține avutului obștesc, ajuns din eroare în posesia făptuitorului (alin. 2).

Obiectul juridic constă în relațiile sociale privind avutul obștesc, care asigură recuperarea bunurilor obștești pierdute sau ajunse din eroare în posesia unei persoane fizice. În aceste cazuri infractorul nesocotește buna-credință și probitatea necesare în desfășurarea relațiilor sociale de ordin patrimonial.¹

Obiectul material este format din bunuri mobile, indiferent de natura acestora, aparținând sau interesând avutul obștesc. Asemenea bunuri pot fi: bani, produse agricole, animale, înscrisuri ce dovedesc un drept etc.

În primul caz (art. 216 alin. 1 C. pen.) este necesar ca bunul să fi fost găsit de făptuitor după ce în prealabil el fusese pierdut de către organizația socialistă.

Prin bun găsit se înțelege bunul mobil care în momentul intrării sale în mâinile făptuitorului era pierdut. Bunul pierdut este acela care a ieșit involuntar din posesia juridică a organizației socialiste.

Ca atare, un bun se va considera pierdut din moment ce persoana care-l deține a încetat, fără voia sa, de a mai avea contact material cu acel bun și nu ar putea să reia, imediat și fără investigații, acest contact. Nu sînt considerate ca pierdute bunurile ce se găsesc în apropierea celui ce le deținea anterior, astfel că ar putea să reia imediat contactul cu ele (de exemplu, o persoană intenționînd să încarce pachete într-un autovehicul, scapă unul din ele).

Nu pot fi considerate pierdute bunurile rătăcite într-un imobil, curte, loc împrejmuit aparținînd unei organizații socialiste și despre care nu se știe precis locul unde se află, și nici cele lăsate într-un anumit loc datorită unei împrejurări fortuite ori unui caz de forță majoră, cu intenția persoanei de a reveni în vederea recuperării lor.

¹ A se vedea și O. Loghin, *În legătură cu infracțiunea de însușire a bunului găsit*, R.R.D. nr. 5/1970, pag. 106.

În general, un bun obștesc lăsat fără pază sau supraveghere nu poate fi caracterizat ca fiind pierdut. Nu poate, totodată, fi considerat bun pierdut, bunul uitat de o persoană fizică încadrată în organizația respectivă. În acest sens s-a pronunțat și practica judiciară, subliniindu-se faptul că un bun uitat de posesor sau deținător într-un loc în care acesta știe că l-a lăsat și de unde se poate întoarce oricând să-l reia nu este un bun pierdut, deoarece unitatea socialistă nu a pierdut posesia sau deținerea lui. Însușirea unui asemenea bun de către acela care și-a dat seama că bunul a fost uitat și nu pierdut, constituie infracțiunea de furt în paguba avutului obștesc.¹ Aceeași soluție s-a adoptat și atunci când, găsind bunul, infractorul a avut posibilitatea să-și dea seama că acel bun este pierdut.² De asemenea, cerealele aflate pe tarla unei unități agricole socialiste nu constituie lucruri pierdute, chiar dacă a trecut un timp mai îndelungat de la recoltare, deoarece asupra lor unitatea nu a încetat să-și exercite posesia fizică și juridică. Ca atare, însușirea acestora constituie furt în paguba avutului obștesc, iar nu infracțiunea de însușire a bunului găsit.³

În cel de-al doilea caz al infracțiunii de însușire (art. 216 alin. 2 C. pen.) obiectul material este un bun obștesc ajuns din eroare în posesia făptuitorului. Bunul poate ajunge din eroare în posesia făptuitorului pe două căi. Prima se datorește erorii celui ce predă bunul cu privire la identitatea persoanei care primește bunul. De exemplu, un funcționar ori alt salariat predă din eroare un bun obștesc unei persoane fizice, aflându-se în eroare cu privire la identitatea acesteia. Persoana care primește bunul se află, la rîndul său, în eroare, crezînd că bunul obștesc îi este destinat.⁴ Dacă aceasta este de rea-credință și induce sau menține în eroare pe cel de la care a primit bunul, fapta sa va constitui înșelăciune.⁵

¹ Trib. Suprem. Secț. pen., Dec. nr. 2692/1972, R.R.D. nr. 2/1973, pag. 155—156.

² Trib. Suprem. Secț. pen., Dec. nr. 2355/1970, C.D. 1970, pag. 348, Dec. pen. nr. 2692/1972, R.R.D. nr. 2/1973, pag. 155; Dec. nr. 184/1974, C.D. 1974, pag. 401—402.

³ Trib. Suprem. Secț. pen., Dec. nr. 2860/1969, R.R.D. nr. 3/1970, pag. 150.

⁴ O. A. Stoica, op. cit., pag. 168; Trib. reg. Oltenia, Dec. pen. nr. 681/1963, în A. Verdeș, *Delimitarea infracțiunii de furt în paguba avutului obștesc de infracțiunea de înșelăciune și de deținere pe nedrept a lucrurilor posedate din eroare*, R.R.D. nr. 12/1967, pag. 84—85.

⁵ S. Ivan, A. Olaru, *Despre însușirea bunului ajuns din eroare în posesia făptuitorului*, I.S.P. nr. 33 din 16 august 1976.

A doua cale prin care un bun mobil obștesc poate ajunge în posesia făptuitorului este datorită erorii cu privire la identitatea bunului. Aceasta poate apare în situația în care făptuitorului i s-a dat un bun care nu este al său ori cînd subiectul ia un bun din avutul obștesc crezînd din eroare că este al său.¹ În practica judiciară s-a reținut această infracțiune în sarcina persoanei care, primind, din eroare, de la vînzătoarea căreia i-a înmînat bunul achitat, un pachet în care se afla un obiect de o valoare mai mare decît a celui cumpărat, atunci cînd și-a dat seama de greșeală, după ce părăsise magazinul organizației socialiste, și-a însușit totuși acel bun.² Și în această ipostază făptuitorul trebuie, în momentul primirii sau luării bunului, să fie de bună-credință, altfel fapta constituie înșelăciune sau furt, dacă el însuși a luat bunul din avutul obștesc.³

Subiect activ al infracțiunii de însușire în paguba avutului obștesc a bunului găsit este, după caz, persoana care nu a predat sau care a dispus de bunul găsit ori persoana care și-a însușit bunul ce aparținea avutului obștesc și care, din eroare, a ajuns în posesia sa. Legea penală nu cere vreo calitate pentru subiectul activ, ceea ce înseamnă că poate fi orice persoană. Așadar, autor al infracțiunii, adică găsitorul, poate fi un funcționar ori alt salariat sau chiar angajatul de la serviciul de obiecte găsite, această calitate neschimbînd încadrarea faptei, deoarece, în afara serviciului, acesta este o persoană particulară.⁴

Infracțiunea poate fi săvîrșită și în participație, sub toate formele: coautorat, instigare și complicitate. Va exista coautorat, spre exemplu, atunci cînd bunul obștesc a fost găsit de două sau mai multe persoane și nu a fost predat în termenul stabilit de lege organizației socialiste interesate. Cînd o persoană determină o altă persoană care a găsit un bun obștesc să și-l însușască, ne aflăm în prezența instigării, iar dacă cineva l-a ajutat numai, cu știință, să-l înstrăineze, avem ca formă de participație complicitatea.

În prima variantă a infracțiunii de însușire în paguba avutului obștesc a bunului găsit, elementul material al laturii

¹ A se vedea A. Munteanu, *În legătură cu însușirea unui bun mobil ajuns din eroare în posesia făptuitorului*, R.R.D. nr. 5/1972, pag. 94.

² Jud. Turda, Sent. pen. nr. 92/1976, R.R.D. nr. 9/1976, pag. 55.

³ A se vedea O. A. Stoica, op. cit., pag. 168.

⁴ V. Dongoroz și colab., op. cit., pag. 538.

obiective are un conținut alternativ, constind fie în fapta de a nu preda în termen de 10 zile un bun găsit aparținând sau interesind avutul obștesc autorităților sau celui care l-a pierdut, fie în fapta de a dispune de acel bun ca de al său.

Infracțiunea se poate realiza, mai întâi, printr-o inacțiune: de a nu preda bunul găsit. A preda înseamnă a remite bunul găsit fie unei autorități, fie organizației socialiste care a pierdut bunul. Nu are importanță felul autorității, este suficient ca aceasta să fi luat act de predarea bunului și să înștiințeze organele de miliție. Referitor la predarea bunului către organizația socialistă care l-a pierdut, trebuie ca, ulterior găsirii, făptuitorul să cunoască identitatea acesteia, fie prin indicații aflate pe obiectul găsit, fie prin semnalările făcute de proprietar.¹

Potrivit legii, bunul găsit trebuie predat în termen de 10 zile, altfel operează prezumția legală de însușire.² Omisiunea realizează infracțiunea numai la îndeplinirea termenului de 10 zile de la data găsirii, termen ce se calculează conform art. 154 C. pen. Până la expirarea termenului, cel care deține bunul găsit poate oricând să-și îndeplinească obligația.³

Elementul material se realizează însă și înainte de expirarea termenului de 10 zile, dacă gășitorul, înăuntrul acestui termen, dispune de bunul găsit ca de al său (de exemplu, îl vinde, îl consumă etc.). În practica judiciară s-a considerat că infracțiunea de însușire a bunului găsit se consumă înainte de expirarea termenului de 10 zile și atunci când gășitorul se manifestă într-un fel din care rezultă intenția de însușire a bunului.⁴ Un asemenea mod de manifestare îl constituie negarea găsirii lucrului față de organele de miliție.

În cazul variantei privind bunul posedat din eroare, elementul material constă în acțiunea de însușire a bunului de către posesorul din eroare care, în loc să-l țină la dispoziția organizației socialiste căreia îi aparține, îl consumă, transformă, vinde, schimbă etc.⁵ Cerința esențială la această faptă este ca însușirea să se fi făcut pe nedrept. Textul nu prevede în

¹ V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 541.

² T. Vasilin și colab., *op. cit.*, pag. 329.

³ A se vedea și A. Rădulescu, *Cu privire la termenul de predare în cazul infracțiunii de însușire a bunului găsit*, R.R.D. nr. 4/1972, pag. 115.

⁴ Trib. jud. Brașov, Dec. pen. nr. 325/1970, R.R.D. nr. 10/1970, pag. 165.

⁵ C. Bulai, *op. cit.*, pag. 328.

sarcina posesorului din eroare a bunului obligația de a preda bunul autorității, ci doar de a-l ține la dispoziția organizației socialiste. De asemenea, nu se prevede un anumit termen pentru predarea bunului.

Infracțiunea de însușire în paguba avutului obștesc a bunului găsit poate fi săvârșită numai cu intenție. Culpă este exclusă și în cazul omisiunii de a preda bunul găsit, fiindcă însușirea bunului nu este posibilă decît cu intenție.¹ Este necesară această precizare, întrucît potrivit art. 19 alin. ultim C. pen., fapta constind într-o inacțiune constituie infracțiune fie că este săvârșită cu intenție, fie din culpă, afară de cazul cînd legea sancționează săvîrșirea ei cu intenție.

Textul art. 216 C. pen., combinat cu art. 230 C. pen., nu cuprinde o atare dispoziție de excepție care să prevadă că omisiunea nepredării bunului găsit constituie infracțiune numai cînd o astfel de faptă este săvîrșită cu intenție, deoarece ea nu era necesară. Într-adevăr, din chiar denumirea juridică a infracțiunii rezultă că ceea ce în ultimă analiză pedepsește legea penală este însușirea bunului găsit, însușire care nu se poate realiza decît numai cu intenție.²

Subiectul acționează cu conștiința că a găsit un bun pierdut. Dacă însă făptuitorul, știind că unitatea socialistă a pierdut un bun pe care îl caută și cunoscînd locul unde se află acel bun se duce acolo, îl ia și și-l însușește, comite infracțiunea de furt, iar nu o însușire a bunului pierdut.³

¹ V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 542; C. Bulai, *op. cit.*, pag. 239.

² T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 330.

³ Trib. jud. Galați, Dec. pen. nr. 27/1972, R.R.D. nr. 4/1972, pag. 166.

Infracțiunile de distrugere în paguba avutului obștesc

SECȚIUNEA I

DISTRUGEREA INTENȚIONATĂ CONTRA AVUTULUI OBȘTESC

În conformitate cu prevederile art. 217, combinat cu art. 231 C. pen., distrugerea intenționată constă în distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun aparținând avutului obștesc sau interesând acest avut ori împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui astfel de bun, precum și înlăturarea măsurilor luate.

Obiectul juridic nemijlocit este reprezentat de relațiile sociale de ordin patrimonial a căror desfășurare normală este condiționată de apărarea existenței materiale și a stării de fapt a bunurilor. Obiect material este un bun mobil sau imobil.

Subiectul activ al infracțiunii nu este determinat de lege, putând fi atât o persoană din cadrul unității, cât și un străin de aceasta. Distrugerea se poate săvârși și în participație.

Latura obiectivă cuprinde ca element material acțiunile de distrugere, degradare, aducere în stare de neîntrebuințare, împiedicare a luării măsurilor de conservare ori de salvare, precum și de înlăturare a măsurilor luate.

Prin distrugere se înțelege dezintegrarea, pieirea, desființarea, nimicirea unui bun, ca de exemplu arderea unui înscris, uciderea unui animal, incendierea unui depozit etc.¹ Substanța bunului se pierde, astfel încât el nu mai este potrivit destinației inițiale. Ori de câte ori este posibilă regenerarea pe cale naturală a bunului nu va exista distrugere, ci

doar o faptă care atrage răspunderea juridică delictuală.¹ În practică s-a calificat, în baza art. 231 C. pen., fapta de distrugere a unor puiți prin introducerea intenționată a animalelor în perimetrul respectiv.² Dimpotrivă, nu constituie infracțiune de distrugere, ci furt, scoaterea unor pomi din rădăcini și însușirea lor.³ Tot furt și nu distrugere constituie fapta de pierdere a substanței bunului prin consumarea firească a lui. De pildă, făptuitorul, aflat printre rafturile unui magazin cu autoservire ori în magazia unui restaurant, consumă conținutul unor sticle cu băuturi alcoolice.

Degradarea unui bun înseamnă deteriorarea acestuia, alterarea calităților, stricarea lui parțială, dar care poate fi refolosit după reparațiile ce i s-ar face, ca, de exemplu, stricăciunile provocate unui imobil din avutul obștesc. S-a reținut această modalitate a infracțiunii de distrugere în sarcina unui număr de patru conducători auto de la I.P.I.L.F. Tulcea, care, nemulțumiți că li s-a amânat plata unor ore suplimentare, au luat hotărârea de a nu merge la lucru și a deteriora câte un cauciuc de la autovehiculele cu care trebuiau să meargă în cursă alți șoferi, prejudiciind unitatea cu aproape 5 000 lei.⁴ Tot infracțiune de distrugere s-a reținut și în sarcina aceluia care, intenționat, a incendiat vestiarele de la o întreprindere,⁵ precum și a celui care introducând animalele într-un lan cultivat al unei organizații socialiste, a deteriorat recolta pe o anumită suprafață.⁶

Un bun este adus în stare de neîntrebuințare cînd, fără a fi distrus sau degradat în sensul arătat mai sus, este pus în situația de a nu putea fi folosit, de a nu mai putea fi utilizat deloc sau numai în parte. Așa de exemplu, printr-o manevră contraindicată a unui dispozitiv se blochează întregul mecanism al unei mașini, astfel că pentru repunerea în funcțiune este necesară demontarea ei, sau în urma loviturilor aplicate unui animal de tracțiune acesta devine inapt de a mai putea fi folosit.⁷ De asemenea, constituie infracțiune de distrugere

¹ Trib. jud. Neamț, Dec. pen. nr. 465/1969, R.R.D. nr. 6/1969, pag. 178.

² Trib. Suprem. Col. pen., Dec. nr. 605/1961, C.D. 1961, pag. 465; Trib. jud. Brașov, Dec. pen. nr. 194/1970, R.R.D. nr. 6/1970, pag. 173.

³ Trib. Suprem. Col. pen., Dec. nr. 1862/1968, C.D. 1968, pag. 317.

⁴ Trib. jud. Tulcea, Dec. pen. nr. 19/1979 (nepublicată).

⁵ Trib. municip. București, Secț. a II-a pen., Dec. nr. 1012/1976, R.R.D. nr. 1/1978, pag. 68.

⁶ Trib. jud. Galați, Dec. pen. nr. 1128/1977, R.R.D. nr. 2/1979, pag. 48.

⁷ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 335.

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 325.

prin aducerea în stare de neîntrebuințare fapta constind în sustragerea unei piese de la o mașină sau o instalație.¹

Infracțiunea de distrugere se mai poate realiza și prin împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui bun. De exemplu, făptuitorul nu îngăduie efectuarea unor lucrări pentru a preveni surparea unui zid sau efectuează acte de natură să întîrzie operațiile de preîntîmpinare a unei inundații ori de localizare a unui incendiu.²

În sfîrșit, fapta se poate realiza și prin înlăturarea măsurilor luate. Spre exemplu, făptuitorul înlătură stîlpii de susținere a unui zid ori a unui baraj.³

Urmarea produsă prin săvîrșirea oricăreia dintre cele cinci acțiuni alternative constă într-o pagubă materială adusă unității socialiste căreia îi aparține sau în gestiunea căreia se află bunul.

Infracțiunea de distrugere în paguba avutului obștesc se săvîrșește cu intenție. Intenția se manifestă atît sub modalitatea ei directă, cit și indirectă. S-a reținut distrugerea în paguba avutului obștesc comisă cu intenție indirectă fapta de provocare de scandal într-un local public prin aruncarea în consumatori a unor obiecte friabile aparținînd unității respective.⁴ Nu există intenție indirectă, ci culpă, în cazul în care inculpații, urmărind să sustragă o cantitate mică de vin din polstif, au demontat dispozitivele de închidere a robinetului, fără să prevadă că se va produce vîrsarea vinului prin acest dispozitiv, datorită presiunii puternice existente în polstif.⁵

Făptuitorul trebuie să știe că bunul aparține avutului obștesc sau interesează acest patrimoniu. Practica judiciară a relevat necesitatea existenței acestui element al laturii subiective, fără de care fapta nu poate fi încadrată la art. 231 C. pen., constituind cel mult o distrugere în paguba avutului personal sau particular.⁶

Între infracțiunile contra avutului obștesc enumerate în art. 235 C. pen., a căror tentativă se pedepsește, este inclusă și distrugerea în paguba avutului obștesc.

Distrugerea intenționată în paguba avutului obștesc are un număr de trei variante agravate.

Variantele agravate ale infracțiunii de distrugere în paguba avutului obștesc există în cazurile în care :

a) bunul obștesc asupra căruia cade acțiunea incriminată are o deosebită valoare artistică, științifică, istorică, arhivistică sau o altă valoare socială ;

b) bunul obștesc este un cablu telegrafic, telefonic sau de înaltă tensiune ori o conductă petrolieră ;

c) acțiunea infracțională se săvîrșește prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc și dacă rezultă pericol social.

Primele două variante se referă la obiectul material al infracțiunii de distrugere în paguba avutului obștesc, iar ultima la latura sa obiectivă.

În ceea ce privește prima categorie de bunuri, trebuie să facem apel la dispozițiile Legii nr. 63/1974 — Legea ocrotirii patrimoniului cultural național, precum și la cele ale Decretului nr. 472/1971 privind Fondul Arhivistic Național, acte normative care precizează ce se înțelege prin bunuri cu valoare artistică, științifică, istorică și arhivistică deosebită.

Se consideră formă agravată a infracțiunii și distrugerea oricărui alt bun care prezintă o valoare socială deosebită, ca, de exemplu, cel ce constituie o importantă valoare documentară.

Prezintă o valoare socială deosebită banii, astfel încît distrugerea unei sume de bani de către un gestionar ori de către o altă persoană, pentru a ascunde o faptă ilicită, constituie infracțiunea de distrugere în formă agravată.

O a doua variantă agravată a infracțiunii de distrugere este aceea cînd obiectul material al acțiunii făptuitorului este un cablu telefonic, telegrafic sau de înaltă tensiune ori o conductă petrolieră, întrucît este vorba despre bunuri de o importanță economică și socială deosebită în opera de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Acest text este aplicabil, după cum s-a precizat în practica judiciară, și în cazul degradării unui cablu multifuncțional, dacă una din funcțiile sale era și aceea de a stabili legături telefonice.¹

¹ Trib. jud. Hunedoara, Dec. pen. nr. 313/1978, R.R.D. nr. 10/1978, pag. 50.

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 56/1981, C.D. 1981, pag. 312.

² V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 549.

³ O. A. Stoica, *op. cit.*, pag. 173.

⁴ Trib. jud. Suceava, Dec. pen. nr. 1760/1972, R.R.D. nr. 4/1973, pag. 182.

⁵ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 854/1980, în V. Papadopol, M. Popovici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976—1980*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1982, pag. 125.

⁶ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 854/1980, în V. Papadopol, M. Popovici, *op. cit.*, pag. 58.

DISTRUGEREA CALIFICATĂ ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

În fine, distrugerea în paguba avutului obștesc cunoaște ca formă agravată acțiunea comisă prin incendiere, explozie ori prin orice alt mijloc și dacă rezultă pericol public. Existența acestei agravante este condiționată de întrunirea a două cerințe: a) distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun obștesc să fie săvârșită prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc; b) să rezulte pericol public.

Dacă incendiarea și explozia nu ridică probleme deosebite de încadrare juridică, se pune întrebarea ce se înțelege prin expresia „orice alt mijloc”. Considerăm, asemenea literaturii juridice, că răspîndirea unor substanțe asfixiante sau toxice ori deschiderea unui stăvilă care ar avea ca urmare inundarea unui teren pe care sînt locuințe etc. reprezintă mijloace de natură să atragă existența acestei agravante a distrugerii.¹ Alte asemenea mijloace pot fi considerate orice operații materiale de natură să dinamizeze o puternică energie distructivă, ca, de pildă, aruncarea într-o livadă a unor gîndaci distrugători de rapidă răspîndire.²

Folosirea mijloacelor menționate nu atrage agravarea decît atunci cînd a rezultat un pericol public.³

Prin pericol public se înțelege fapta care periclitează viața, sănătatea, integritatea corporală ori avutul unui număr indeterminat de persoane.⁴

În cursul anului 1984, S.V. a fost condamnat pentru săvîrșirea infracțiunii de distrugere în paguba avutului obștesc, prevăzută de art. 217 alin. 4 C. pen., combinat cu art. 231 alin. 2 C. pen., și art. 5 din Decretul nr. 306/1981, precum și a infracțiunilor prevăzute de art. 28 lit. a și c din Legea nr. 12/1974.

În fapt, s-a reținut că inculpatul s-a dus la o păstrăvărie, unde accesul era interzis, și a aruncat în apă o substanță toxică, după care a sustras cantitatea de 3,100 kg păstrăvi neproductivi. Prin fapta sa de aruncare a lichidului toxic în bazin a fost distrusă o mare cantitate de pește puiet, creîndu-se unității o pagubă de 161 508 lei, ceea ce constituie, în același timp, și un pericol public.⁵

¹ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 339.

² V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 554.

³ A se vedea Trib. jud. Constanța, Dec. pen. nr. 2766/1978, R.R.D. nr. 11/1978, pag. 65.

⁴ T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 338; V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 554.

⁵ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 1883/1984, C.D. 1984, pag. 283.

Potrivit art. 218 C. pen., faptele de distrugere ori aducere în stare de neîntrebuințare a unui bun obștesc sau de împiedicare a luării măsurilor de conservare ori de salvare a unui astfel de bun, precum și de înlăturare a măsurilor luate, constituie distrugere calificată dacă au avut consecințe deosebit de grave ori dacă au avut ca urmare un dezastru.

Infracțiunea de distrugere calificată diferă de distrugerea prevăzută de art. 231 C. pen. prin elementul circumstanțial agravant care intră în conținutul acestei infracțiuni. Elementul circumstanțial constă în consecințele faptei săvîrșite, consecințe ce imprimă acesteia un pericol social sporit.

În conformitate cu prevederile art. 218 alin. 1 teza I, distrugerea este calificată dacă fapta a avut consecințe deosebit de grave. Înțelesul acestei expresii este lămurit de art. 146 C. pen. În practica noastră judiciară s-a hotărît că există distrugere calificată în paguba avutului obștesc atunci cînd valoarea distrugerilor, față de amploarea descompletării bunurilor, de dificultatea obținerii unor piese sau ansamble componente de la furnizorii externi — astfel cum s-a stabilit prin expertiza tehnică — este de 299 486 lei.¹

Un alt element circumstanțial care determină caracterul calificat al infracțiunii de distrugere constă în producerea unui dezastru. Potrivit prevederilor art. 218 alin. 2 C. pen., dezastrul constă în distrugerea sau degradarea unor mijloace de transport în comun, de mărfuri sau persoane, ori a unor instalații sau lucrări și care au avut ca urmare moartea sau vătămarea gravă a integrității corporale ori sănătății mai multor persoane.

Dezastrul presupune, așadar, în primul rînd, distrugerea unor mijloace de transport în comun ori a unor instalații sau lucrări. În al doilea rînd, dezastrul implică producerea morții ori a vătămării integrității corporale ori a sănătății mai multor persoane. Această urmare trebuie să aibă caracter praeterintențional.² Dacă s-a produs moartea mai multor persoane și făptuitorul a urmărit anume acest rezultat, există concurs între infracțiunea de distrugere și omorul deosebit de grav (art. 176 lit. b C. pen.).³

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 56/1981, C.D. 1981, pag. 312.

² T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 335.

³ A se vedea V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 556.

DISTRUGEREA DIN CULPĂ ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

Potrivit art. 219, combinat cu art. 232 C. pen., această infracțiune constă în distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuințare, din culpă, a unui bun din avutul obștesc, dacă fapta este săvârșită prin incendiere, explozie sau prin orice alt asemenea mijloc și dacă rezultă pericol public.

Intrucât aceleași fapte, săvârșite însă cu intenție, sînt incriminate de art. 217, combinat cu art. 231 C. pen., pentru a evita repetările, vom analiza doar ceea ce le deosebește.

Astfel, în ceea ce privește latura obiectivă, se cere condiția ca să rezulte pericol public.

De aceea, în practica judiciară s-a precizat că fapta aceleia care sustrăgînd un autovehicul din avutul obștesc l-a avariat din nedibăcie, intrînd cu el într-o groapă, nu intru-nește elementele infracțiunii menționate, deoarece nu rezultă pericol public. Fapta ar putea constitui infracțiune de neglijență în serviciu (art. 249 C. pen.) dacă sînt îndeplinite și celelalte condiții ale legii. Considerăm însă că o asemenea cerință ar putea fi îndeplinită, fapta fiind infracțiune dacă în urma coliziunii a două vehicule ori a unui vehicul cu un obstacol din preajma drumului public s-ar doborî, de exemplu, rețeaua electrică.

Principală particularitate a acestei infracțiuni se referă la forma de vinovăție, care constă în culpă, așa cum rezultă și din denumirea sa marginală. Culpă se poate realiza prin ambele sale forme, respectiv ușurință sau neglijență.

Distrugerea din culpă se săvârșește în formă agravată dacă a avut consecințe deosebit de grave (art. 232 alin. 2 C. pen.) sau a avut ca urmare un dezastru (art. 232 alin. 3 C. pen.). În practică s-a hotărît că distrugerea prin care s-a cauzat un prejudiciu de 145 139 lei — produsă prin incendierea unei barăci la un șantier — nu se încadrează în prevederile art. 232 alin. 2 C. pen., deoarece distrugerea nu a avut consecințe deosebit de grave, în sensul art. 146 C. pen.¹ La fel a fost încadrată și fapta care a produs unei unități socialiste un prejudiciu de 203 000 lei.² Așa după cum a observat literatura juridică, în practică s-a evaluat cu prudență gravitatea urmării infracțiunii pentru a nu se ajunge la o răspundere penală

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2220/1971, C.D. 1971, pag. 341.

² Trib. jud. Dolj, Dec. pen. nr. 322/1973, R.R.D. nr. 6/1973, pag. 162.

disproporționată față de pericolul real pe care îl prezintă fapta.¹ În cadrul distrugerii din culpă întîlnim și o agravantă specială, cînd dezastrul ori consecințele deosebit de grave s-au produs ca urmare a părăsirii postului sau a săvîrșirii oricărei alte fapte de către personalul de conducere a unui mijloc de transport în comun ori de către personalul care asigură direct securitatea unor asemenea transporturi.

Această variantă constituie o infracțiune cu subiect calificat, care nu poate fi decît o persoană ce face parte din personalul de conducere a unui mijloc de transport în comun sau din personalul care asigură direct securitatea unor asemenea transporturi.

SECȚIUNEA A IV-A

INFRAȚIUNI DE DISTRUGERE PREVĂZUTE ÎN LEGI SPECIALE

Distrugerea și degradarea de bunuri din avutul obștesc au fost incriminate și în anumite legi speciale, texte care se vor aplica cu întîietate față de textele Codului penal.

Potrivit art. 69 alin. 1 din Legea nr. 59/1974, constituie infracțiuni degradarea terenurilor agricole, distrugerea sau degradarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, a culturilor, a viilor, a livezilor, pășunilor și finetelor, a bornelor și semnelor topografice sau geodezice ori împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unor astfel de bunuri, precum și înlăturarea acestor măsuri. Aceste infracțiuni urmează a fi sancționate potrivit art. 217, 218 și 231 C. pen.²

De asemenea, potrivit art. 43 din Legea nr. 7/1974 constituie infracțiune și se pedepsește potrivit art. 231 C. pen. degradarea sau distrugerea amenajărilor de irigații și a celorlalte lucrări de îmbunătățiri funciare.³

În art. 36 din Legea nr. 13/1974 este incriminată distrugerea sau degradarea drumurilor, a plantațiilor, a indicatoarelor și a altor mijloace de semnalizare rutieră destinate siguranței circulației, precum și a construcțiilor și instalațiilor destinate apărării sau exploatării drumurilor.⁴

¹ O. Loghin, A. Filipaș, op. cit., pag. 174.

² Legea nr. 59/1974 cu privire la fondul funciar, publicată în B. Of. nr. 138 din 5 noiembrie 1974.

³ Legea nr. 7/1974 privind realizarea, exploatarea, întreținerea și finanțarea amenajărilor de irigații și a celorlalte lucrări de îmbunătățiri funciare, republicată în B. Of. nr. 29 din 23 aprilie 1983.

⁴ Legea nr. 13/1974 — Legea drumurilor, publicată în B. Of. nr. 107 din 31 iulie 1974.

CAPITOLUL VII

Tulburarea de posesie și tănuirea în paguba avutului obștesc

SECȚIUNEA I

INFRAȚIUNEA DE TULBURARE DE POSESIE ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

Fapta constă în ocuparea, în întregime sau în parte, fără drept, prin violență sau amenințare ori prin desființarea sau strămutarea semnelor de hotar, a unui imobil aflat în posesia unei unități socialiste (art. 220, combinat cu art. 233 C. pen.).

Obiectul juridic îl formează acele relații sociale privind avutul obștesc care asigură liberă și pașnică folosire a bunurilor imobile aflate în proprietatea, administrarea directă sau în folosința unităților socialiste.¹ Obiectul material al infracțiunii este un bun imobil care aparține sau se găsește în folosința unei unități. Imobilul poate fi o clădire sau un teren agricol. Chiar dacă imobilul se află în folosința unei persoane fizice, tulburarea de posesie este în dauna avutului obștesc, deoarece acțiunea făptuitorului lezează proprietatea socialistă.

Subiect al infracțiunii de tulburare de posesie în paguba avutului obștesc poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile generale cerute de lege persoanei infractorului. Participația este posibilă atât sub forma coautoratului, cât și sub forma instigării sau a complicității.

Infracțiunea de tulburare de posesie se realizează, din punct de vedere obiectiv, prin acțiunea de ocupare a unui imobil aflat în posesia unei organizații socialiste. A ocupa un imobil înseamnă a pătrunde în imobil și a-l lua în stăpânire. Ocuparea trebuie să se facă fără drept.² Se consideră fără

drept ocuparea unui imobil atunci când această ocupare nu este realizată în exercitarea unui drept sau în aducerea la îndeplinire a unei dispoziții legale. Astfel, nu constituie infracțiune ocuparea unui imobil în baza unui ordin de reparație sau a unei hotărâri de evacuare.¹ O cerință legată de elementul material este ca ocuparea să fie efectuată prin folosirea unor mijloace anume determinate de lege: prin violență, prin amenințare, prin desființarea semnelor de hotar și prin strămutarea semnelor de hotar. Recurgerea la aceste mijloace având un caracter alternativ, este suficientă folosirea unuia dintre ele pentru existența infracțiunii.

Violențele și amenințările pot fi exercitate în cele mai variate forme, unele dintre aceste fapte putând întruni elementele unor infracțiuni. Prin violențe, în sensul art. 220 și 233 C. pen., trebuie să se înțeleagă acțiunile prin care se exercită violențe fie împotriva persoanei, fie asupra lucrurilor (de exemplu, distrugerea unei uși sau a dispozitivului de închidere).²

Desființarea semnelor de hotar înseamnă distrugerea acestora sau ridicarea lor de la locul unde se aflau și ducerea sau aruncarea lor într-un alt loc, așa încât să nu mai existe hotar.

Această acțiune poate fi săvârșită prin scoaterea sau distrugerea bornelor, stîlpilor, gardului, pomilor, acoperirea șanțului care marchează hotarul ce delimitează două imobile.

Prin strămutarea semnelor de hotar se înțelege mutarea lor înăuntrul terenului asupra căruia se efectuează acțiunea de ocupare. Semn de hotar este orice lucru care a fost așezat cu destinația de a marca hotarul (zid despărțitor, copaci, șanțuri, gard viu sau lucrat, mobile etc.).³

Infracțiunea de tulburare de posesie prezintă caracterul unei infracțiuni complexe (art. 41 alin. 3 C. pen.) ori de cîte ori acțiunile constind în violențe, amenințări, desființarea sau strămutarea semnelor de hotar vor constitui, prin ele însele, o faptă prevăzută de legea penală (art. 180, art. 193, art. 231 C. pen.). Acțiunile respective vor fi absorbite în infracțiunea complexă de tulburare a posesiei atît timp cît gravitatea lor, avînd în vedere limitele de pedeapsă prevăzută de lege, nu o

¹ O. Loghin, *op. cit.*, pag. 95.

² T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 452; V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 641.

³ Trib. reg. Craiova, Col. I pen., Dec. nr. 4905/1956, L.P. nr. 6/1956, pag. 711.

² T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 346; V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 564.

³ V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 564.

depășește pe aceea a infracțiunii absorbante. Cind aceste acțiuni prezintă o gravitate superioară, ele vor constitui fapte distincte, săvârșite în concurs cu infracțiunea complexă.¹

Așa de pildă, cind violențele folosite au gravitatea unor vătămări corporale (art. 181 C. pen.), sau vătămări corporale grave (art. 182 C. pen.), amenințarea proferată are caracterul unui șantaj (art. 194 C. pen.). Cind desființarea semnului de hotar este efectuată prin incendiere, din care rezultă un pericol public (art. 217 alin. 4, combinat cu art. 231 C. pen.), ne aflăm în prezența unui concurs de infracțiuni, în care tulburarea de posesie apare ca infracțiune scop (art. 33 lit. a teza a II-a C. pen.).

Urmarea imediată constă în crearea unei stări contrare celei anterioare, prin schimbarea situației de fapt cu privire la posesia sau detinția acelui bun, schimbare care produce o pagubă avutului obștesc. Organizația socialistă este privată în acest fel de bunul său imobil, ea nu-l mai poate utiliza, ceea ce o împiedică să-și îndeplinească activitatea economică legată de acel bun, prejudiciindu-se proprietatea socialistă.

Pentru întregirea laturii obiective a acestei infracțiuni se mai cere ca între acțiunea de tulburare a posesiei imobilului și urmarea produsă (schimbarea situației de fapt) să existe o legătură de cauzalitate.

Existența infracțiunii de tulburare de posesie în paguba avutului obștesc este condiționată de săvârșirea faptei cu intenție. Aceasta presupune că autorul comite fapta de a ocupa un imobil aparținând sau interesind avutul obștesc, prevăzând executarea ei fără un temei legal și că este de natură să producă o pagubă avutului obștesc, urmărind sau doar admitând posibilitatea apariției acestei consecințe.

În cazul cind făptuitorul face dovada că s-a găsit în eroare asupra împrejurării că imobilul aparținea sau interesa avutul obștesc, în sarcina sa se va reține infracțiunea similară contra avutului personal sau particular. Dacă el avea însă îndoială cu privire la apartenența imobilului, fapta se va încadra ca infracțiune contra avutului obștesc.²

Tentativa infracțiunii de tulburare de posesie în paguba avutului obștesc — deși posibilă în unele variante — nu este o formă infracțională sancționată de Codul penal.

¹ V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 566.

² T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 454.

Fapte constând în ocuparea fără drept de imobile din avutul obștesc au fost incriminate și în unele dispoziții prevăzute în legi speciale.

Astfel, potrivit art. 41 din Codul silvic, constituie infracțiune ocuparea unor păduri sau terenuri din fondul forestier fără aprobare legală, ocuparea de suprafețe mai mari din acest fond sau amplasarea lucrărilor pe alte terenuri decît cele aprobate ori neredarea terenurilor scoase temporar din fondul forestier în stare de a putea fi împădurite, săvârșite în mod repetat.

De asemenea, în art. 69 alin. 2 din Legea nr. 59/1974 se incriminează ocuparea terenurilor agricole, micșorarea suprafețelor agricole și schimbarea categoriei de folosință a terenurilor agricole fără aprobare primită în condițiile legii, săvârșite în mod repetat, cind prima abatere a fost sancționată contravențional.

Faptele reglementate de normele speciale menționate constituie infracțiuni de sine stătătoare și nu pot fi încadrate în textele care incriminează tulburarea de posesie în paguba avutului obștesc. Cind în concurs se află o dispoziție dintr-o lege specială cu una din legea generală (Codul penal), prima dispoziție se aplică cu prioritate. În același sens s-a pronunțat și practica judiciară, hotărînd că ocuparea cu de la sine putere de către un membru C.A.P. a unei suprafețe din teritoriul cooperativei, ca și repetarea faptei după pronunțarea hotărîrii civile constituie infracțiune la regimul terenurilor agricole, iar nu cea de tulburare de posesie în paguba avutului obștesc.¹

SECȚIUNEA A II-A

INFRACTIUNEA DE TĂINUIRE ÎN PAGUBA AVUTULUI OBȘTESC

Tănuirea constă în primirea, dobîndirea sau transformarea unui bun obștesc ori înlesnirea valorificării acestuia, cunoscînd că bunul provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă prin aceasta s-a urmărit obținerea pentru sine ori pentru altul a unui folos material (art. 221, combinat cu art. 234 C. pen.).

Din definiție rezultă că tănuirea este o infracțiune subsecventă infracțiunii din care provine bunul tănuit.

¹ Trib. Suprem, Secț. pen., Dec. nr. 2342/1970, R.R.D. nr. 2/1971, pag. 182.

Obiectul juridic al infracțiunii de tănuire este complex. Obiectul juridic principal îl constituie relațiile patrimoniale privind avutul obștesc, care sînt lezate în primul rînd și a căror apărare eficientă se impune în mod prevalent. Tănuirea are însă și un obiect juridic secundar, întrucît, prin implicațiile sale asupra posibilităților de descoperire promptă a infracțiunii principale și de identificare a autorilor acesteia, aduce atingere și relațiilor privitoare la normala și buna desfășurare a activității de înfăptuire a justiției.¹ Tănuirea periclitează relațiile sociale prin aceea că asigură clandestinitatea faptelor prevăzute de legea penală ce aduc atingere patrimoniului.²

Subiect activ al infracțiunii de tănuire poate fi orice persoană. Nu poate fi subiect al infracțiunii de tănuire autorul sau oricare alt participant la comiterea faptei prevăzute de legea penală din săvîrșirea căreia a provenit bunul. Rezultă că subiect al infracțiunii de tănuire nu poate fi autorul faptei din care provine bunul tănuit, precum și instigatorul ori complicele acestuia. Acela care primește în mod obișnuit pentru a ascunde sau valorifica bunuri provenite din furturi repetate contra avutului obștesc săvîrșite de o altă persoană este complice și nu tănuitor.³

Pentru existența infracțiunii de tănuire se cere, ca situație premisă, să se comită o faptă prevăzută de legea penală, din care să provină bunul tănuit. Ambele fapte se află într-o relație de corelativitate⁴ pe care o întîlnim și în cazul altor infracțiuni (favorizarea infractorului, nedenunțarea unor infracțiuni ș.a.). Aceasta înseamnă că între fapta principală (din care provine bunul) și fapta subsecventă (tănuirea) există o legătură obiectivă, care însă nu atinge cu nimic caracterul autonom al tănuirii. Legătura obiectivă constă în aceea că existența faptei subsecvente nu este de conceput fără prealabila săvîrșire a faptei principale. Nu este absolut necesar ca fapta din care provine bunul să fie infracțiune, fiind suficient ca ea să fie prevăzută de legea penală. De exemplu, tănuitorul primește un bun furat de un alienat mintal, faptă care, deși e prevăzută de legea penală, nu este infracțiune (art. 48 C. pen.).

Fapta prevăzută de legea penală din săvîrșirea căreia a provenit bunul este în primul rînd una din cele prevăzute de Titlul IV din Codul penal (art. 223 — art. 233 C. pen.). Această

faptă poate privi însă și alte texte din legea penală, ca de exemplu un bun provenit dintr-un abuz în serviciu contra intereselor obștești (art. 248 C. pen.) ori dintr-o faptă penală silvică (art. 41 Cod silvic).

Nu interesează dacă a fost sau nu descoperit cel care a săvîrșit fapta prevăzută de legea penală din comiterea căreia a provenit bunul sau dacă, fiind descoperit, a fost sau nu pedepsit.⁵ Este suficient că s-a identificat bunul ca provenind din săvîrșirea unei fapte prevăzute de legea penală.

Latura obiectivă a infracțiunii de tănuire în paguba avutului obștesc cuprinde ca element material una din următoarele acțiuni: primirea, dobîndirea, transformarea, înlesnirea valorificării unui bun din avutul obștesc.

Prin primirea bunului se înțelege acceptarea de a deține cu orice titlu (depozit, gaj, comodat etc.) bunul respectiv² sau a primi folosul acestuia.³

Prin dobîndirea bunului înțelegem obținerea dreptului de proprietate asupra acestuia, prin cumpărare, schimb, donație etc.

Prin transformarea bunului se înțelege modificarea substanței sau formei acestuia (reconstruire, turnare în forme noi, modificarea unor aspecte exterioare, a formei ori a culorii).⁴ Așa este, de pildă, fapta de a schimba fisele sustrate din casele posturilor telefonice.

În sfîrșit, înlesnirea valorificării unui bun reprezintă ajutorul dat în vederea înstrăinării cu titlu oneros a bunului provenit dintr-o faptă ilicită penală, cum ar fi, de exemplu, recrutarea de cumpărători.⁵

Bunul tănuit trebuie să provină dintr-o faptă penală prin care s-a păgubit avutul obștesc. În absența unui bun provenit din săvîrșirea unei fapte prevăzute de legea penală, dar cu privire la un bun care în viitor ar proveni dintr-o astfel de sursă, se poate face o promisiune de tănuire, care este însă o activitate infracțională distinctă de infracțiunea de tănuire.

¹ V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 572; T. Vasiliu și colab., *op. cit.*, pag. 349.

² O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 143.

³ S. Ivan, I. Pascu, *Incadrarea juridică a faptei persoanei care călătorește cu un autovehicul cunoscînd că acesta provine din săvîrșirea infracțiunii de furt*, R.R.D. nr. 12/1980, pag. 24—27.

⁴ C. Bulai, *op. cit.*, pag. 227.

⁵ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 143.

¹ O. A. Stoica, *op. cit.*, pag. 178.

² O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 142.

³ Trib. jud. Timiș, Dec. pen. nr. 1043/1983, R.R.D. nr. 4/1984, pag. 71.

⁴ V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 572.

constituind un act de complicitate la infracțiunea în vederea săvârșirii căreia s-a făcut acea promisiune (art. 26 C. pen.).¹

Oricare dintre acțiunile care formează, alternativ, elementul material al infracțiunii pe care o analizăm are drept urmare o situație prin care se îngreuiază sau se înlătură posibilitățile de recuperare a bunului obștesc provenit din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală. La rindul ei, această situație are drept consecință menținerea pagubei materiale aduse unității socialiste prin săvârșirea faptei inițiale.

Tănuirea în paguba avutului obștesc are ca formă de vinovăție intenția (directă sau indirectă). Infractorul efectuează una din acțiunile incriminate — primirea, dobândirea sau transformarea unui bun ori înlesnirea valorificării acestuia — deși își dă seama că bunul aparține sau interesează avutul obștesc și că provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală. Pentru ca intenția să întregască latura subiectivă a infracțiunii de tănuire în paguba avutului obștesc trebuie să fie îndeplinite anumite cerințe.

Prima cerință constă în cunoașterea de către făptuitor că bunul provine din săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală. Nu este nevoie pentru îndeplinirea acestei cerințe ca tănuitorul să știe care anume faptă prevăzută de legea penală a fost săvârșită și nici cine este autorul, fiind suficient ca în momentul efectuării acțiunii de tănuire să-și fi dat seama că bunul a rezultat dintr-o faptă ilicită penală.

Această cunoaștere poate rezulta din împrejurările în care a fost efectuată acțiunea de tănuire (într-un loc ascuns, într-un mod suspect de tratare, la un preț disproporționat față de valoarea bunului, bunul se afla în mâinile unei persoane care, în mod normal, prin situația sa, nu avea de unde poseda astfel de bunuri, bunul poartă urme suspecte sau prezintă modificări care indică că nu aceasta a fost starea sa inițială etc.).² Practica organelor de miliție a consfințit aceste susțineri ale doctrinei de drept penal, reținând tănuirea în sarcina inginerului electronist care a achiziționat tranzistori de la un necunoscut la un preț de 10—12 ori mai mic decât cel practicat în comerț ori în sarcina unui factor poștal dintr-o comună care a cumpărat grâu de la un șofer ce transporta cereale la baza de recepție, sau a unei persoane care a cum-

¹ A se vedea V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 573.
² *Ibidem*, pag. 574.

părat de la un particular bunuri ce nu se găsesc în comerț, ci doar în patrimoniul organizațiilor socialiste.¹

Cantitatea mare a unor mărfuri ce nu pot face decât obiectul comerțului socialist, cumpărate de la o persoană care — tocmai față de cantitatea lor — nu putea să le fi dobândit în mod licit constituie o prezumție suficientă, pînă la proba contrară, că achizitorul a știut că acele mărfuri provin dintr-o sustragere în paguba avutului obștesc. Ca atare, fapta sa constituie infracțiunea de tănuire a unor bunuri provenite dintr-un furt în paguba avutului obștesc, chiar dacă el nu a cunoscut unitatea păgubită și pe autorul sustragerii.²

O altă cerință a acestei infracțiuni este ca tănuitorul să nu cunoscut că bunul provenit din infracțiune aparține sau interesează avutul obștesc.³

În sfîrșit, se cere ca făptuitorul să fi urmărit obținerea unui folos material pentru sine sau pentru altul. Folosul urmărit trebuie să fie material, să reprezinte un câștig (bani, valori sau alte bunuri).

În general, folosul rezultă din diferența dintre valoarea reală a bunului tănuit și prețul, de cele mai multe ori modic, plătit de tănuitor. Folosul material trebuie să revină fie tănuitorului personal, fie unei alte persoane avută de el în vedere, precum rude, prieteni, colegi de serviciu etc.

Dacă nu se realizează această cerință, fapta constituie favorizarea infractorului (art. 264 alin. 1 C. pen.). De aceea, va trebui totdeauna să se examineze dacă urmărirea unui folos material nu este o atitudine simulată, în care caz nu avem infracțiunea de favorizare a infractorului.⁴

Atunci cînd s-au urmărit ambele scopuri va exista concurs între infracțiunea de tănuire în paguba avutului obștesc și de favorizare a infractorului.⁵

Pentru existența infracțiunii de tănuire nu are relevanță dacă folosul material a fost sau nu efectiv obținut, fiindcă acest folos este cerut de lege ca scop, iar nu ca rezultat.

Spre deosebire de tănuirea în paguba avutului personal sau particular, unde fapta săvârșită de soț sau de o rudă apropiată nu se pedepsește, în cazul art. 234 C. pen. această situa-

¹ Trib. municip. București, Secția a II-a pen., Dec. nr. 1109/1977 (nepublicată).

² Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 619/1961, L.P. nr. 12/1961, pag. 102.

³ Trib. Suprem, Col. pen., Dec. nr. 725/1960, C.D. 1960, pag. 490.

⁴ V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 575.

⁵ V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, pag. 575; Jud. oraș Roman, Sent. pen. nr. 531/1983, R.R.D. nr. 3/1985, pag. 63.

ție devine o regulă afectată de excepții.¹ Astfel, tănuirea săvârșită de asemenea persoane se pedepsește atunci când fapta principală este vreuna dintre cele prevăzute în art. 223 alin. 3, art. 224 alin. 3, art. 225 alin. 3 și art. 229 alin. 3 C. pen. Tănuitorul faptei prevăzută de art. 234 alin. 2 C. pen. poate fi soț sau rudă apropiată nu numai cu autorul faptei principale, ci și cu oricare dintre participanții la această faptă.²

Tănuirea săvârșită în paguba avutului obștesc constituie o infracțiune de sine stătătoare, fiind distinctă de infracțiunea comisă de autorii sustragerii de bunuri din avutul obștesc. În consecință, în ipoteza că activitatea infracțională constă în tănuirea de bunuri provenite din furt comis în paguba avutului obștesc, încadrarea juridică corectă este numai în art. 234 C. pen., și nu combinat cu art. 224 C. pen.³ În această situație, tănuitorul nu poate fi obligat la despăgubiri, în solitar cu cei care au săvârșit sustragerea, decît în limita valorii bunurilor tănuite și a pagubei cauzate prin fapta sa.⁴

Art. 11 alin. 3 din Legea nr. 59/1968 prevede că tănuirea la vreuna dintre faptele considerate abateri este și ea abatere. Aceasta înseamnă că aprecierea, în concret, ca abatere a tănuirii se face atît în funcție de circumstanțele personale ale tănuitorului, cît și în raport cu fapta principală. Legea nr. 59/1968 nu are totuși aplicabilitate atunci cînd este vorba de sustrageri din cele incriminate în art. 5 din D.C.S. nr. 306/1981 sau în D.C.S. nr. 260/1982. În toate aceste cazuri, fapta principală fiind considerată infracțiune, ea este dată în competența instanțelor judecătorești, ceea ce face ca și tănuirea raportată la ea să urmeze același regim juridic.⁵ Prin urmare, atunci cînd sustragerea nu constituie abatere, ci infracțiune, nici formele de participare, tănuire și favorizare nu sînt abateri, ci infracțiuni, deoarece caracterul de abatere al celor din urmă este condiționat, în toate cazurile, de caracterul de abatere al sustragerii.⁶

¹ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 176.

² Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 2645/1972, R.R.D. nr. 1/1973, pag. 169.

³ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 437/1970, R.R.D. nr. 10/1970, pag. 164.

⁴ Trib. Suprem, Sect. pen., Dec. nr. 1553/1977, în V. Papadopol, M. Popovici, *op. cit.*, pag. 112.

⁵ O. Loghin, A. Filipaș, *op. cit.*, pag. 177.

⁶ Trib. Suprem, în compunerea prevăzută de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea pentru organizarea judecătorească, Dec. nr. 17/1984, R.R.D. nr. 2/1985, pag. 75—76.